

086550237

101 KØBENHAVNS
KOMMUNES
BIBLIOTEKER

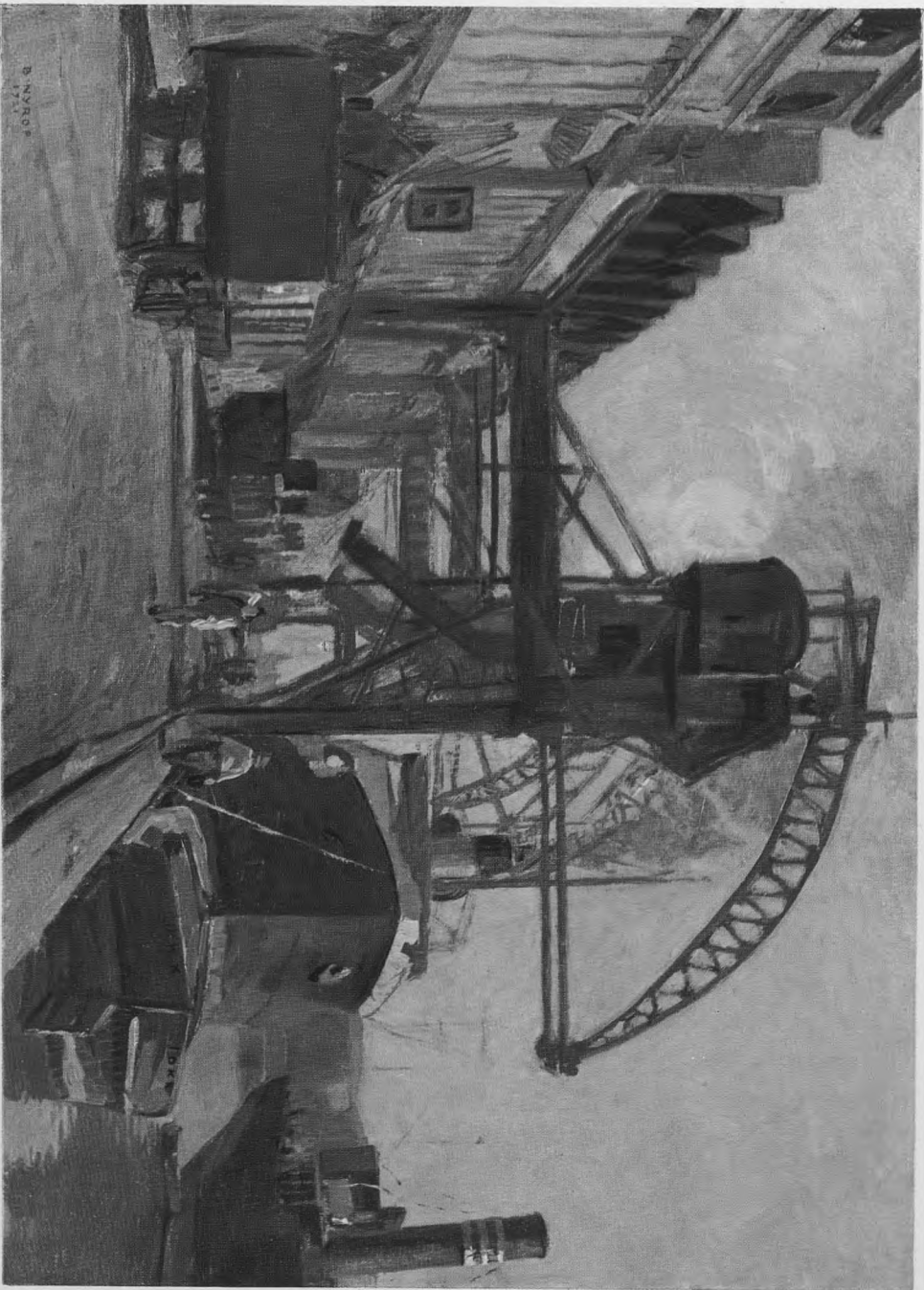
Mag. 09.6653 So

HB
hma

Mag. 09. 6653 L. α. 2

Fra Det Danske Kurkompagnis Anlag i Københavns Frihavn.
Efter Maleri af Børge Nyrop.

AKTIESELSKABET

DET DANSKE KULKOMPAGNI

1897—1922

AF
JUL. SCHOVELIN OG HOLGER R. ANGELO

ILLUSTRERET AF
KR. KONGSTAD OG BØRGE NYROP

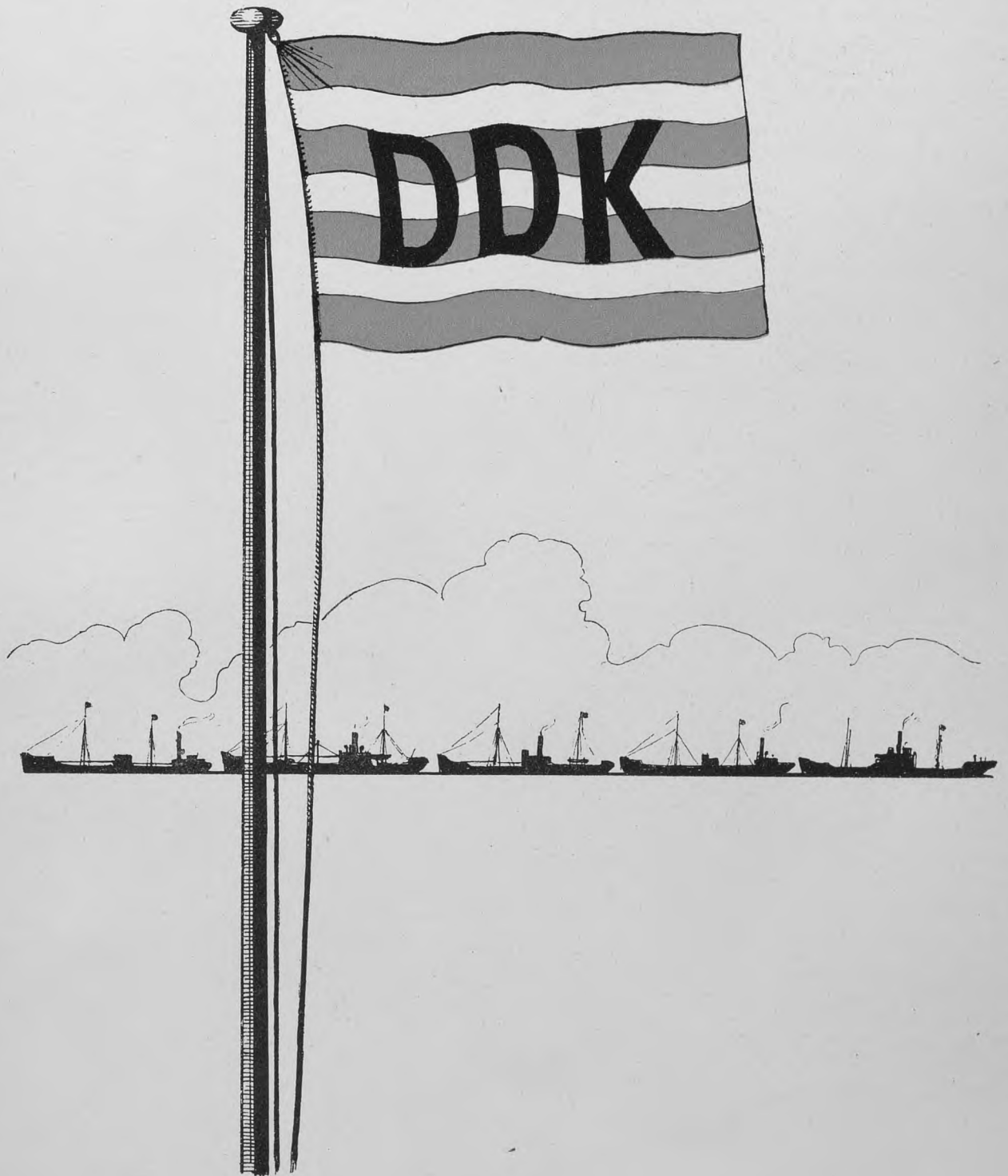
KØBENHAVN
EGMONT H. PETERSENS
KGL. HOF-BOGTRYKKERI

1921

D. D. K.s FLAADE

S/S BOTHAL	3250	T. D. W.
„ BRETLAND	3100	„
„ WM. TH. MALLING	2700	„
„ JULIUS HOLMBLAD	2200	„
„ AVANCE	2170	„

8971

I et Menneskeliv er 25 Aar allerede et grumme langt Stykke Tid, i en stor Forretnings Liv straks noget mindre. Endnu er DET DANSKE KULKOMPAGNI et ungt og friskt Føretagende, og dog er det saa, at naar det nu den 2. Januar 1922 kan højtideligholde 25 Aars Dagen for Aabningen af Selskabets Virksomhed, saa er paa en enkelt Undtagelse nær alle Stifterne og den første Perio- des ledende Mænd forlængst afgaaet ved Døden. Kompagniet bestaar, Menneskene forgaar! Og alligevel er *Menneskene* Kom- pagniet: havde ikke de Mænd, som grundlagde det og satte dets Arbejde i Gang, været af den rette Støbning, vilde Kompagniet ganske upaatvivlelig ikke have haft den Levedygtighed, hvor- med det hidtil, ovenikøbet af og til under ret vanskelige Forhold, har kunnet glæde sig — og naar Kompagniet fremdeles efter 25 Aars Forløb staar i fuldt Flor og efter alle Tegn at dømme gaar en smuk Fremtid i Møde, saa maa man have Lov at tyde det saaledes, at der fremdeles er de rette Mænd ved Roret og paa Kommandobroen.

Men det er Skuden, der *bærer* — ja, er den en Gang fasttøm- ret og fortrinlig bygget, er Takkelage, Maskineri og Grejer i første Klasses Stand, saa kan den bære Mandskab efter Mandskab paa Togt efter Togt, og hvert Togt kan blive en Bedrift, som tjener Mandskabet, altsaa Menneskene paa den enkelte Sejlads, til stør- ste Ære; men Skuden er dog Skuden, og en daarlig Sømand den, der ikke faar Kærlighed til hende. Og saaledes lever Kompag- niet *som saadant* sit eget Liv: den ene udmærkede Leder kan af- løse den anden — fatter han ikke Kærlighed til *Føretagendet*, sæt- ter han ikke alle sine Evner og Kræfter ind paa at føre Kompag-

niet frem til Lykke og Hæder, saa bliver han aldrig den rette Mand paa den rette Plads. Saa vist som han da vilde savne Forstaaelsen af, at selve det Skib, som overantvortes ham, er det, der skal bære hans Færd, at det Kompagni, i hvis Tjeneste han træder, er en Piedestal, paa hvilken han bliver stillet, en Magt i sig selv — ikke et Selskab blot til Vindings Erhvervelse og Fordeling, men en Institution, en Samfundsinstitution, til hvis selvstændige Tilværelse og Udvikling, Ære og Fremgang herefter *hans* Tilværelse og Udvikling, Ære og Fremgang er uløselig knyttet.

Et Handelskompagni — til hvis Gavn og Glæde virker det egentlig, »naar det kommer til Stykket«! Til Aktionærernes, vil man svare, maaske for ret at vise sin Omsigt tilføje: og for den Kreds af Mennesker, som har sit Levebrød ved Virksomheden. Men hvor snæversynet er dette ikke! Baade Aktionærerne og Funktionærerne, Kapitalyderne og Arbejderne, vil netop kun komme til virkelig at tjene noget, noget klækkeligt, hvis det lykkes gennem den tætte Forening af Kapital og Arbejde, som danner Foretagendet, som *er* Foretagendet, at gøre *Kundekredsen* Gavn og Glæde. At deltage i sit Lands Forsyning med en saa hovedvigtig Artikel som Stenkul, det er fra den ene Side et privat Erhverv, fra den anden og væsentligere et »Samfundshverv«. I samme Grad dette sidste Hverv opfyldes, denne Opgave røgtes »avec ardeur et succès«, med Iver og Held, i samme Grad, i samme Omfang, som det lykkes først at erobre sig, saa i det daglige at tilfredsstille en Kundekreds, vinde dens Tillid til bedst og billigst Betjening — i samme Grad og Omfang vil Foretagendet *privatøkonomisk* lykkes, faa en smuk Fortjeneste, som tillader at give gode Lønvilkaar og Dividender. Den rette Købmand forstaar lige til sit Væsens Inderste, at han arbejder for sin Kundekreds, at han staar i dennes Tjeneste, at hans økonomiske Tilværelse staar og falder med dens Tilfredshed og Tillid.

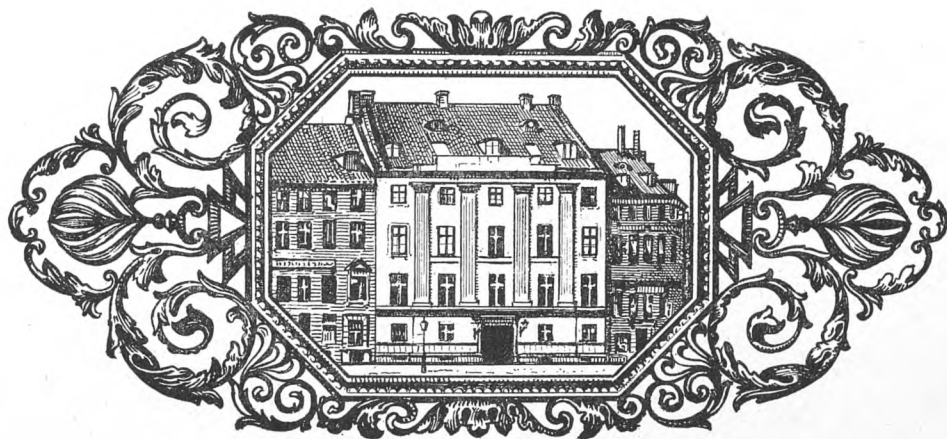
Naar DET DANSKE KULKOMPAGNI nu holder Jubilæum, er det derfor som et Øjeblikks festlige Standsning for at udveksle en Hilsen og et Haandtryk med Kundekredsen, — et Tilbageblik, som lader det føle sig Tak skyldig mod Fortiden, — et Løfte og Tilsagn om, at det styrket ved og rustet med den alt vundne Tillid vil kunne gaa til sin Fremtids, som det haaber, endnu større Opgave med forhøjet Energi, med voksende Haab om voksende Held.

Det er ikke helt almindeligt, at et Foretagende allerede ved sin Start forefinder en Kundekreds, tager den saa at sige i Arv. I dette mærkelige og behagelige Tilfælde var imidlertid DET DANSKE KULKOMPAGNI, paa et saa solidt Fundament blev det i sine første Aar muret op. Vel er det saa, at som Kulkompagni, som moderne Aktieselskab er Foretagendet 25 Aar gammelt. Men selve *Forretningen* er urgammel — rækker helt tilbage i det 18de Aarhundredes Midte og er saaledes en af Danmarks allerældste Forretninger.

Det er dette, som ved denne Lejlighed først og fremmest bør ihukømmes. DET DANSKE KULKOMPAGNI er den direkte Fortsættelse af det fra 1749 stammende Handelshus *I. P. Suhr & Søn*, hvis hele Forretning det nydannede Selskab ligefrem overtog. Og hermed ogsaa dette højtansete Firmas glørværdige Traditioner.

Nærværende Mindeskrift om Fortids Arv og Gæld, Vinding og Vanskeligheder, Tynge og Trivsel — vil derfor først give det ældgamle Handelshus' Historie i ganske korte Omrids, og dernæst gøre Rede for Hovedtrækkene i DET DANSKE KULKOMPAGNIS Virksomhed for det nu svundne Kvantsekels Vedkommende.

SLÆGTEN OG HUSET SUHR

NED ad en Havegang kom der To gaaende, Mand og Kvinde: hun var som en moden Drue, fuld af Sødme og Fyrighed, det blotte Syn af hende steg ham til Hovedet som en let Rus. Skikkelsen var høj, slank og spænstig, præget af en egen rank Ynde; men slet ikke ungpigeagtig, hun var helt ud *Frue* — »dog aldrig saa man saa jomfruelig en *Frue*«. Det beroede ingenlunde paa den værdige Morgenkappe eller den — o — saa kyske Skørtelvidde, men paa noget i den hele Fremtoning, noget Utilnærme- ligt, ja Uberørt, som i Farve kun kan gengives ved uplettet Hvidt. Og som en stolt, hvid Fugl, som en *Svane* gled hun ogsaa frem i et Fjerbrus af mild Dejlighed: der laa over hende det Skær af Højhed og Gratie, som kun den fødte Fornemhed kan forlehne med — eller en feteret Primadonna ved Kunst tilegne sig. Den lange Hals bar Hovedet højt og frit, men hvor nydeligt kunde hun ikke bøje det? Hun havde varm Lød som en Syd- lænding, hendes mørke, glansfulde Haar sad glat og ærbart under den lille Blondekappe, kun ved Tindingerne smuttede det ud i allerkæreste smaa Sidekrøller, dem Franskmandene kalder *accouche-coeurs!* Panden var høj og klar, de sorte Øjenbryn fine,

men tydeligt tegnede, Næsen lang og lige, Overlæben kort, Mundlinien yndefuldt bugtet, Hagen rund og fast.

Men først naar hun talte, fik man ret det hele og fulde, det blændende Indtryk af den dronningeagtige Charme, hun raadede over: frit og frejdigt flagrede Indfaldene frem, ved blot en Skiften af Tonefaldet fik Ordene ligesom nyt Liv, ny Betydning — farvedes mørke eller lyse, fyldtes med daarende Varme eller æggende Kulde — hun kunde dvæle ved et enkelt Ord, saa det blev som en funkende Ædelsten, hun kunde ogsaa henkaste en Sætning saa let, saa den lige strejfede Ens Øre med et kildrende Aandedræbt: som et Slag af en svippende Gren fra en Hæk af Æbleroser. Og saa var det dog hendes store, mørke, forunderlige Øjne, som talte det skønneste, ømmeste, mest indtrængende, mest forførende Sprog.

Naa, det var nu ikke for det, hendes mandlige Ledsager var heller ikke ilde at se paa, endog i Træk og Holdning ganske lidt af den samme Type: en høj, statelig Skikkelse med et klogt, blegt Ansigt, lang, lige Næse, fast Mundlinie, klart og bestemt Blik. Og een Lighed var der tilmed: begge var de *sikre*, i Færd og Væsen — aa, al den Usikkerhed, som er sædvanlig hos Mennesker: hvad er den ikke Skyld i af Forvirrethed, gensidige Misforstaaelser, halve Afgørelser og fejle Indtryk! Disse to var sikre nok, sikre paa sig selv. Men ellers, I Guder, hvilken Forskel! Hun var straalende som en Cascade i Solskin, Talen strømmede let og livligt over hendes Læber. Han var glansløs, tør, tilknappet, indadvendt, faamælt, havde »stiv Ryg og imponerende Knirkestøvler«. Lutter Korrekthed var han, stadig agtpaagivende overfor, hvad Anstanden fordrede, omsorgsfuld for at passe Ord og Færd ind i den rette Form — ogsaa hun havde vel en *faible* for Formen, men den blev for hende kun som en Handske, der sad saa faststøbt om Haanden, at denne frit kunde rettes, bøjes og bevæge alle sine Fingre. For kun altfor mange

er Formen, ikke mindst den selskabelige, en Vante — for ham her i Haven en Staalhandske.

Han var som en streng Vogter af en sjælden Skat: Prinsessen, som var tryllet fast i den skønne FezHave — vel var han sig sit høje Ansvar bevidst, just derfor stolt og glad.

Hun var som en moden Drue, af de store blaa, med dugget Glans: et Slør over den Solglød, som gemtes derinde, forjættende en ædel Vins Velsmag og Duft, berusende Fylde og fine Blomst.

Ja, en *Blomst* — skulde hun ikke snarere, har han maaske tænkt, skønt slige Tanker ikke i tyve lange Aar havde været i hans Hjerte, ja, ikke siden han bejlede til sin Brud, og Winther'ske Vers sikkert ikke laa hans Læber fjern — skulde hun ikke snarere lignes ved en *Blomst* — »Hil vandre Du blandt Roser, selv en Rose saa skøn — —«.

I et Rosenflor vandrede de, saa yppigt, saa overdaadigt, saa blussende skønt, som det sjældent ses — et Væld af fine Farver, som lyste i Sol, lo imod Sol, suged dens Straaleglans ind og gav den igen som Purpurglød, som gennemskinneth Rosa, som tindrende Chamois eller blændende Hvidt. Og dog var *hun* »Havens allersomdejligste Blomst — —.«

Det var en Søndag Morgen i Sommeren 1844. Kvinden, Prinsessen var *Johanne Louise Heiberg*, og Manden, Tempelvogteren: *Johannes Theodorus Suhr**).

Og Haven var »Sølyst«s herlige Park, som den terrasseformig steg op fra Strandvejen og Emilies Kilde til hint Schimmelmanns lille Lystslot, som for saa længe, længe siden, Gang paa Gang, havde rummet Danmarks Aandsadel i festligt Samlag.

— — —
Mærked de Tvende, som de gik der, at det blev levende rundt omkring dem i den gamle Parks Buskadser, at det hviskede, tiskede, puslede derinde — efter lange Aaringers Tornerosesøvn

*) Senere omtalt som og alm. kaldet Johan Theodor eller Theodor Suhr.

var endelig Stedets Genier vaagnet op til sommerlig Leg — —
 »Saa du hende?« — »Saa du hende?« — »Er det Emilia, som er kommet tilbage?«

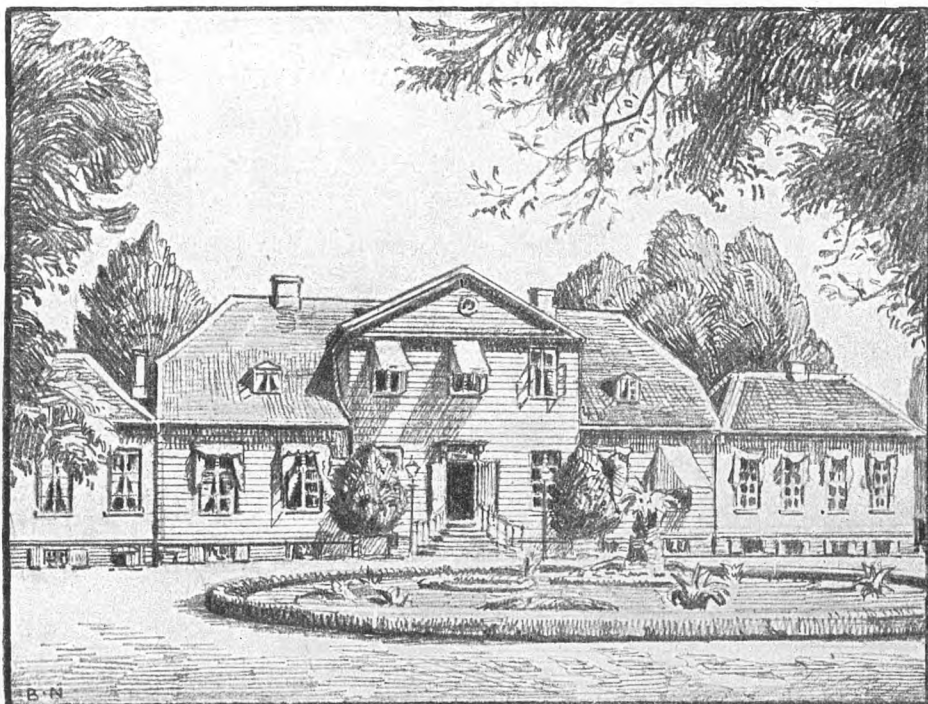
Ja, det var Emilie, som var kommet tilbage — ikke hende, om hvis skælvende Hjerte Indskriften dernede paa Kildens Mindestøtte taler saa ømme Ord, hende, hvis Navn »Enhver, som har elsket«, kun kan »nævne med Taarer« — — nej, en ny »Emilie«, hvis »Hjertebanken« lige havde sat selve Thorvaldsen i Hensrykkelse, fordi han i dette Hjerteslagets Dansetakt havde fundet Livsglædens rytmiske Udtryk!

— — —

Oppe i Havestuen med den »henrivende Udsigt ud over Sundet, hvor Hveens gule Banker viser sig mellem Trægrupperne«, residerede Husets Frue: der havde Fru Caroline sin Yndlingsplads, og naar hendes Niecer som nu var hos hende, tilbragte hun uden Tvivl der sine lykkeligste Stunder. At have Heiberg til Gæst satte hende desuden i godt Lune, maaske ikke mindst fordi hun, skønt lidt tunghør, havde saa behagelig let ved at følge en Samtale, naar Heiberg med sin klare, sonore, tydelige Stemme førte den. Forøvrigt forstod hun stedse at optræde med saa stor Kløgt og Anstand, at hendes Tunghørighed sjældent blev paafaldende. Hun var en høj, blond Dame med et stateligt Udseende, som selv Fru Heiberg fandt »elegant«, smukke Øjne, hvis Blik Ingen følte rettet paa sig uden uvilkaarlig at paavirkes deraf, en ædel Holdning, fuld af Ynde og Værdighed.

Men det var jo ogsaa »Dejligheden«, selve »Dejligheden« fra Kamma Rahbeks Bakkehus-Kreds.

Alle Medlemmer af denne Kreds, ja, selv den, der blot kom i fjerneste Berøring med Kamma, fik af hende sit Øgenavn, som til Stadighed blev brugt i den pudsige, ofte overgivent spøgefulde, altid ligesaa charmante som barnagtige Jargon, Kamma selv benyttede, og som mere eller mindre smittede hendes Om-

»Sølyst«.

givelser. Saaledes ikke mindst »Dejligheden« selv — Johan Theodor Suhrs Kusine, den smukke og livlige *Caroline Falch*. »Jeg haver ikke set »Dyden« siden hos Dig«, skrev hun saaledes ganske betegnende en Gang til Fru Rahbek. »Der haver været Bal hos »Dyden«s smukke Moder, men »Dejligheden« var der ikke, thi »Dyden« har stor Lyst til ogsaa at være dejlig; hun skulde dog blive ved Dydsprofessionen og ikke fuske i andres Haandværk.« Hvem »Dyden« er, véd man ikke, men det var altsaa tydelig nok — en Veninde!

Caroline Falch var altid fuld af Spøg og muntre Indfald og derfor velkommen overalt, hos Pastor Winther i Fensmark, hos sin Kusine Marie Aagaard paa Iselingen, i Spjellerup Præstegaard hos Pastor Mynster, paa Gjorslev hos en anden Kusine, Etatsraadinde Scavenius, først og sidst paa Bakkehuset. Forkælet blev hun af alle og havde en Sværm af Tilbedere for sine Føds-

der, deriblandt selve Prins Christian (senere Chr. VIII). Med Naturforskeren Dr. Georg Koes var hun forlovet, da han i August 1806 sammen med Brøndsted drog ud paa sin store videnskabelige Rejse til Grækenland — som bekendt døde han i September 1811 paa den græske Ø Zanthé. Saa fik hun en stor Beundrer i den unge Grev Conrad Lunzi, en ung Græker, som, da Brøndsted i September 1813 vendte tilbage, kom her til Danmark, Søn af den danske Konsuls Enke paa Zanthé, Venetianerinden Grevinde Lunzi, der havde taget sig af Georg Koes under hans sidste Sygdom. Nu gjorde imidlertid Fætteren Johannes Theodorus Suhr ogsaa stærk Kur til hende — og gik omsider af med Sejren: den 30. Marts 1816 stod hans Bryllup med det unge, skønne, glade Væsen. Det syntes, som om hun mange Aar havde behandlet ham som en slet og ret Page, nu forvandlede Pagen sig til en streng Husbond og Ægteherre.

Thi som Suhr netop i Sommeren 1844 betroede Fru Heiberg: »I en ung Alder forelskede jeg mig i min Kone, der var udmærket smuk og omtrent i Alder med mig. Tidlig blev vi gift — men da Farvel al Lystighed! Da min Fader døde, viste det sig, at vort Handelshus, der havde bestaaet i henved 70 Aar, stod paa svage Fødder, ja, truedes med rent at maatte gaa ind. Jeg besluttede nu om muligt at rejse vort gamle Hus og sagde til mig selv: Skal det lykkes, da maa du anstrenge dig Nat og Dag, forsage alt, hvad der hedder Forlystelser, og leve ene for dette Formaal. Fra dette Øjeblik tog jeg Afsked med Verden, jeg indesluttede mig i mit Kontor og blev Handelsmand med Liv og Sjæl, idet jeg nægtede mig alt, hvad der tidligere havde fristet mig: som ung havde jeg været lystig, en ivrig Balkavaler, en lidenskabelig Kanekusk, især naar der inde i Kanen sad en ung, smuk Pige. Nu var alt dette forbi. De første Aar var især forfærdelige. Dag og Nat i Spænding, Dag og Nat i Ængstelse for, hvad der kunde komme, undte jeg mig næppe Søvn og Hvile. Enhver Postdag

satte mig i Spænding og Skræk, og mit Legeme havde ondt ved at holde denne Anstrengelse ud. Et saadant Liv førte jeg i 20 Aar udelukkende henvist til mit Arbejde. Naa, saa blev Lykken mig ogsaa efterhaanden god, Held kronede mine Foretagender, og mod Slutningen af disse 20 Aar var Huset sikret og rejst af sit Fald — kun jeg svag, ja ødelagt i legemlig Henseende. Endnu levede jeg stedse stille og indesluttet i mig selv uden al ydre Pragt og Luksus, saaledes behagede det mig mest, dette Liv var blevet en Vane for mig. Da blev min Kone meget syg, og det saa ud, som om jeg skulde miste hende. Selv efter at Sygdommen næsten var overstaet, var hun trist, og den Munterhed, der tidligere havde været hendes Natur, var borte. Da kom en Ven en skønne Dag til mig og sagde: Vil du opfylde et af din Kones højeste Ønsker, da køb »Sølyst«, som nu er til at faa; dette Sted er knyttet til din Kones kæreste Barndomserindringer, der vil hun kunne nyde den friske Søluft og gøre sig Bevægelse i Haven og Omegnen. Jeg havde ikke megen Lyst dertil, men vovede ikke at sætte mig imod Planen af Frygt for at miste hende og da siden at maatte bebrejde mig, at jeg ikke havde forsøgt dette Middel. Jeg opgjorde mit Regnskab, saa, at mine Sager stod saaledes, at jeg nu vel turde tænke paa at ombytte mit strenge Arbejdsliv med nogen Nydelse og Luksus — og jeg købte altsaa »Sølyst«.

Saaledes var da omsider »Dejligheden«s Tid paany inde. Hvorledes det i Gemalens lange Arbejds- og Afsavnsperiode var gaaet hende i det daglige, faar man maaske allerbedst et Indtryk af ved hendes Beskrivelse af Nytaarsaften 1825: »Imidlertid er Klokken blevet 9, saa kommer Gemalen op, tænder sin Pibe, sætter sig paa den anden Side af Bordet, læser først »Statstidende«, derpaa »Dagen«, saa »Skilderiet«; saa ringer han, og ind triner Pigen med en Bakke, hvorpaa er en Flaske med Øl, en med Rom, en Tallerken med Smørrebrød med salt Kød; vor Herre lægger nu Piben, tager en Snaps, spiser Smørrebrødet, tænder

atter Piben og drikker Øl til. Imidlertid sidder jeg og ærgrer mig over, at Nytaarsaften skal forsvinde paa slig en tarvelig Maade; jeg tænker da paa gamle Dage hjemme hos Mama, naar Søster Lise sang højtidelige Sange, og vi drak Rhinskvin med Sukker.«

Efter dette lange Ægteskabs tomme og triste Tid, mørke Alvor og Indgetogenhed skulde altsaa igen Livet, som i hendes Ungdom, blive let, lyst, rigt, glad, smykket af Blomster, formet som Fest. Hendes Mand havde ikke alene købt »Sølyst«, men vilde nu ogsaa »lade det ene føre det andet med sig«: anskaffe Ekvipager og »samle Mennesker omkring os, der kunde sætte Liv i Huset.« Hele »Sølyst« med Hus og Møbler, Heste og Vogne, Drivhuse og Blomsterbede, alt tog hun som en Gave til sig rent personlig, den Erstatning, Gemalen nu endelig bød hende. Hun kunde have knuget hele Sølyst i sin Favn, om hun havde kunnet mægte det.

Blandt dem, som »skulde sætte Liv i Huset«, kom altsaa nu ogsaa en ny »Dejlighed« — mærkeligt nok ogsaa denne Gang fra Bakkehuset, Rahbeks gamle Hjem, hvor Heiberg og hans Frue de foregaaende Somre havde lejet sig ind.

Efter Eventyrets Regel skulde den gamle Svane have bøjet sig for den nye og strøget hende med Næbet — men Fru Heiberg var klogere og taktfuldere end som saa: det var *hende*, som altid »nejede sig« for den gamle »Dejlighed«. Men var hun ikke ogsaa Husets Frue, Johan Theodors Ungdoms-Elskede, hans *store* Kærlighed? Og maatte hun ikke nu af og til smile, naar hun mindedes, hvorledes hun 1839 i den Emser Kursal formelig havde maattet slæbe Gemalen hen til Heibergs for at faa hilst paa det berømtmelige Ægtepar og paa Landsmandsskabets Vegne gøre dets Bekendtskab? Ja, nu kunde han have det saa godt, nu var han ligefrem spændt for hendes Triumfvogn? Men som selv Niëcen, Amalie Waages Theolog af en Forlovede sagde: »deri var der da intet ondt« — og hvad ondt skulde der ogsaa kunne være? Hang

ikke stedse Johan Theodors Hjærte ved hans Ungdoms »Dej-
lighed«, hvert Blik paa det skønne Sølyst maatte jo kunne over-
bevise hende derom — og havde ikke Fru Heiberg altid sin egen
Mand med sig? Sin ovenikøbet saa korrekte og galante Mand!

— — —
Hvorom alting er, i den
Suhrske Slægts Historie er
hine Somre paa »Sølyst«,
hvor ej alene Fru Heiberg
oghendes Mand var Gæster,
men efterhaanden fik truk-
ket hele deres Kreds ud,
Glanstiden, den glimrende
Epoke, hvorom Historiens
Lys samler sig. Og i Værten:
Johannes Theodorus Suhr
kulminerede ogsaa Ættens
Kraft og Klogskab, Køb-
mandssnille og Forretnings-
sans, ja, af alle Husets Che-
fer var det først og fremmest

Johannes Theodorus Suhr.

ham, i Grunden ene ham, som kom til at sætte Skel i Udvik-
lingen af Danmarks Erhvervsliv. Hans Forgængere i Huset Suhr
var blot og bart Hørkræmmere — hans Efterfølgere blev Epi-
goner; det var ham, som gav Forretningen det moderne Stor-
handels-Præg, Firma-Navnet dets Finhed og Lødighed, dets
Glans og Ry. Den barnløse Mand, »Dejligheden«s Gemal, Fru
Heibergs ærbødige Ven og Beundrer er Slægtens Ypperste —
hans Daad Højdemærket for, hvad Slægtens Evner kunde yde.

Det var altsaa hin Sommermorgen i 1844.

Sit varmeste Ønske havde Suhr faaet opfyldt ved, at Fru Hei-
berg og hendes Mand endelig var kommet ud til »Sølyst« som
Gæster. Nu gik han der alene med hende i Rosenhaven, og hans
Sind var fuld af sværmerisk Beundring. Men alle de Ord, som
kunde tolke hans Hjertens Hengivenhed, var forlængst visnede
i hans Hukommelse, end ikke Følelsens jævreste Udtryk kunde
han finde eller faa i sin Mund. Hvad skulde han overhovedet
sige, hvorom skulde han tale til hende? Et Par banale Bemærk-
ninger om Roserne — ak, desværre gik hun straks ind paa Tonen,
bad først om en Havesaks og saa om en Lommekniv! Men om-
sider brød Trangen hos ham til at gøre hende delagtig i noget,
som vedkom *ham*, at vinde selv den mindste Gran af Fortrolig-
hed hos hende, saa stærkt igennem, at han endelig fik Mæle:
han vilde fortælle hende om en stor Glæde, han netop havde haft.

»Her«, sagde han, »har De en Hovednøgle, der lukker op til
alle Drivhuse, hvor De stedse kan plukke alle de Blomster, De
vil have — og nu maa De gratulere mig, thi jeg har faaet et Øn-
ske opfyldt, som jeg længe har næret. Jeg har nemlig faaet et
stort Pakhus, det saakaldte Blaa Pakhus ved Toldboden, hvortil
jeg i saa høj Grad trængte for mine Kuloplags Skyld«.

Da brast det for Aktricen — hun brød ud i en forvirret Latter.
Følelsens Hammer forsvandt, og ud af hendes Mund foer rent uvil-
kaarligt som en Tudse den Bemærkning: »Uf! ikke andet end et
Pakhus — og hvad har De maattet give for det?«

»80.000 Rigsdaler.«

»80.000 Rigsdaler, og det for et Pakhus! Ak, hvor meget andet
skønt kunde der ikke købes for denne Sum.«

Fortryllelsen var for den Gang brudt, Æstetikens Præstinde
havde givet ham Svar af en Forstandighed som en almindelig
Høne!

— — —

»Der burde have været Roser« — og saa blev det til det bare Kulstøv. Saadan var omtrent Fru Heibergs Fornemmelse. I Overvurdering af sit eget Kunstnerkald og sin egen Tilbederkreds' quasi-filosofiske Hovmod forstod hun ikke sin Værts sjældne Værd. Først efterhaanden ved at lære ham nærmere og nærmere at kende, fik hun en taaget Forestilling derom.

Og saa var hun ham alligevel slet ikke saa ulig — efter hendes Erindringer at dømme! I sin pure Ungdom var hun, fortæller hun i sine Memoirer, altid indesluttet: saar og overfølsom i Sindet lukkede hun sig inde i sin egen lille »Alfeverden« og stængede dette Fantasiens Rige med ængstelig Omhu til for alle andre uden Undtagelse. Helt let er det ikke at forene dette Indtryk af hende med den fuldkomne Given sig hen i de skiftende Skuespils Stemning, som i hendes Kunst blev dens Glans og Styrke — endnu vanskeligere at tro paa Indesluttethedens Selvbekendelse, naar man paa Sølyst ser hende som moden Kvinde »à trente ans« være just saa »frimodig« og »uforbeholden«, som hun ligeledes ynder at skildre sig selv. Og dog vil det kunne have sin Rigtighed: hendes oprindelige Natur har sikkert været Indesluttethed indtil Ulykkesfølelse, mimoseagtig Forfængelighed og overdreven Sensibilitet overfor alt, hvad der gik paa tværs eller blot syntes hende at trække truende op — *indtil* hun stod Ansigt til Ansigt med et Publikum og vidste, hvad Rollen (i Livet som paa Scenen) fordrede af hende! I samme Nu var hun, som den fødte Skuespillerinde hun var, ganske forvandlet: Tungsindet som blæst bort, Sjælen fyldt af straalende Liv, Spænsthed, Energi — fri, glad og sikker! Uden Publikum i Lønkamret, ene med sig selv — eller med en Ægteemand, som ikke mere skulde vindes, bedaares, fortrylles, men var blevet et andet Jeg, et ligesaa stemningsforladt Selskab som hendes eget — o, hvor kunde hun da ikke græmme sig, føle sig bitter, ængstelig, ensom! Men var der blot et Menneske til Stede, som var parat til at være »Publikum«,

o: stille sig overfor hende under Beundringens og Forventningens Tegn, *endsige* da som Suhr: være en ny Tilbeder, om end af den tavseste og trivielleste Art — straks begynder hendes Væsen at glimre og gløde, Erobringslysten hidser helt uvilkaarlig hendes Sind og Sanser! Hun bliver Fyrrernes straalende Fru Heiberg med alle Hovedstadens Ypperste for sine Fødder!

Men da hun altsaa dog selv har kendt Indesluttethedens Helvedesmagt saa godt — og vel maatte vide, Suhrs Sjæl ikke rummede nogen Kunstner-Evne til stundom at faa den forvandlet til et lidet Himmerige —, saa burde hun vel nok lettere og hurtigere have forstaaet, at som Livet nu en Gang havde formet sig for Theodor Suhr, var han netop ikke den første, bedste Mammonsdyrker eller (som man nu vilde sige:) Gullasch-Mand, men en særmærket, fin, ejendommelig Natur, hvis Venskab det simpelthen var en Ære for en Skuespillerinde at have vundet!

Det var egentlig først de Nationalliberale, som ret bragte *Grosserer*en til social Anseelse og Værdighed. I et Hus som det Heibergske dyrkede man ensidig Æstetik og hyggede sig ganske godt under Enevælden. Købmænd opfattede man som Kræmmer-sjæle, og at en slig Forretningsmand først og fremmest satte sin Ære i at svare enhver sit, fandt man i sin permanente Pengeforlegenhed nærmest latterligt. Man korsede sig over at høre, at en Mand som Theodor Suhr ikke i 20 Aar, forinden han traf sammen med Fru Heiberg, havde sat sin Fod i Teatret, og fandt det til Utrolighed grufuldt, at et Hjem som hans ganske savnede Malerier, Skulpturarbejder og Bøger.

Men det var den ældre Slægt. I det Bourgeoisi, som de unge Nationalliberale opdrog politisk og fik til at troppe op fra Tredivernes Midte, tog man gerne den »velspækkede« *Grosserer* med som Type. Saaledes da ogsaa Theodor Suhr, som efterhaan-

den fik store offentlige Interesser, aabnede sit Hus for de nationalliberale Heroer og derved bl. a. ogsaa fik politisk Medansvar for Tschernings Ministerudnævnelse i Marts 1848.

Johannes Fibiger fortæller i sine Memoirer pudsigt om »Suhrs tre nærmeste Venner«, Tscherning, Peder Bang og Kammerherre Scavenius. »Tscherning morede Suhr med sin friske Veltalenhed, sin uudtømmelige Strøm af nye Ideer og mærkelige Projekter. Bang var hans Konsulent i Pengesager og tiltalte ham ved sit aldeles ligefremme Forretningsvæsen — for Andre var han kun morsom ved sin fuldstændige Formløshed. Scavenius hørte til Familien (jvfr. ovenfor), men lod ved sit kluntede Hovmod tilstrækkelig føle, at han ikke behøvede at genere sig. Naar han saae et kostbart Stykke, følte han paa det og spurgte, hvad det havde kostet — og Suhr drillede ham da med paa den mest ligegyldige Maade af Verden at nævne en overdreven Pris, vel vidende, at det ikke smagte Scavenius, at Nogen kunde eje dyrere Ting end han«.

Venskabet med Tscherning, som ubetinget var det lødigste, førte til, at Suhr kom til at gøre sin betydelige Indsats i den danske Industris Udvikling. Efter 1814 var den hjemlige Stemning saa afgjort imod Nyanlæg eller Udvidelser af Fabriksdrift, at der hørte mere end almindeligt Udsyn til at vove det mindste i den Retning. Nu stod netop i 1827 det af Classen i sin Tid skabte Frederiksværk i en fuldkommen Krise. Tschernings Fader var just da Værkets Inspektør, og ganske naturligt laa det ham derfor stærkt paa Sinde atter at faa Værket bragt paa Fode. Han saa, at for at gøre dette maatte han begynde med at bygge en Dampmaskine til eget Brug, bl. a. ogsaa »for at vise, hvad man kan gøre«. Det var Theodor Suhr, som opfyldte Tschernings Ønske. Ihvorvel han ved en Undersøgelse bragte paa det Rene, at ved at bestille Dampmaskinen i England kunde man have den efter et Fjerdingsaars Forløb, hvorimod man ved at lade den lave paa

Frederiksværk kom til at vente det meste af et helt Aar, bestemte han sig alligevel til at lade Frederiksværk bygge den paagældende Dampmaskine — og dens Udførelse blev da ogsaa et Vendepunkt i dets Udvikling. Med Rette har Industriens Historieskriver udtrykt Suhrs Fortjeneste i denne Sag saaledes: »Dette var den første i Danmark byggede større Dampmaskine. Frederiksværk begyndte dermed at rejse sig efter en lang sørgelig Stilstand, og med det den danske Industri.«

Ogsaa forskellige Kobberværker samlede han paa sin Haand. Han støttede Drewsen & Sønner med Penge i Strandmøllen og Ørholm og paa samme Maade Maskinfabrikant M. P. Allerup i Odense og Jernstøber P. F. Lunde, vistnok ogsaa »gamle« Brygger J. C. Jacobsen.

Men fremfor alt blev Suhr den fremragende *Købmand*, der som saadan genrejste det gamle ansete Handelshus I. P. Suhr & Søn og hævede det til en hidtil ukendt Højde. Han var tilmed En af dem, hvis Slid og Slæb skaber den økonomiske Drivhus-Temperatur, hvori tilsidst al Samfunds Kultur (deriblandt netop en Fru Heibergs Kunst) ene kan trives. Han stødte ikke helt sjældent sammen med sine Standsfæller: den kolde, strænge, afmaalte Mand fordrede ganske vist altid mest af sig selv, men de syntes, han manglede Gemyt — hvad man i Danmark daarlig tilgiver! Man følte aldrig ret Hjerteslaget i, hvad han foretog sig, hvor retskaffent, hvor retsindigt, hvor uangribeligt det vel i og for sig selv var. Rimeligvis har han ogsaa — og det tjener i høj Grad til Fru Heibergs Undskyldning — manglet *Smilet*, og hvor kan man saa blive rigtig afholdt?

Men ved at gaa i Tjeneste hos *Kong Kul* var det uimodsigelig *ham*, der teknisk aabnede den stejlt stigende Kurve, hvis Kulmination hører ind under DET DANSKE KULKOMPAGNIS Historie.

Bernt Suhr hed en Mand fra Bremen eller det Oldenborgske. 1635 kom han som Yngling i Tjeneste hos Hertug Frederik, som da var Herre i Bremers Stift, men siden blev Konge af Danmark under Navnet Frederik III. Bernt fulgte allerede forinden, nemlig i 1645, med ham til København, blev Hoffurer under Christian V, videre Fodermarchal og endelig Skriver ved Kongens »Bryggerse«. Det er ham, som her i Landet blev Stamfader til den Suhrske Slægt.

I hvad der berettes om Bernt, er Sagn og Sandhed blandet sælsomt sammen, og end ikke den lærde *C. Nyrop* har trods megen Umage kunnet rede det ene ud fra det andet. Han synes selv, det er en ringe Ting, at han ikke kan det, men dvæler dog længe ved den abildgraa Hingst »Cranich«, der er afskildret paa Rosenborg, livagtig som den i Bernts unge Dage har vakt maa-bende Beundring, naar Oldenborgs sidste Greve, Anthon Günther, kom ridende paa den til Fest: ej alene slæbte dens Manke paa Jorden, men dens Hale var 9 Alen lang. Derfor er det saa rimeligt, denne Hale paa Skilderiet ses baaret oppe af en Haand, og denne Haand skal just have været *Bernts*.

Og der er ogsaa noget med en mærkelig Ugle som Ættens Livfugl. Det er en hel Historie om, hvorledes den Suhrske Slægt kom til et Signetmærke. Bernt var paa Jagt med Frederik III, som altid fandt Behag i den tro Tjener, og da nu Naadigherren den Dag var særlig oprømt, gav han Bernt Lov til at udbede sig en Gunst. Bernt bad da sin Konge om at bestemme, hvad han skulde have prentet i en Signet, som han nu tyktes sig fornem nok til at anskaffe. Det lovede Kongen, og da det samme Dag led ud paa Aftenen, vendte han sig pludselig til Fureren og sagde: »Bernt, kan han ramme den Ugle, som sidder hist henne paa Plovjernet ved Bondens Hus?« Suhr lagde an og traf Uglen, hvorpaa Kongen sagde: »Hvor bravt, nu kan han i sin Signet anbringe en Ugle paa et Plovjern«.

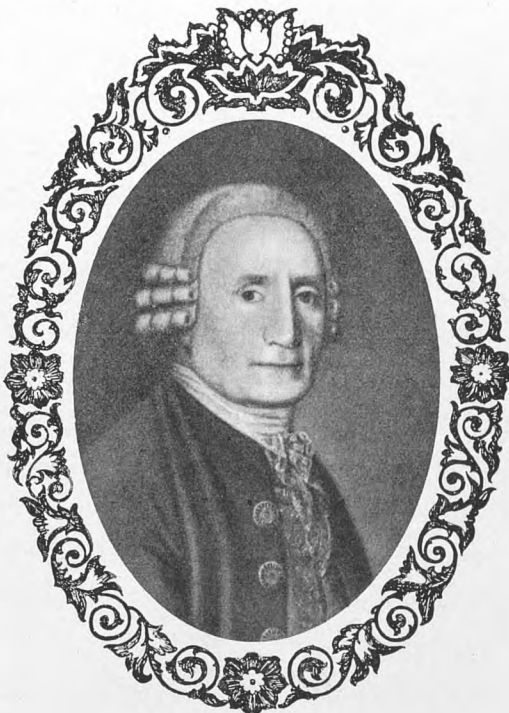
Nattegrublerens Visdom, Pløjningens Taalmod og haarde Slid — saa sandelig et godt Vaabenmærke for denne Slægt af Arbejdets Riddere, hvem Kløgt og Pligt blev Livets ledende Magter!

Bernt efterlod sig 4 Sønner, den næstældste hed *Friederich Suhr*. Først han »i Krigen udenlands i 8 Aar omsvefde«, saa tjente han i tre Aar »Rigens Marskal«, von Korbitz, hvis Bevaagenhed han vandt og kom endelig derved paa den grønne Gren. 1670 blev han nemlig Amtsskriver i Aalholm, hvor han fik Embedsbolig paa Slottet. Lolland var alt den Gang en fed og frugtbar Ø, ej alene bekendt for at være uden Rotter — hvilket Ry den ikke længe bevarede —, men ogsaa for »megen og mangfoldig Sæd og Jordens gode Grøde«, især uovertræffelige Ærter. Først var han ansat som Oppebørselsbetjent hos Enkedronning Sophie Amalie, men blev efter faa Aar Amtsforvalter for hele Lolland. At opkræve Skatter betalte sig den Gang, Friederich blev efterhaanden en holden Mand, ogsaa vel anset, bar sin Allongeparyk med stor Anstand og endte som Kammerraad.

Friederich Suhr havde 8 Børn, hvoraf dog kun 7 blev voksne: 4 Sønner og 3 Døtre. Den ene Datter blev gift med en Præst, og hendes 4 Brødre tog alle theologisk Embedseksamen; de 3 af dem fik da ogsaa Præstekald. Den næstældste blev efter Bedstefaderen kaldet *Bernt* (1677—1745). Han blev Præst i Kjøbelev paa Lolland, hvor han var til sin Død. Hans Ægtemage, Christine Hornemann, var af en Købmandsslægt i Næstved, og med hende fik han 14 Børn, hvoraf 8 blev voksne — og deraf blev 2 Døtre Præstekoner og 3 Sønner Præster. Men der var endnu 3 Sønner, og af disse blev den ene, det tredieældste Barn, *Johan Peter Suhr*, sat i Hørkræmmerlære hos *Oluf Hansen Aagaard* i København.

Det er denne Johan Peter Suhr, som blev Stifter af det Suhrske Handelshus. Han fødtes 1712 og voksede op i Kjøbelev Præstegaard. Nytaarsdag 1728 tiltraadte han som Lærling hos Hørkræmmer Aagaard paa Gammel Torv, hvis Ejendom samme Aar

gik op i Luer under Københavns store Brand. 7 Aar stod han i Lære, blev derpaa Svend (1735) og skikkede sig nu saa godt, at han lidt efter lidt blev den styrende i Forretningen, og den 22. November 1748 ægtede han Husets 18-aarige Datter, Dorthea Aagaard. Da begge hendes Brødre vilde Præstevejen, var det naturligt, at han efter Svigerfaderens Død 22. November 1749 overtog Forretningen og dermed den Gaard paa Gammel Torv, som fra den Tid til nu uafbrudt har heddet den Suhrske Gaard. Derpaa stod endnu tilbage, at han maatte lade sig eksaminere af Magistraten og Oldermændene udi Regnekunst, Bogholderi, Maal og Vægt for at kunne blive optaget i Hørkræmmerlauget; dette skete den 10. September 1750. Den 14. tog han Borgerskab, og den 15. indtraadte han endelig i Københavns Hørkræmmerlaug.

Johan Peter Suhr.

Ifølge Laugets Artikler havde Københavns Hørkræmmere Ene ret til udi aaben Bod at falholde grove Varer saasom Hør, Hamp, Humle, Stangjern, uforarbejdet Staal, Tjære, Beg, Tran, Salt, saltet Kød, saltede og tørrede Fiskevarer, Maatter, Flodholt, Ryslæder, engelske og gullandske Slibestene, samt endelig, hvad der i denne Sammenhæng interesserer mest: *Stenkul* og *Kakkellovne*. Suhr havde imidlertid større Ærgerrighed end alene at sælge ud »i Alen, Skæppe eller Pottevis«, han vilde tillige handle *en gros*, baade købe ind og sælge i store Kvantiteter, saaledes som det

uimodsigeligt ogsaa er stemmede med disse grove Varers Natur — men saa tillige ogsaa sælge *en detail* fra Boden. Saadan drev han altsaa sin Handel — »befattende sig med *importante* Handlinger en gros«. I en Supplik til Kommerce-Kollegiet skildrer han selv sin Forretning saaledes: »Jeg holder stor Korrespondance med mange udenlandske Stæder, hvorfra jeg direkte forskriver Varer, og derved vover jeg alt, en flittig Handelsmand bør vove, som efter de i og med Tiden følgende Omstændigheder og efter nøje Overlæg hasarderer at vinde eller tabe, som dependerer af Boden, Lejligheden og Tiden«.

Den paagældende Supplik fremkom den 22. Januar 1753, fordi Københavns Magistrat havde nægtet ham Tilladelse til at blive indskrevet som Grosserer ifølge Fdg. 4. August 1742, § 11, den saakaldte Commerce-Forordning. Naar han faktisk handlede en gros baade til den ene og den anden Side, og dette stemmede med hans Varers Væsen, saa vilde han ogsaa have dette Forhold fuldt legaliseret, vel ogsaa socialt indlemmes i de indskrevne Gros-handleres finere Kreds.

Samme Forordnings § 13 lød imidlertid paa, at ingen Gros-handler maatte holde aaben Bod »under hvad Skin det være kunde.« Men det var just det, Suhr i sin Egenskab af Hørkræmmer gjorde — og det var denne dobbelte Ret til paa den ene Side at købe Varerne paa første Haand og en gros, paa den anden Side at sælge dem udover en Disk direkte til Forbrugerne en detail, som alle Medlemmerne af Grosserer-Societetet kun altfor gerne vilde have ogsaa for deres eget Vedkommende, men som Autoriteterne haardnakket nægtede dem. Man forstaar derfor, at da Commerce-Collegiet afæskede Grosserer-Societetets Erklæring i Sagen, udtrykker dette en harmfuld Forbavselse over, at Suhr »understaar sig« til Trods for Magistratens Vægning at ville have Borgerskab som Grosserer »uden at ville frafalde sin Handel en detail.« Saaledes at ville have baade i Pose og Sæk var

dog lidt for galt; men Societetet levede da ogsaa i det »visse Haab«, at Suhrs »Forordningen modstridige Ansøgning ej i mindste Maade vil vorde reflekteret, da det ikkun vilde foraarsage hans Umættigheds-Fylde alene.«

Da Sagen retslig set var aldeles klar, blev Suhrs Andragende allernaadigst afslaaet, men det er muligt, at det Suhrske Hus' Historieskriver C. Nyrop har Ret i, at han ikke destomindre i sin »Umættigheds-Fylde« *vedblev* at handle en gros. Saa meget er vist, at han i »Danmarks Handelsspejl« 1767 angives som at »handle med Tjære, Hør, Hamp, Stenkul, Bly, Salt, drive Børs-handel og føre norske Kommissioner.« Men i Oktober samme Aar fik han da endelig ogsaa Plads mellem de københavnske Grosserere mod at opgive sin Hørkrambod — som blev drevet videre af en »Kjældermand«.

Johan Peter Suhr indrettede sig en saakaldt »Geheim-Bog«, som stedse skulde befindes under hans eget Gemme, og hvorudaf kunde ses, hvorledes hans Formue Aar efter andet blev formeret. Ved »Formue« mente han den i Handelen staaende Formue, altsaa bortset fra hans Hus paa Gammel Torv, Indbo o. s. v., og »Formeringen« er da saa stærk, at han 1750 begynder med 7.200 Rdl. Courant, 1764 allerede er oppe paa over det tidobbelte: 74.000 Rdl., 1772 atter har fordoblet denne Sum og endelig 1782 slutter med 240.000 Rdl.

Efterhaanden som hans Forretning saaledes trivedes, og hans Formue forøgedes, voksede ogsaa hans Anseelse. Han blev Direktør ved Søassurance-Compagniet og i Urtekræmmernes Sukker-raffinaderi, Raadmand 1761, Justitsraad 1774 og Etatsraad 1779.

Allerede forinden Johan Peter Suhr afgik ved Døden (31. Maj 1785), var Sønnen *Ole Bernt Suhr*, det syvende af hans Børn, indtraadt i Forretningen — han tog Borgerskab som Grosserer den 2. Oktober 1782 — og fra den Tid er det, Forretningen fik sit landskendte Navn: *I. P. Suhr & Søn*.

Ved sin Faders Død var Ole Bernt Suhr ikke fuldt 23½ Aar. Dog havde han i 2 Aar været Ægtemand: den 12. August 1783 havde han Bryllup med Dorothea, den højt ansete Raadmand og Brygger Didrich Beckmans yngste Barn. Med hende førte han et fornøjeligt Samliv i hele den saakaldte »glimrende Handelsperiodes« for dansk Fragtfart og dansk Transithandel saa ind-

Ole Bernt Suhr.

bringende Tidehverv. Da Husets gamle Gaard atter nedbrændte ved Københavns anden store Brand 1795, opførte han den skønne Patriciergaard paa Gammel Torv, som man kan se den Dag i Dag. Den 1. Maj 1797 flyttede han ind deri. Hans Arvepart, der havde været 76.600 Rdl. Courant — heri dog indbefattet Sølv, Linned, Møbler, Gaard, Heste og Vogne — var i 1795 allerede formeret med 100.000 Rdl. I 1802 opgiver Geheim-Bogen: 310.000

Rdl. 1806: 400.000 Rdl., 1810 endelig den halve Million. Nu var man imidlertid kommet ind i Krigens Aar. O. B. Suhr slap godt fra det: 1807 under »det skrækkelige Bombardement«, da »saa mange Medborgere mistede alt«, blev Gaarden paa Gammel Torv kun lige ramt af to sløve Bomber, og hele den Skade, der skete, takseredes til 200 Rdl. Desuden gav ogsaa*) Krigsaarene paa mange Maader rig Lejlighed for driftige Forretningsnaturer til at gøre sig Spekulationsfordele, og ihvorvel Omsætningen af

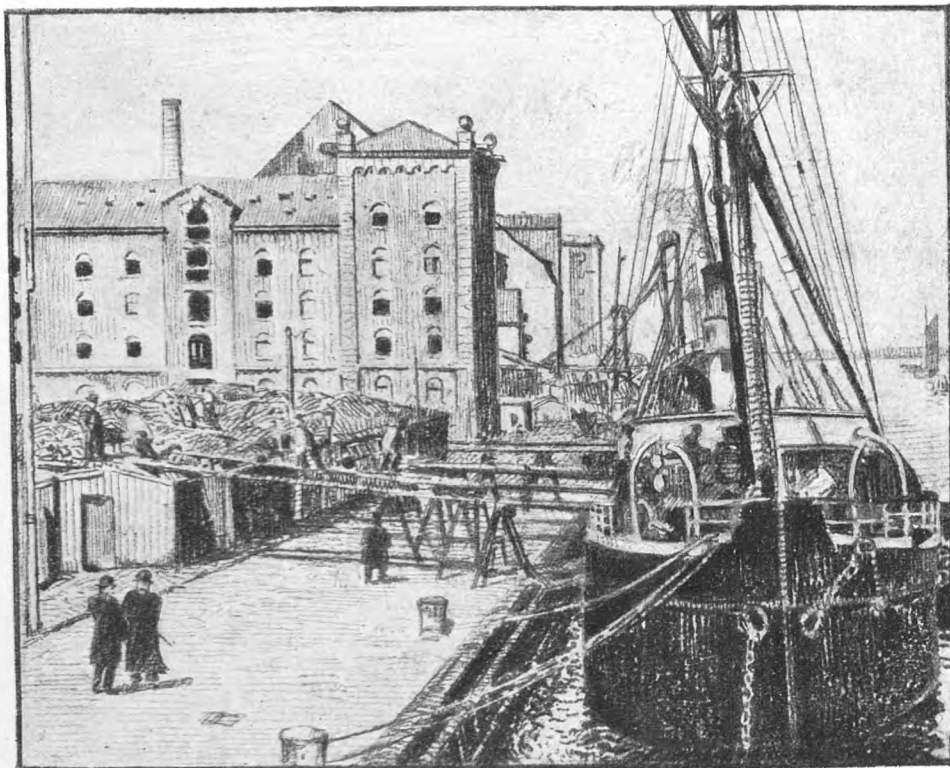
*) Som paavist i Jul. Schovelins »Fra Kongegunst til Selvstyre«.

saadanne Artikler som Kul, Tjære og norske Kakkellovne blev helt stoppet i hine Aar, saa tjente Handelshuset paa anden Vis dog saa godt, at Formuen 1812 endog var vokset til 550.000 Rdl. Courant.

Men næste Aar bragte Statsbankerotten. Alle Formuer og selvfølgelig ogsaa Suhrs, maatte nedskrives, og nu begyndte de tunge Aar, Tilbagegangsaarene, de vanskelige Tider — eller for at bruge Ole Bernts Udtryk i Geheim-Bogen: »de paa al Ondskab særdeles oplyste Tider«.

Allerede forinden havde Ole Bernt tabt Livslysten og Humøret. 1805 skriver han: »Lad vore Børn bevares fra Forførelse i disse farlige, letsindige Tider« — han forstod ikke at tage sine Børn paa rette Vis, hvad der særlig gjaldt den ene af Sønnerne, den senere Købmand i Nyborg, Ole Bernt Suhr, som tidligt kom hjemmefra. 1808 blev han dømt som »hans Majestæts Mandaters modvillige Overtræder« til en Bøde paa ikke mindre end 2.000 Rdl. for at have omgaaet Kronprins Frederiks Forbud mod at betale engelske Kreditorer. Det var ikke mindst dette Forbud, som førte til Opbringelse af danske Skibe i Hundredevis, hvorved efterhaanden Hovedstadens Købmandsskab ruineredes. 1810 mistede han endelig sin »ældste og bedste Søn Johan Peter«, kun 23 Aar gammel. Intet Under derfor, at der efterhaanden kom til at hvile et Tryk over Huset, og da det nu tilmed efter Krigens Slutning viste sig, at den danske Fragtfart mellem fremmede Havne og dertil svarende Mellemandel ikke kunde vindes tilbage, formørkede ogsaa svare Fremtidsbekymringer Ole Bernts sidste Aar.

Det var under disse Forhold, at Ungdommen i Slægten uvilkaarligt søgte sig et andet Samlingssted og fandt det hos Suhrs Søster Charlotte Sophie, der 1797 var blevet Enke efter Bankkommissær, Grosserer Falch. Hun boede i Gaarden paa Hjørnet af Kompagnistræde og Knabrostræde (det nuværende Kompagni-

Den Suhrske Kulplads bag Amalienborg.

stræde 21) og var en velstaaende Dame, hvis aarlige Indtægt 1809 kunde sættes til 12.000 Rdl. Courant. Hun var Tante til de tvende Søstre Frederikke og Marie Koes, som var opdragne i Fensmark Præstegaard hos Pastor Winther, der 1796 blev Fader til vor berømte Digter Christian Winther. Det er hendes Datter, som er »Dejligheden«, den ovenfor beskrevne Caroline Falch, Johannes Theodorus Suhrs Hustru.

Ole Bernt Suhrs brave og elskelige Hustru, *Dorothea*, født Beckman, var ved hendes Mands Død i September 1815: 56 Aar gammel. Men hun havde endnu et langt Liv for sig: hun levede til September 1842, og i den Tid stod hun uafbrudt som Indehaverinde af Firmaet I. P. Suhr & Søn.

Moderens Prokurister blev Didrik og Theodor Suhr, der begge var ligestillede, men det blev den yngste af dem, Theodor Suhr,

som blev den absolut ledende. Didrik Suhr døde forøvrigt i Maj 1836.

Under denne Ledelse gik efterhaanden Huset mere og mere bort fra de rigtige gamle Hørkræmmerartikler: Salt, Tjære, Hør, Hamp o. s. v. for at samle hele sin Kraft om Jern og Kul.

Som vi ovenfor har set, stod Huset ved Ole Bernts Død overfor et fuldstændigt Sammenbrud, ikke mindst fordi man i Norge havde bundet store Kapitaler, som man nu ikke kunde faa trukket ind. Stillingen saa egentlig ret haabløs ud, og det var med en sammenbidt Haardnakkethed, at Theodor efter at have taget sit Parti og besluttet at frelse Huset maatte gennemføre dette sit Forehavende. Men hans utrættelige, opslidende Arbejde blev da ogsaa efterhaanden kædet sammen med stort Held. Formuens Størrelse, som han efter en Status fra 1819 anslog til 122.000 Rdl., forøgede han saaledes, at den ved Moderens Død var vokset til 800.000 Rdl., og det mærkedes ikke, at Theodor Suhr ved Moderens testamentariske Bestemmelse udbetalte sine Søskende 200.000 Rdl. hver; ved Aarets Slutning satte han sin Formue til 812.000 Rdl., 1846 naaedes Millionen, og 1853 var den $1\frac{1}{2}$ Mill. Rdl. Om trent paa dette Tidspunkt kunde det allerede med Sandhed siges, at »det Suhrske Hus saa at sige beherskede hele Danmarks Kulhandel«, og det var da ogsaa i Aarene 1853—54, at han købte store Kuloplagspladser i Korsør, Kiel og Aarhus. Da han i 1855 overgav Forretningen til sin Brodersøn, solgte Huset ikke mindre end 21.300 Læster Kul, der repræsenterede en Værdi af ca. 1 Mill. Kr.

Det ovenfor nævnte Blaa Pakhus var kun i hans Eje 1844—45, derimod var som bekendt det Gule Pakhus ved Siden af i Ny Toldbodgade ved »Østersøisk Kompagni« det egentlige »Suhrske Pakhus«. — Under den store Krise i September 1857 var han rejst til Mentona, men fik der Meddelelse om, at hans Forretninger »gik deres sædvanlige gode Gang, uden at der var mindste Anledning til at befrygte hverken Ubehageligheder eller Tab«.

Suhr blev 1829 Agent, 1847 Etatsraad, og endelig, 1855, Kommandør af Dannebrog. Ved sit Testamente oprettede han den kendte Suhrske Familiestiftelse (900.000 Rdl.) og 7 forskellige Legater.

Da Etatsraad Suhr selv var barnløs, fik Huset efter hans Be-

Ole Bernt Suhr.

stemmelse fra 1. Januar 1856 en ny Chef i Brodersønnen *Ole Bernt Suhr*. Onkelen beholdt dog sin Plads paa Kontoret og vedblev at have med Forretningerne at gøre, indtil han døde den 10. November 1858. O. B. Suhr havde først villet gaa Præstevæjen, og efter sin Onkels Ønske tog han da ogsaa theologisk Embedseksamen — for saaledes at fuldføre, hvad han en Gang var begyndt paa —, inden han fik Plads paa I. P. Suhr & Søns Kontor. O. B. Suhr kom

allerede i Begyndelsen af 1855 i Forbindelse med *Tietgen*, blev siden i 1857 Medstifter af Privatbanken og kom saaledes ganske naturligt til helt og holdent at høre til den Tietgenske Kreds. Han blev da ogsaa Medstifter af Det store nordiske Telegrafselskab og var med til at konstituere Det forenede Dampskibsselskab og De danske Sukkerfabrikker. Da Kongeriget Norges Hypothekbank i 1860 og 1862 optog et Laan paa 1 Mill. Specier, afsluttedes det med Privatbanken og I. P. Suhr & Søn samt Salomon Heine i Hamburg.

Under O. B. Suhrs Ledelse blev efterhaanden Forretningens eneste Artikel Kul. I 1856 androg Husets Omsætning heraf 27.000 Læster, i 1874 var man allerede oppe paa det dobbelte (54.300 Læster), hvis Værdi var noget over $2\frac{1}{2}$ Mill. Rdl. Hvad der især spillede en Rolle, var Københavns Gasværks stadig stigende Forbrug.

Ole Bernt Suhr levede et særdeles lykkeligt Familieliv, men havde den store Sorg i Juni 1872 at miste sin Søn. Aaret efter blev han selv ramt af et apoplektisk Slag, der fuldstændig brød hans Kraft. Den sidste Tid levede han paa »Sølyst«, hvor han 6. Oktober 1875 afgik ved Døden.

Heldigvis var der da til Forretningen knyttet en særdeles dygtig Kraft i *Svend Vilhelm Isberg*. 1836 var han som 16-årig kommet paa det Suhrske Kontor, og her arbejdede han sig efterhaanden saaledes op, at han kom

Svend Vilhelm Isberg.

til at staa som Bæreren af alle Suhrske Traditioner. Den ugifte Mand levede kun i og for I. P. Suhr & Søn. O. B. Suhr testamenterede ham derfor ikke mindre end 40.000 Rdl. netop i det bestemte Haab, at han vilde være medvirkende ved Fortsættelsen af det gamle Suhrske Hus. Det var herefter naturligt, at han under de givne Omstændigheder maatte blive en af Husets ny Chefer, og den anden blev lige saa naturligt den nye Svigersøn, *Andreas Julius Lauritz Holmblad*, en Søn af den bekendte Fabriks-ejer paa Amager, Etatsraad L. P. Holmblad. Til dennes Firma

var han oprindelig knyttet (fra 1873), men med den store Købmandserfaring, han ikke mindst ved lange Rejser i Udlandet havde erhvervet sig, faldt det ham lige saa let og naturligt nu at gaa ind i Svigerfaderens Forretning.

Julius Holmblad.

For menneskelige Øjne skulde det synes, at der nu vilde komme en hel Renaissance i den gamle Forretning — men Julius Holmblad døde pludselig i sin fejreste Manddom, og derved blev et stort Haab for Huset lagt øde.

Allerede inden sin Død havde Julius Holmblad imidlertid været med til at drøfte en Plan om den Suhrske Kulforretnings Overgang til et Aktieselskab. Til

nogen fast Form var man dog endnu ikke helt naaet. Nu kom imidlertid det historiske Øjeblik — hvor forslidt den gamle Lignelse end er, her kom den nu til at passe: Fugl Fønix var rede til at brænde sig selv op, for at en ny og skønnere Fugl Fønix kunde opstaa af dens Aske.

KONG KUL

FAA Begivenheder har haft en saa afgørende Indflydelse paa Menneskehedens Udvikling som Dampmaskinens Opfindelse. Denne Kendsgerning virker saa meget stærkere, som der her er Tale om et rent teknisk Fremskridt, der baade i sin Oprindelse og sin fortsatte Udnyttelse alene havde praktiske Formaal. Hverken Dampmaskinens Pionerer eller nogen af dens utallige senere Anvendere og Forbedrere satte sig andre Opgaver. Alligevel førte denne Opfindelse allerede i Løbet af mindre end et Aarhundrede til sociale og politiske og herigennem ethiske og moralske Omvæltninger, som blev bestemmende for hele den nyere Tid.

Her skal blot peges paa den socialistiske Arbejderbevægelse, som skabtes af *Karl Marx*, netop paa Grundlag af den ved Dampmaskinen muliggjorte saakaldte kapitalistiske Industrialisering af Produktionen. Marx' Tanke var, at en Fortsættelse ad denne Vej med Nødvendighed maatte medføre en stadig større Uddybning af Kløften imellem Arbejdsgiver og Arbejder, og som en naturlig Reaktion til sidst Massernes Omstyrtning af det bestaaende System og Overtagelse af Produktionen.

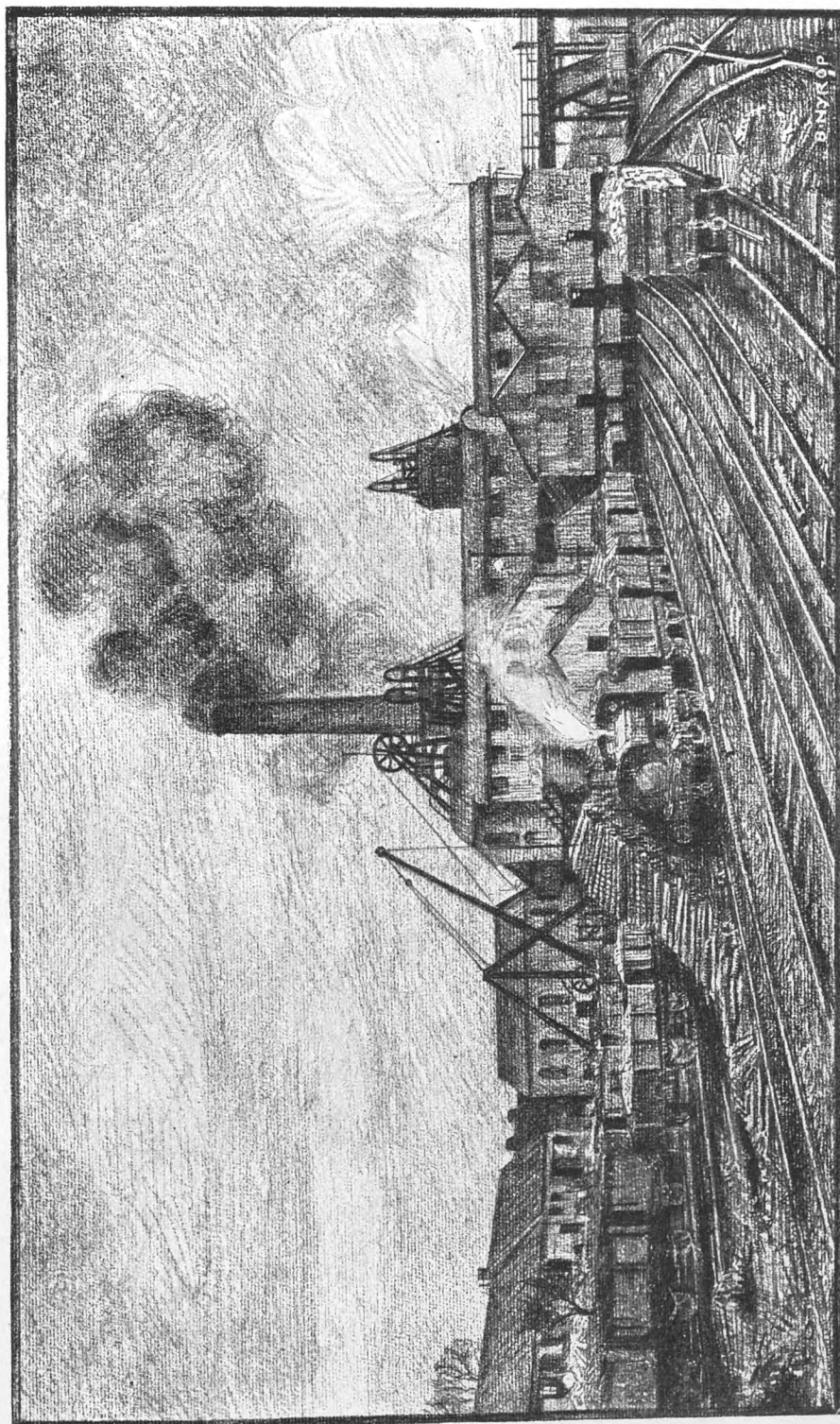
I de kultiverede, vesteuropæiske Samfund er Marx' Forudsæt-

ninger glippet. Den industrielle Udvikling i disse Lande har i det lange Løb *ikke* forøget Afstanden imellem Arbejder og Arbejdsgiver, men i den nyeste Periode tværtimod socialt og økonomisk nærmet disse to Faktorer til hinanden. Og derfor har Karl Marx' Efterfølgere i saadanne Samfund forstandigvis *omlagt* deres Politik. I det formedelst Czarismens Dødssynder uudviklede Rusland var en Del af de Marx'ske Forudsætninger tilstede, og letsindige og ansvarløse Fanatikere forsøgte da her at gennemføre de socialistiske Ideer i deres Renhed. Resultatet blev bundløs Fallit og rædselsvækkende Ruin.

Uanset, hvorledes Arbejderbevægelsens fortsatte Udvikling bliver, er det imidlertid klart, at denne Bevægelse — der har sin Livsbetingelse i Dampkraften, og derfor sin Rod i *Kullene* — allerede længe har været og fremdeles vil vedblive at være af gennemgribende Betydning. Og paa ganske lignende Maade vil man ved Overvejelser, som det ikke her er Stedet at komme ind paa, kunne følge »den sorte Diamant«s samfundsmæssige Virkninger uendelig vidt ud i alle Retninger.

Kul er, som man ved, en Forstening af længst henfarne Tidsaldres Aflejringer af Træ- og Plantevækster. De har fra de ældste Tider været fundet hist og her paa Jordkloden i overfladiske Lag og har ogsaa i Ny og Næ været anvendt til Forbrænding. Ikke før i det femtende Aarhundrede begyndte man imidlertid i Nærheden af Newcastle og ved Firth of Forth en systematisk, men naturligvis yderst beskedne Brydning af Kullene til lokalt Brug. I det sekstende Aarhundrede var man naaet saa vidt, at man fra de Distrikter, i hvilke man fandt de sorte Forsteninger, begyndte at sende dem til andre Pladser, først og fremmest til London. Kullene blev befordret med Kystfartøjer og gik under Navnet *sea-coal*.

Man var allerede den Gang klar over Værdien af det nye Brændselmateriale, men dels var der ikke stort anden Anven-

Et typisk engelsk Kulmineanlæg som det ser ud paa Overfladen. Billedet er taget fra Bofhal-Minen, en af DET DANSKE KULKOMPAGNI's største og ældste Leverandører.

delse for det end til Husbrug, dels var det umuligt at producere ret store Mængder, da Brudene blev oversvømmet af Vand, saa snart man naaede lidt ned under Overfladen.

Først med Dampmaskinens Opfindelse i Slutningen af det atzende Aarhundrede blev Betingelserne med eet Slag tilvejebragt, baade for en rationel Brydning og en rationel Udnyttelse af Kulzlene. Dampen gjorde det muligt at forsyne Kulgruberne med Pumz pemaskiner, som kunde holde Vandet borte, og medførte samtidig et Aar for Aar stigende Forbrug af Kul til de Kraftanlæg, som nu voksede op, først og fremmest i England. I 1810 arbejdede der allerede 5000 Dampmaskiner i England. Et Par Aar efter begyndte Englænderne ogsaa at bringe Dampskibet i praktisk Anvendelse, og hermed var man da inde paa den Udvikling, baade til Lands og til Søs, som skulde gøre *Kullene* til et saa betydningsfuldt Led i hele den kommende historiske Periode. Ganske vist foregik denne Udvikling i Begyndelsen kun langsomt udenfor Engzland — og selv dette Land byggede ikke sit første DampzKrigszskib før i 1823. Men efterhaanden som Erfaringerne fastslog Dampmaskinens uvurderlige Nytte, og stadige Forbedringer gjorde den mere og mere praktisk brugelig (Dampjernbanen dateres fra 1829), bredte dens Anvendelse sig, og fra Midten af forrige Aarhundrede er faktisk hele den civiliserede Verden indfanget af Dampen, og *Kullene* begynder deres mægtige Fremmarsch som det livgivende SamfundsElement.

Man ved, at vi her hjemme kun fulgte tungt med. Den danske Befolkning var ikke indstillet paa hurtig Tilegnelse og Udnyttelse af den nye mekaniske Kraft, og man syntes vel i og for sig heller ikke, at der i dette Land forelaa fornødne Betingelser for dens Anvendelse i større Omfang. Det var først efter at Jernbaner og Dampskibe havde brudt Vejen, at det lidt efter lidt erkendtes, at ogsaa udenfor de kulproducerende Lande var der Mulighed for ved Hjælp af dette Brændselsmateriale at skabe en langt

videregaaende Produktion og Omsætning, end man tidligere havde drømt om.

Men til syvende og sidst har alt dette naturligvis væsentligst kun det forbigangnes Interesse. Hvad det ved denne Lejlighed spiller den største Rolle at søge at gøre sig klart er, hvorledes Kong Kuls *Fremtid* vil forme sig, om han vil være i Stand til at bevare sin Magt, eller om der er Fare for, at han vil blive stødt fra

Kullene brydes.

Tronen eller dog degraderet af andre mægtige Potentater, som har rejst Hovedet i den nyeste Tid.

Den fra Solen udgaaende Energi er den eneste heri Verden eksisterende *primære* Kraftkilde; dens direkte Udnyttelse i Solmaskiner har hidtil ingen praktisk Betydning faaet; men ved Omformning af en Del af Sol-Energien er fremkommen de fire Kraftkilder, paa hvilke al mekanisk Bevægelse paa denne Jord hviler: Vinden, Vandet, Olien og Kullene.

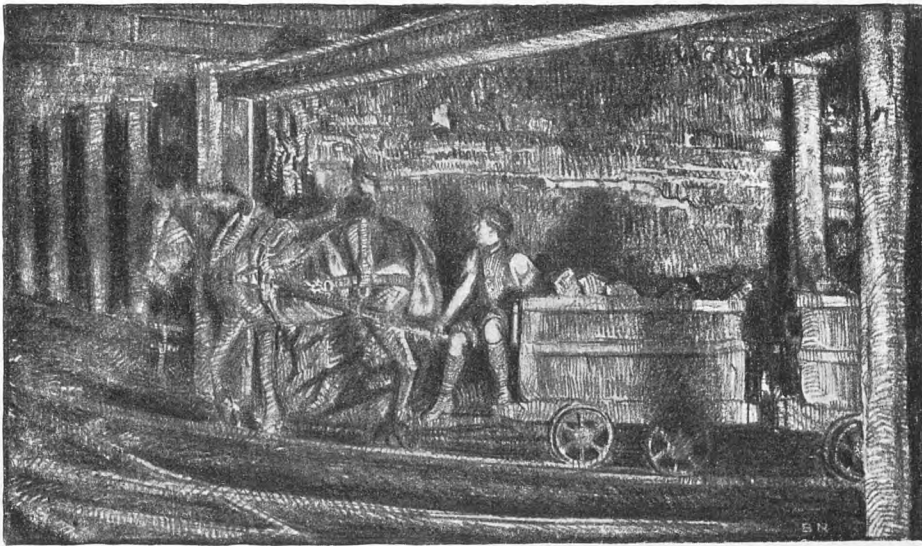
Vinden er det ældste naturlige Drivmiddel, bortset fra den dy-

riske og menneskelige Kraft. I Aartusinder, lige til Dampmaskinens Opfindelse, var Aarerne og Sejlene til Søs og Menneskehænder, Dyremuskler og Møllevinger til Lands de eneste Midler, ved hvilke man kunde fremskaffe Bevægkraft. Vi regner her ikke med gamle Dages i Praksis ikke særlig betydningsfulde Vandhjul. Og endnu har Vinden sin Værdi. Det er et ikke helt ringe Antal af Sejlskibe, som stadig befarer Verdenshavene. Det gaar langsomt, men Drivkraften er billig. Og der er ogsaa i den nyeste Tid sket saadanne Forbedringer af Vindens Udnyttelse, at man fremdeles maa regne med denne Bevægkraft, hvor det drejer sig om Virksomheder, for hvilke det ikke er afgørende, om Kraften er konstant eller kun fungerer fra Tid til anden. F. Eks. har moderne Vindmotorer fundet Indpas i stor Udstrækning til Pumpeværker og lignende. Men Vindens store Minus i Sammenligning med andre Kraftkilder er dens Mangel paa Stabilitet. Eksperimentatorer Verden over har længe arbejdet og arbejder stadig paa at fjerne dette Minus ved at skabe Mulighed for at opsamle og bevare Vindens Energimængde, saaledes at den kan fordeles jævnt og udnyttes efter enhver Tids Behov. Men endnu er man ikke naaet til endog blot at skimte en praktisk Løsning af dette Problem, og man kan sikkert derfor indtil videre se bort fra Muligheden for en revolutionerende Indflydelse af Vindkraften i Samfundsmekniken.

Vandet har i de sidste Tiaar vist sig at have en ganske anderledes vidtrækkende Værdi. Dets Virkninger er ganske vist begrænset til Landjorden, men her har de til Gengæld ogsaa været af meget fremtrædende og hastigt stigende Betydning. I den moderne industrielle Udnyttelse anvendes Vandet praktisk talt udelukkende til Frembringelse af elektrisk Energi, der da bliver den egentlige tekniske Drivkraft. Det var i Schweiz, at man først naaede vidt frem i saa Henseende, men i Løbet af den sidste Menneskealder er andre Lande med de fornødne naturlige Betingelser fulgt

efter med Held. Navnlig er der Grund til at nævne Norge, der ganske sikkert forholdsmæssigt set er det Land, i hvilket der ved Hjælp af »de hvide Kul« fremstilles den største Energimængde. Selv her i vort paa Vandkraft uendelig fattige Danmark er det i de seneste Aar lykkedes at skabe Anlæg, som dog spiller nogen Rolle ved begrænsede Omraaders Forsyning med Elektricitet.

Det er klart, at denne virkningsfulde, moderne Udnyttelse af Vandet paa de Steder, hvor der overhovedet er Mulighed for den,

Hestekarre i en Minegang.

er en Konkurrent til Kullene. Og den nyere Teknik har jo ogsaa skabt Betingelser for med Fordel at føre den elektriske Energi fra Produktionsstedet vidt om i Ledninger baade under og over Jorden og Vandet. Man er allerede naaet et godt Stykke ad denne Vej her i Skandinavien, og endnu større Projekter er, som det vil vides, under Overvejelse. Alligevel vil der næppe blive Tale om, at Vandkraften vil komme til at spille en saa stor Rolle, at der er Grund til at betragte den som en i det Store og Hele farlig Konkurrent til Kullene. Dels er Bygning af Ledninger og Nedlægning af Kabler over meget store Afstande overmaade kostbar, dels tabes

der undervejs paa saadanne Afstande betydelige Energimængder. Men man maa paa den anden Side utvivlsomt i Fremtiden vente en stadig stigende Udvikling paa dette Omraade.

Olien er den nyeste og uden Sammenligning den skarpeste Konkurrent, Kullene endnu har haft. Det er den, der danner Basis først for hele den enorme Udvikling af den lille, moderne Motor, som den findes i Automobiler, Smaafartøjer og Flyvemaskiner. Men den har tillige medført en Revolution i Stor-Drivkraften først og fremmest gennem Opfindelsen af Diesel-Motoren og dernæst gennem dens Anvendelse som Brændselsmateriale til almindelige Dampmaskiner i Stedet for Kul. Man ved, at det er danske Teknikeres Ære, at den oprindelig kun stationært anvendelige Diesel-Motor gjordes brugbar som Drivkraft for selv de største Oceanbaade. Et Verdens-Rederi, det danske Selskab, der stortseende og rundhaandet støttede den danske Opfindelse, Ø. K., sejler nu næsten udelukkende med Diesel-Motorskibe. Men ellers er det endnu kun et Faatal af saadanne Fartøjer, der er i Drift. Langt flere anvender Olien paa den anden Maade: Som Indfyrringsmiddel under Dampkedler, dels i ældre Skibe, hvor Indfyrringskonstruktionen da er omdannet fra Kul til Olie, dels i nye Baade, som direkte er bygget til Oliefyring. Paa Land er Antallet af Diesel-Motorer betydeligt større, men ogsaa her er man begyndt at anvende Olie til Fyring af Dampkedler.

Vil Olien nu være i Stand til i de kommende Generationer i stedse stigende Omfang at fortrænge Kullene? At den vil vinde betydeligt større Indpas, end den har nu, er formentlig givet, og at den vil vedblive at spille en væsentlig Rolle som Brændselsmateriale er næppe tvivlsomt. Den storpolitiske Tovtrækning, som efter Krigen indleddedes og stadig foregaar imellem visse fremragende Magter om Olie-Koncessioner rundt om i Verden, vidner klart om den Betydning, der tillægges det nye Brændselsstof. Men Spørgsmaalet er: Vil der overhovedet være *Mulighed*

for, at Olien paa afgørende Maade kan slaa Kullene? Dette er naturligvis til en vis Grad et Konkurrencespørgsmaal, et Prisproblem, men der er en anden Side, som spiller en endnu større Rolle, naar Sagen ses i det Perspektiv, i hvilket den rettelig maa betragtes: Hvor store Natur-Oplagringer findes der i Verden af de to konkurrerende Materialer?

Det er noget vanskeligt i disse urolige Tider at fremskaffe absolut akkurate Opgivelser, men man kan under alle Omstændigheder regne med en aarlig Kulproduktion af henimod 1.300 Millioner Tons, og naar man ansætter den aarlige Olieproduktion til ca. 600 Millioner Fade, er man sikkert paa den rigtige Side. Anslaaer man rundt, at fire Fade Olie (à ca. 160 kg. pr. Fad) i Varmeværdi er lig en Ton Kul, — hvad Oliens Talsmænd selv hævder — er Verdens aarlige Olieproduktion saaledes kun lig henved 150 Millioner Tons Kul. Det vil altsaa sige, at der i Virkeligheden kun produceres Olie nok til at erstatte en ganske ringe Brøkdelen af Verdens Kulproduktion. Hvis hele Jordens Olieproduktion blev sendt til England, vilde den ikke engang være i Stand til at erstatte dette ene Lands Kulforbrug, der er ca. 200 Millioner Tons om Aaret. Jordens kendte Kulforraad andrager henved 7,500 Milliarder Tons, hvilket betyder, at der er Kulreserver til Aartusinder. Og det er utvivlsomt, at man ikke kender alle Lagre, og at der vil vise sig yderligere store Reserver i Jorden i kommende Tider. Af de kendte Forraad har Amerika langt den overvejende Mængde, nemlig over 5000 Milliarder Tons, Asien, hovedsagelig Kina, har paa det nærmeste 1300 Milliarder Tons, Europa ca. 785 Milliarder Tons (deraf Storbritannien ca. 190 Milliarder), Australien ca. 170 Milliarder og Afrika henimod 60 Milliarder Tons. Hvad Olien angaar, har man ingensomhelst Vished for, i hvor store Mængder den forefindes, da man ingen Midler ejer til at maale Oplagringerne under Overfladen. Der er Eksperter, der paa Grund af Erfaringer om pludselige og uventede Ud-

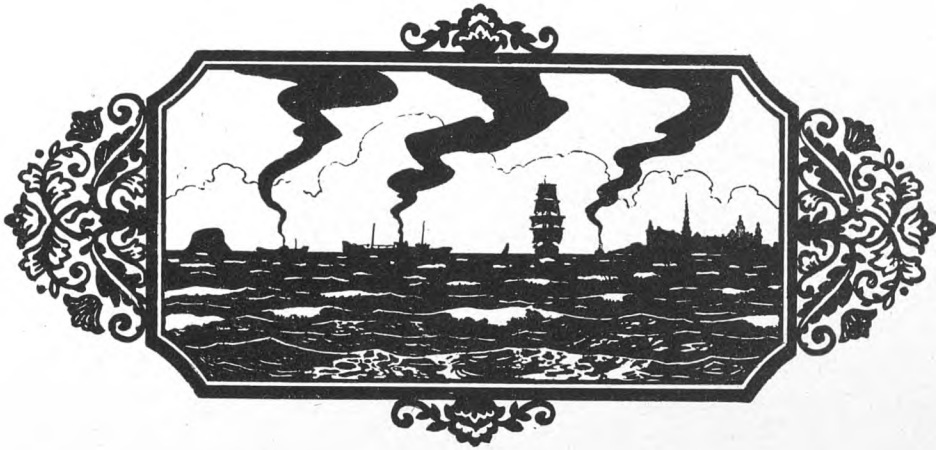
tørringer af Oliekilder ser med Skepsis paa Reservernes Størrelse; der er andre, som anser dem for udtømmelige. Ingen kan sige med Sikkerhed, hvilket af disse to Synspunkter, Udviklingen vil give Ret. Men eet kan netop af denne Grund fastslaaes: I Øjeblikket at tale om Oliens Fortrængen af Kullene er uden Mening og at spekulere deri for Fremtiden er Hasard. Forøvrigt skal det i Forbigaaende nævnes, at der ogsaa er rige Muligheder for ved Carbonisering at udvinde Olie af Kullene selv.

Det har ikke været Hensigten med denne lille rent skitsemaessige Oversigt at give en blot nogenlunde udtømmende Fremstilling af de forskellige Kraftkilders Værdi hver for sig og i deres indbyrdes Forhold. Opgaven har alene været i faa Ord og i populær Form at frembringe et overfladisk Indtryk af, hvorledes omtrent man kan placere de andre eksisterende Kraftkilder overfor Kullene, og hvorledes man paa Grundlag deraf mener at kunne bedømme disses Fremtidschancer i Konkurrencen.

Kullene viser sig da aabenbart fremdeles som den fundamentalt bærende Drivkraft, paa hvilken den ganske overvældende Del af Verdens Industri og Kommunikation hviler og formentlig vil vedblive at hvile. Kul-Majestæten kan uden Ængstelse og uden Skinsyge se andre Kræfter øges og udvikles — hans Position vil, saa vidt menneskelige Øjne kan se, ikke i overskuelig Tid blive truet deraf.

STARTEN OG DE NYE MÆND

KUNDE man fra et moderne Forretningslokale med dets lyse Rummelighed, der virker, som var man i et Glashus — hvilket Liv over Billedet: Telefonerne kimer, Skrivemaskinerne klaprer, man *hører* formelig Arbejdet surre og summe — kunde man umiddelbart herfra trine blot to Menneskealdre tilbage og ind i Firmaet Suhrs Kontorer paa Gammel Torv, saa skulde det sikkert fornemmes, som man fra Landevejens Larm traadte ind i Skovens svale Fred: Løvvæggene lukker sig om En, Lyset er blødt og dæmpet, Lydene ligeledes. Saadan et Handelshus fra de gode gamle Dage havde nemlig sin egen Stemning over sig: af stiltfærdig Soliditet, af Ro og Orden, af gravitetisk Paalidelighed — en fin graa Patina af støvet Hygge. Mellem Chefen og Personalet, Overordnede og Underordnede, var Forholdet præget af patriarkalsk Velvillie og faderlig Overbærenhed fra den ene Side, dyb Ærefrygt og trofast Hengivenhed fra den anden Side. Dette gav den daglige Tone i alle Ytringer, der veksledes, en egen douce og behagelig Klangfarve, af noget paa en Gang korrekt og hjerteligt, forretningsmæssigt og frimurerfortroligt. Vel kunde der ogsaa her af og til føres livlige Samtaler, men aldrig *forte* eller *for-*

tissimo, altid *piano* og i Molltoner. Desto mere virkede det som et pludseligt Tordenskrald, naar det en enkelt Gang kunde komme til et særlig højrøstet Udbrud — saaledes da en Skumringstime sidst i 1885 Barbereren kom for som sædvanlig at betjene gamle Isberg, og han i sin *Geschwätzig*hed fremplaprede, at nu var Mohr & Kjær gaaet fallit: gamle Hovedbogholder Fogh, der sad i samme Stue, fik da et saadant Vredesanfald, at han med hidsig Larm jagede den stakkels Barber ud, fordi han understod sig at komme her med sin løse Tale og udbrede taabelige og ildesindede Rygter om et saa anset Handelshus. Isberg blev den Dag ikke barberet. Til Foghs Flovhed næste Dag fik han at vide, at »Mester Geert« denne Gang havde haft Ret, — forøvrigt viser Historien ganske pudsigt, hvilken overraskende og betuttende Virkning en slig Betalingsstandsning kunde udøve for en Menneskealder siden.

For de unge Mennesker, som da sad paa Handelskontorer, stod det paa det heromhandlede Tidspunkt som noget af det højeste, man kunde drive det til: at faa Ansættelse hos I. P. Suhr & Søn. Just ikke fordi Firmaet betalte saa overmaade flot, men det gav Anseelse, og man havde selv en Følelse af at blive knyttet til noget ærværdigt, noget paa en Gang fornemt og stabilt. I den Suhr'ske Forretning herskede der altid Flid, men ingen Febertravlhed, altid toges Tiden i Agt, men Jappen og Jagen forekom sjældent eller aldrig. Ingen Damp af Iver, ingen højtblussende Arbejdsglæde, men stedse et roligt og besindigt Arbejdsmod, som gjorde Dagens Dont til en kær Sysselsættelse, et fornøjeligt Tidskort. Undertiden kunde det vel trække noget længere ud med Arbejdet og Kontortiden, end rigtigt var: saadan op mod forrige Aarhundredes Slutning maatte unægtelig Chefernes Forestillinger om Arbejdstid og Fyraften føles lidt for antikverede, f. Eks. hos en Mand, der i saa høj Grad som Isberg hørte til den gamle Skole — naar han ikke skulde ud i Selskab, havde den ugifte Mand ingen rigtig Steder at gøre af sig selv og havde der-

for vanskeligt ved om Eftermiddagen at gøre sig færdig, hvad de unge Kontorister kunde blive fortrydelige over at skulle vente paa.

Paa slig gammel Slendrian gjorde *Julius Holmblad* ret naturligt en Ende. Med ham kom der overhovedet mere Fart og Nutidsfaçon over Forretningen. For dennes Hovedbranche, Kullene, fattede han aldrig ret Sympati. Naar Faderen, L. P. Holmblad, altid lod en gammel Mægler af sit Bekendtskab meddele sig Kulpriserne, naar der skulde købes Kul til hans Fabrik, og gjorde det med den Motivering: »Aa, Julius kan det saamænd ikke nytte at spørge derom«, saa laa der netop heri intet andet end en ikke helt for Komik blottet Opfattelse af Sønnens Ulyst til just at fordybe sig i denne Side af Sagen. Saa havde han unægtelig, ikke mindst efter at han var blevet græsk Generalkonsul, saa meget større Interesse for Bankierforretningen. Men naar han kom ind paa Tanken om at sælge den gamle Handel, var det afgørende noget helt andet, nemlig en hastigt fremadskridende og pinlig Hjertesygdom. Ja, hvad det var for en Tragedie — ligesom *Mefistofeles* siger til *Faust*: »Bist mit dem Teufel Du und Du«, kunde Døden have sagt til ham: Bist mit dem Tode Du und Du, thi hans sidste Aar vandrede den stadig ved hans Side ligesom for altid at være ved Haanden. Tilsyneladende stod Livet i sit fuldeste Flor: der gik han i Glans af Rigdom og ydre Lykke, den kønne, rask udseende Mand, flot og kæk, en virkelig *élégant*, ej alene i Klædedragtens Snit, men i Færd og Holdning, straalende i sin Manddom som en ung Mars, en Grækerkonges nære Ven — og saa var det, ak, som i den gamle Børnevise om Kongen — eller var det Kejseren: Georg stræbte jo ogsaa efter at blive østromersk Kejser —, som

staar paa sit høje, hvide Slot,
saa hvidt som et Kridt,
saa sort som et Kul —
Fare, fare Krigsmand,
Døden skal Du lide — — —

— og den Leg maatte han lege hver Dag, ofte et Par Gange i Døgnet tage Nappetag med Døden! Indtil omsider hans gode og fine Hjerter brast.

Andetsteds er det skildret, med hvor stor Iver Landmandsbankens Førstedirektør, Etatsraad *Glückstadt* i de første Aaringer efter Frihavnens Aabning arbejdede paa denne Institutions Trivsel. Han havde da blandt andet ogsaa et aabent Øje for, hvor afgørende vigtigt det maatte være at faa en stor Kulforretning etableret derude. Saalænge det gamle Handelshus I. P. Suhr & Søn bestod og i Overensstemmelse med gammel Sædvane og Tradition følte sig knyttet til Toldhavnen, kunde han vanskeligt vente, at nogen ny Kulimportør vilde tage Konkurrencen op ude i Frihavnen. Han fattede derfor den Idé, om det ikke skulde være muligt at faa flyttet selve den Suhrske Kulforretning til Frihavnen.

Mellemmanden blev Grosserer *Norstrand*, som derom henvendte sig til Holmblad paa det Tidspunkt, da denne saa smerteligt følte sit Helbred vakle. Holmblad overdrog da Fogh at forhandle med Etatsraad *Glückstadt* paa Basis af en Købesum af 1 Mill. Kr., saaledes at I. P. Suhr & Søn skulde beholde Leverancen til Gasværkerne. Paa disse Betingelser var Sagen lige ved at gaa i Orden, da Julius Holmblads pludselige Død helt forandrede Stillingen.

Det fortælles, at da Fogh traf *Norstrand* lige efter det nævnte Dødsfald, ytrede denne til ham: »Nu kan der kun være Tale om, at der kan bydes en halv Million« — hvorpaa Fogh tørt bemærkede: »Saa bliver der ikke noget af Overdragelsen«.

Kort efter Generalkonsul Holmblads Jordefærd tog *Glückstadt* Sagen op paany, og Fogh fik da Fuldmagt af Etatsraadinde Suhr til at føre Forhandlingerne, hvori nu ogsaa efter *Glückstadts*

Ønske Direktør Jul. Larsen som Repræsentant for Privatbanken blev draget ind — Handelsbanken nægtede derimod for sit Vedkommende at deltage.

Fra Suhrs Side var man alt blevet enig om udtrykkelig at stille det Vilkaar under Forhandlingerne, at *Hjalmar Ostenfeld*, som man allerede da knyttede store Forventninger til i det gamle Handelshus, skulde være administrerende Direktør, den til samme Firma knyttede *O. C. Krüger* kontrolerende Direktør og *Thorvald Dohn*, der nærmest ledede Salget og Ekspedition fra Lageret hos Suhr, Medlem af Bestyrelsen for det eventuelle Aktieselskab. Ganske naturligt tænkte man sig nemlig Sagen saaledes ordnet, at der under de nævnte Bankers Auspicier dannedes et nyt Selskab, som saa helt og holdent overtog Firmaet *I. P. Suhr & Søn*, altsaa ganske indtraadte som dettes Arvtager — og at man først derefter skred til at foretage det paatænkte, nye Anlæg efter moderne Mønster i Frihavnen.

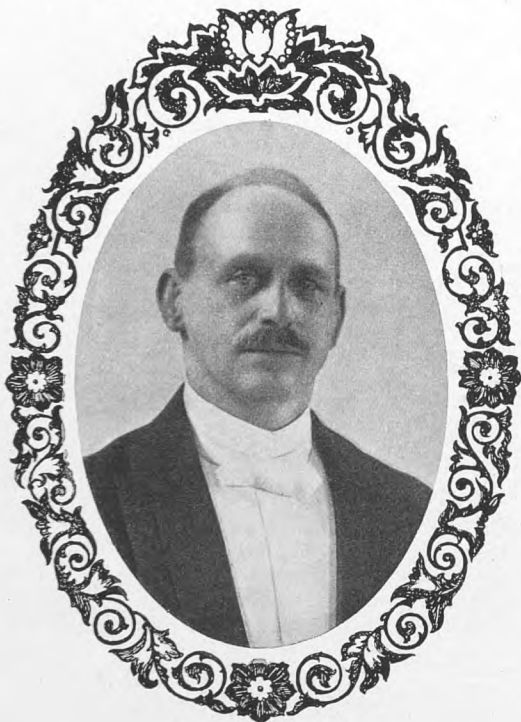

Direktør H. Ostenfeld.

Overenskomsten kom da ogsaa i Stand den 9. Juli 1896 som Frugt af Forhandlingerne mellem paa den ene Side *I. P. Suhr & Søn*, paa den anden Side Privatbanken og Landmandsbanken som Repræsentanter for det paatænkte Aktieselskab, **DET DANSKE KULKOMPAGNI**. Handelshuset overdrog pr. 31. December 1896 den af Huset i mange Aar førte Kulforretning og forpligtede sig

samtidig til fra nævnte Dato ingensinde paany at begynde nogen selvstændig Forretning i Kul, Koks eller Cinders.

Huset skulde altsaa ophøre den anførte Dag og pr. denne Dato overdrage til Aktieselskabet, »hvad det maatte ønske af Husets hele da forhaandenværende Lager saavel paa Oplagsplads som i Skib af Kul, Koks og Cinders til dets Handelsværdi i fortoldet Til-

Direktør O. C. Krüger.

stand, saaledes at Betalingen erlægges kontant, saa snart Opgørelsen har fundet Sted. Til at realisere det overskydende gives der Handelshuset en Frist«. Det Handelshuset tilhørende i Kulforretningen benyttede Inventarium — bortset fra Cindersfabrikken paa Christiansholm — overgik vederlagsfrit til Selskabet. Fabrik-ejendommen paa Christiansholm og Kulforretningens samtlige øvrige Aktiver, derunder udestaaende Fordringer, var derimod

Aktieselskabet uvedkommende og saaledes ikke indbefattet under Overdragelsen.

Handelshuset forpligtede sig dernæst til ved Cirkulærer »eller paa anden passende Maade« at søge at faa overført samtlige sine Kunder til Aktieselskabet, der omvendt forpligtede sig til paa de en Gang akkorderede Betingelser at opfylde de af Handelshuset inden den 9. Juli 1896 indgaaede Kontrakter om Leverancer, som den 31. December 1896 maatte være uopfyldte, samt at holde Huset fri for et hvilket som helst Ansvar i saa Henseende.

Der gaves endelig fra Overenskomstens Dato Grosserer Norstrand eller en anden Befuldmægtiget fra Aktieselskabet Adgang til paa Selskabets Vegne at gøre sig bekendt med Handelshusets Bøger og Forretningspapirer — hvorhos naturligvis ingen større Transaktion i det kommende Halvaar maatte finde Sted uden Samtykke fra Aktieselskabet.

Ostenfelds Stilling er allerede nævnt. Iøvrigt var der udtrykkelig i Kontrakten optaget Bestemmelse om, at de Herrer *Honoré, Thorlakson, Wulfsberg, Worm, Heimann, Jørgensen* og *Hans Sørensen* skulde gaa over i Kulkompagniet i saavidt mulig tilsvarende Stillinger, hvorhos der skulde tilbydes Grosserer Dohn en Plads som Medlem af Aktieselskabets Bestyrelse.

Som Vederlag for de af Handelshuset overtagne Forpligtelser skulde Aktieselskabet betale et Beløb af 750,000 Kr., hvoraf 250,000 kontant pr. 31. December 1896 og Resten ($\frac{1}{2}$ Mill. Kr.) i Aktier i Selskabet til pari Kurs med vedhængende Udbyttekupons fra 1. Januar 1897.

I Tilfælde af Uenighed om Forstaaelsen af Overenskomsten skulde saadanne Stridigheder ikke kunne bringes for Domstørene, men afgøres af Etatsraad Rasmus Strøm som Voldgiftsmand.

Forudsætningen var, at Selskabets Aktiekapital skulde udgøre ialt 4 Mill. Kr., hvoraf der foreløbig skulde emitteres 3 Mill. Kr.

Den blev imidlertid, som bekendt, da det kom til Stykket, $2\frac{3}{4}$ Mill. Kr. fuldt indbetalt.

Det var en efter daværende danske Forhold meget betydelig *good-will*, der saaledes blev ydet Handelshuset I. P. Suhr & Søn — og det manglede da ej heller paa megen Hovedrysten derover. Tiden har imidlertid vist, at Summen ingenlunde turde anses for at være overdreven: det var utvivlsomt en stor Støtte for Kulkompagniet, at det kunde begynde sin Forretning som Fortsættelse af det gamle højt ansete Firma.

Det nye Selskabs Direktører er allerede nævnt. Den første Bestyrelse i DET DANSKE KULKOMPAGNI kom til at bestaa af:

Wm. Th. Malling,
Ingeniør N. C. Monberg,
Ingeniør Marshall,
Grosserer Johs. Holm,

samt fra I. P. Suhr & Søn de Herrer:

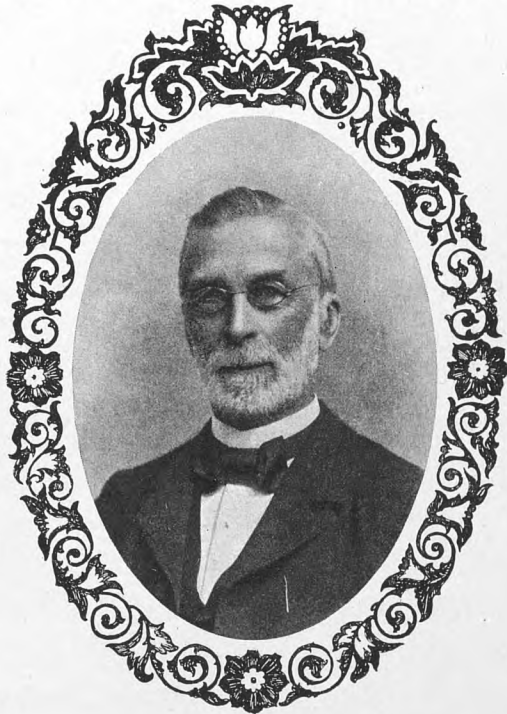
O. C. Krüger,
Th. Dohn og
E. Fogh.

Den første Formand for Bestyrelsen blev Etatsraad *Wm. Th. Malling*. Og et bedre Valg kunde vanskelig være truffen. Han synede ikke meget ved første Øjekast, men saa man blot lidt nærmere til, endsige fik talt med ham, kom man hurtigt under Indflydelse af hans faste, klare Aand, hans usvigelige Sikkerhed og den stilfærdige Myndighed, som var ham medfødt. Han var en Mand, som beherskede ved selv at være behersket. Indtil han i sin høje Alder fik et Hoftebrud, gik han altid rank og spændstig, for ham var det overhovedet først og fremmest Livet: over Alt, hvad han ejede, Evner og Krop, Aand og Legeme, stedse at have det hele og fulde Herredømme og derfor netop først og fremmest at være Herre over sig selv. Det gamle græske Valgsprog *ἔχω οὐκ ἐχωμαι* (ϝ: »min Sjæl er i Selveje, ikke til Udleje«) kunde han have gjort til sit. Hans Syn paa enhver Sag var altid frisk, umiddelbart, uhildet, ædrueligt, nøgternt — som man taler om at være nøgtern, naar man slet intet har nydt: netop saaledes kemisk fri for al Forudfattethed, for ethvert Sidehensyn, var hans tørre, kolde Fornuft. Det fortælles om afdøde Teaterdirektør Abrahams, at naar en god Ven, efter at have fremstillet ham en vanskelig Sag, bad ham om et godt Raad, svarede han altid: Gør det klogeste — og rimeligvis har han dermed ment, at Ens Beslutning efter forudgaaende Overvejelse burde være

snæversindet »klog«, om ikke hjerteløs saa dog i hvert Fald ikke følelsesbetonet. Saaledes var det imidlertid ikke med Wm. Th. Malling: hans store Retsindighed og Hjertens Finhed tillod ham ikke at lade smaatskaaren Klogskab overdøve Billighedens Stemme — hvad der skulde gøres skulde være i Ordets bedste Betydning velovervejet, alle Sider af Sagen tages i Betragtning, men først og fremmest *fair*.

Og det turde vel ogsaa være det rigtigste ikke at handle efter Abraham's Raad, men snarere, som Malling gjorde det, altid gøre — ikke det klogeste, men det *kløgtigste*.

At kunne dette forudsætte Kundskab — og Malling var en saare kundskabsrig Mand, ej alene overordentlig belæst, men rig paa Købmandserfaring og vel erhvervet Købmandsvisdom. Dette kom ham nu i Forening med hans rolige Omdømme og ligevægtige

Etatsraad Wm. Th. Malling.

Sind glimrende til Gode i hans nye Egenskab — Malling var nemlig en Formand, som virkelig tog sig af sit Hverv, gik op i det, ofrede det Tid og Flid. Som han da overhovedet aldrig gjorde noget halvt: han var en saare grundig og samvittighedsfuld Mand. DET DANSKE KULKOMPAGNI skylder ham derfor ogsaa stor Tak.

Men den nye Æras Mand var dog først og fremmest *H. Ostfeld* — ved Kulkompagniets Jubilæum er det over *hans* Minde, at Lyset bør falde som en Solstraalekrans. Et Særsyn var han i en

slap og forsigtig Tid: aldrig gik han for halv Kraft, han levede Livet fuldtud med aabent Sind og aabne Sanser, nød dets Glæder i fulde Drag og gik med samme Lyst og Sejrsmine hver Dag til sin Gerning, som en Feltherre rykker i Marken med flyvende Faner og klingende Spil. Arbejde og Nydelse — paa begge havde han den *samme* ufordærvede, aldrig svigtende Appetit. Der var Renaissancenatur i ham: en sund Frodighed og ubændig Virkestrang, en ukuelig Iver efter ret af Hjertens Lyst at folde ud alle sit Væsens Ejendommeligheder. Kulkompagniet gav han sin Manddoms Kraft og øste ud af sine Evners Rigdom med baade Hænder. Som den utrættelige Slider, han var, var han altid paa Færde, naar det gjaldt om at erhverve Kompagniet Fordele — og samtidig var der i hans Dispositioner den rette Blanding af Vove-mod og omskuende Forsigtighed: han havde en naturlig Sky for at inklade sig paa, hvad han ikke kunde overse. Han holdt sig stedse for Øje at samle paa Selskabets Haand alt, hvad det indenfor sin Begrænsning overhovedet kunde spænde over og magte, og derved udnytte *alle* Gevinstchancer, der for sligt et Foretagende kunde tilbyde sig.

Ved hans Side blev — foruden Dohn — som kontrollerende Direktør stillet *O. C. Krüger*, der tidligere havde været Korrespondent i Handelshuset, en stilfærdig og taktfuld Mand, som stedse virkede velgørende ved den Finfølelse, hvormed han bedømte Forhold og Personer. At man satte denne udmærkede Mand ind i selve Bestyrelsen, var et klogt Træk, fordi man derved sikrede sig en Kraft, som paa Forhaand medbragte et nøje praktisk Kendskab til hele Forretningen.

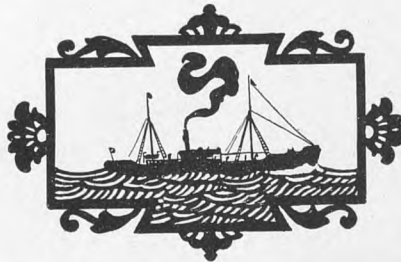
Krüger kom oprindeligt fra det ansete Firma *P. A. Halkier*, og det samme gjorde *Honoré*, der i den første Tid navnlig fik Pakhusbranchen under sig og senere blev Ostfelds Medhjælper som Kontorchef for at supplere dennes omsigtsfulde Køberdispositioner med sit nøje Kendskab til Forretningens Salgsside.

Som Underdirektør Honoré endnu staar i sin fulde Kraft, saaledes gælder dette ogsaa om Etatsraad *Monberg*, der er den eneste, som er blevet tilbage af den oprindelige Bestyrelse, og som nu er Bestyrelsens Formand. I et Skrift som nærværende vilde det være faa-fængt at rose Nogen af de Nulevende, som er knyttede til Selskabet. Næppe Nogen vil imidlertid bestride det rent faktiske, at den Erfaringsfylde, *Monberg* gennem sin store Virksomhed ganske naturligt har erhvervet sig, paa mange Maader er kommet Selskabet til gode.

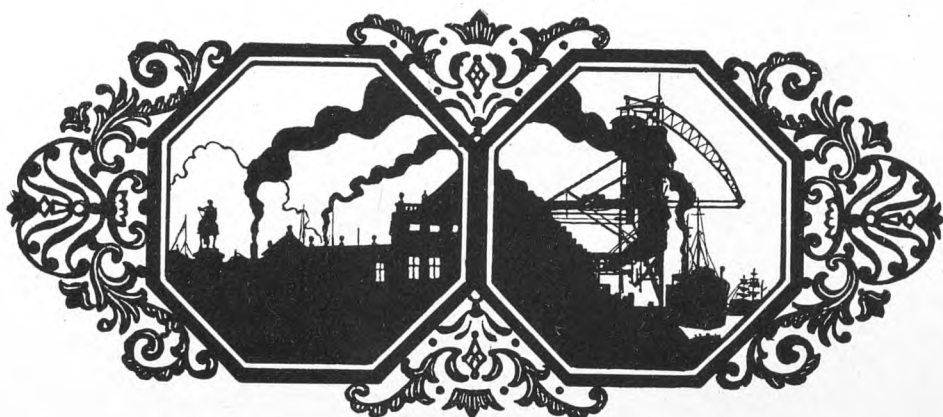

Etatsraad N. C. Monberg.

Saaledes var altsaa de nye Mænd, der nu skulde føre det gamle Handelshus' blomstrende Forretning videre — og samtidig omstøbe den i moderne Former, svarende til de kommende Tiders Krav.

DEN NYE TID

DEN Suhrske Kulforretning var en sund, livskraftig og efter sin Perodes Forhold meget omfattende Virksomhed. Men den var saa typisk det ærværdige Handelshus med dybe Rødder i Overlevering og Tradition.

Den havde sit statelige Kontorpalæ paa Gammeltorv og sit »Gule Pakhus« og sit Kuloplag paa Larsens Plads i Amalienborgstræernes Skygge. Naar Kulbunkerne nu og da blev for høje, lod daværende Kronprins *Frederik*, senere Frederik d. 8., høfligt henstille, at man skovlede lidt af dem bort, for at Udsigten over Havnen ikke skulde blive taget helt fra ham. Med Haandkraft tømte man Kulbaadene langs Bolværket, paa Løbebroer vandrede Arbejderne frem og tilbage, frem og tilbage imellem Skib og Losseplads. Det var en stor Forretning, den Suhrske, men det var den gamle Tids, den havde sin Kolorit fra svundne Dage — der var endnu Idyl baade over dens stilfulde Kontorer og dens hyggelige Havneplads.

Saa naaede den nye Epoke ogsaa dette graanede Hus. Dets Kulforretning blev et Aktieselskab. Koloriten blegedes, Idyllen

forsvandt, Siloanlæg og Dampkraner rejste sig, dog — lykkeligvis for Kronprinsen — ikke paa Suhrernes Plads, men ude i Frihavnen, hvor Fremtiden just var begyndt at spire i de nyopfyldte Arealer. Og fra Palæet paa Gammeltorv flyttede man til Jorcks Passage, til en af de paa det Tidspunkt mest moderne Forretningsbygninger i København.

For den, der i Enkeltheder har Interesse for det historiske Fundament, paa hvilket Samfundet hviler, er der noget vemodigt ved at se en gammel Institution forsvinde. Der fremkommer altid et Hul, som ikke fyldes, selvom det, der er forsvundet, umiddelbart erstattes af noget Nyt. Men det virker som en fortræffelig Stimulans overfor saadant Vemod at følge Fortsættelsen af den Suhrske Forretning igennem DET DANSKE KULKOMPAGNI. Indskrænker Ens Interesse sig ikke til Kuriositetssans for det gamle, men omfatter den ogsaa Følelse for og Forstaaelse af det levende Liv, vil man af Kulkompagniets Udvikling i de forløbne 25 Aar faa et stærkt og klart Indtryk af de Samfundsværdier, der ligger i *Fornyelsen*, selvom denne i nogen Grad kommer til at gaa ud over Traditionen.

I de sidste Aar var I. P. Suhr & Søns Import af Kul ca. 135,000 Tons aarlig. Allerede i DET DANSKE KULKOMPAGNIS første Leveaar blev Importen bragt op med henved 50,000 Tons, og efter 10 Aars Forløb importerede Kompagniet ca. 250,000 Tons om Aaret foruden et betydeligt Kvantum i hele Skibsladninger direkte til Københavns Gasværker. Omsætningen med disse, der, da Kulkompagniet begyndte, var ca. 85,000 Tons aarlig, steg jævnt og sikkert til ca. 200,000 Tons pr. Aar i Tiden før Krigen, hvilket saa noget nær var Gasværkernes hele Forbrug. Endvidere har Kulkompagniet i Aarenes Løb leveret ikke ubetydelige Mængder i hele Ladninger til Statsbanerne og Provinsbyerne, ligesom det ogsaa stedse har besørget Losning, Lagring, Udlevering og delvis Hjemtransporten af det samlede Forbrug af Kul paa Fre-

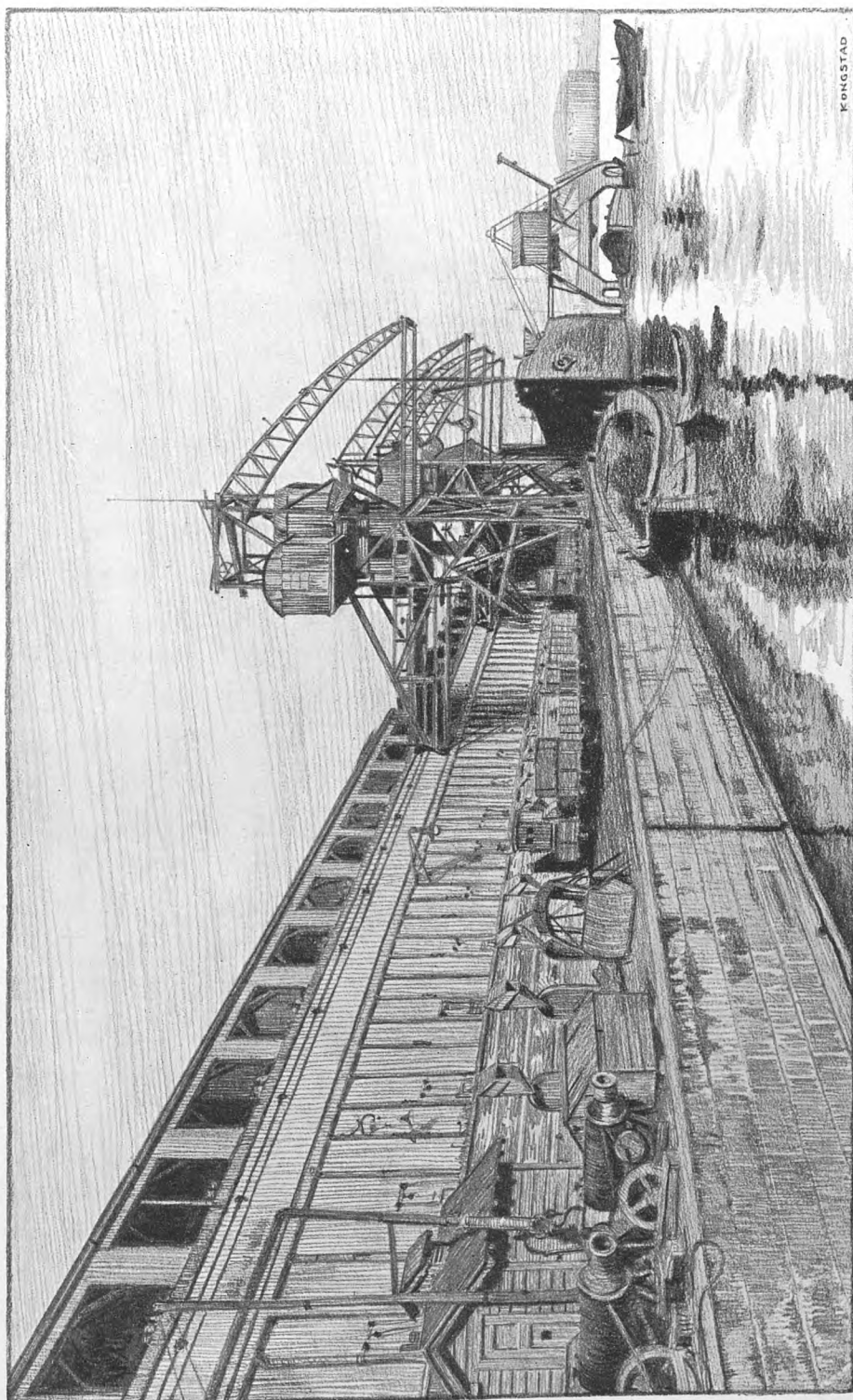
DET DANSKE KULKOMPAGNI's Hovedkontor i Jorcks Passage, Vimmelskiftet 42¹.

deriksberg Gasværk, 40—50,000 Tons aarlig. For Koksforretningens Vedkommende naaede man fra en Begyndelsesimport paa ca. 8000 Tons aarlig op paa ca. 35,000 Tons eller 700,000 Hektoliter i Aarene før Krigen, og den andrager nu paa det nærmeste 70,000 Tons aarlig.

Af disse faa Tal vil man kunne danne sig et Billede i grove, men tydelige Konturer af den Betydning for den gamle Kulforretning, som *Fornyelsen* fik, Indblæsningen af den moderne Tids Aand. Men i endnu højere Grad fremtraadte denne Fornyelse, og fremtraadte straks, igennem den hele *tekniske Omskabelse* af Virksomheden, der øjeblikkelig paabegyndtes, saasnart DET DANSKE KULKOMPAGNI var født.

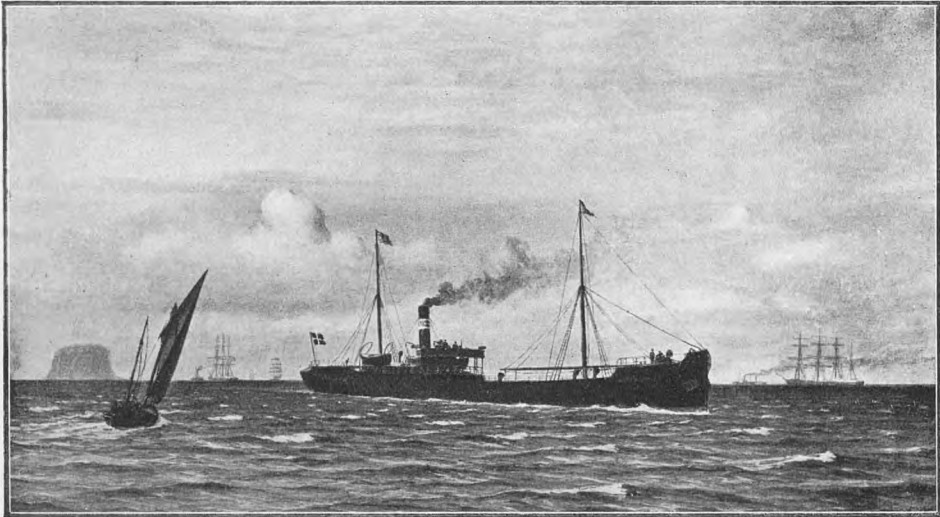
Allerede i det første Bestyrelsesmøde efter at Selskabet var traadt i Funktion, den 11. Februar 1897, var man saa vidt i de nye Planer, at man indgaaende drøftede Spørgsmaal om Afstivning, Underbygning osv. af den Kajgade i Frihavnen, ved hvilken Kompagniet agtede at opføre de mægtige Krantaarne og Siloanlæg, som skulde erstatte den gamle, primitive Kulplads bag Amalienborg. Naturligvis varede det en rum Tid at faa alt det Fundamenterings- og Betonstøbningsarbejde og hele det Maskinanlæg færdigt, som knyttede sig til den nye Frihavns-Kulplads. Men ved Aarets Udgang stod dog to af de store Krantaarne færdige og strakte deres Staalskeletarme op mod Himlen som de første iøjnefaldende og imponante Vidnesbyrd om den nye Tid, som nu var indvarslet i den gamle Forretning.

Og et halvt Aar efter Kompagniets Start blev det næste paa sin Vis endnu større og mere revolutionerende Skridt taget. I Bestyrelsesmødet den 10. August 1897 forelaa der Forslag fra Direktionen om Anskaffelse af en Damper til Kompagniets egen Kultransport fra England til København. Det var i Virkeligheden sensationelt, det, der her blev foreslaet. Man skulde ikke længere indskrænke sig til at handle med Kullene, man skulde selv transportere dem i egne Skibe.

Kajgaden ved Anlægget i Frihavnen set fra Vest. »Flagermusen«, den flydende Vægtpram til direkte Omladning fra lossende Damer, i Virksomhed.

Det er forstaaeligt, om nogle af den gamle Skoles Mænd den Gang med adskillig Hovedrysten og Betænkelighed saa paa saa dristige Udslag af den moderne Forretningsaand, men i Kulkompagniets Bestyrelse forstod man, at der var sund Basis for den energiske Direktions Fremdrift, og man besluttede sig hurtigt til at gøre Skridtet. I et Bestyrelsesmøde den 4. November 1897 kunde Direktionen forelægge Kontrakt med et Glasgow-firma om Bygningen af Kulkompagniets første Damper.

S/S »Julius Holmblad« passerer Bass Rock, Firth of Forth.
Efter Maleri af Vilh. Arnesen.

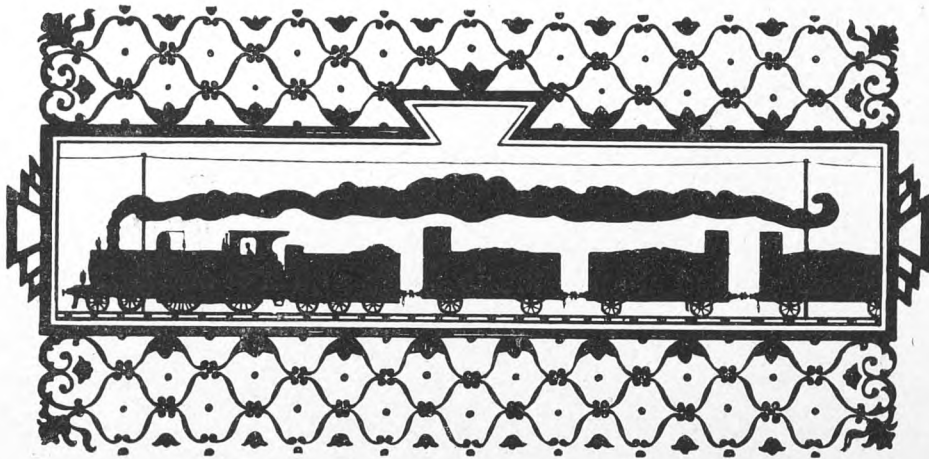
Man faar altsaa straks ved at følge DET DANSKE KULKOMPAGNIS første Aar den fulde Forstaaelse af, at de nye Mænd ikke alene besad Kraft og Energi til Nyskabning, men at de ogsaa havde deres Bestik i Orden — var klare over Veje og Maal. Det er i Virkeligheden dette, der efterlader det stærkeste og varigste Indtryk, naar man gennemgaar Kulkompagniets Levnedsløb i de svundne 25 Aar. Der var maaske nok Tider under Nedgangsperioder i Storkonjunkturerne, hvor forsigtige Mænd af den ældre Type baade i og udenfor Kompagniet syntes, at der blev sat for mange Sejl til — der var dem, der hellere ønskede at rebe, naar Direktionen forlangte baade Topsejl og Papegøje sat. Men

naar man nu ser tilbage over Aarene, var det, hvor dristig end Manøvreringen til enkelte Tider maa have taget sig ud, aldrig »Chance-Sejlads«. Der var fast Plan og sundt Omdømme som Last i Skuden, og der var kyndige Folk ombord.

Efter et kvart Aarhundredes Forløb kan man vurdere, at det var dygtige Købmænd, som den Gang lagde Fundamentet og trak Linjerne op for Fremtiden. Den Kurs, der blev lagt i sin Tid, er bleven holdt, og den har ført Selskabet netop derhen, hvortil det var Maalet at naa: I Spidsen for al dansk Kulforretning. Det er jo da ogsaa saaledes nu ved 25 Aars Jubilæet, at DET DANSKE KULKOMPAGNI ikke alene betragtes som en Forretning, men i Virkeligheden — og med Grund — opfattes som en Institution. Noget saadant naaes aldrig af den Virksomhed, der ledes af snævertsynede Folk med smaaligt egoistiske Maal. Det er Forretningsmandens Opgave at skaffe sig Varer saa billigt som muligt og sælge dem med Avance, men, hvis han ikke under sine Bestræbelser herfor ogsaa lader sig paavirke af videregaaende og større samfundsmæssige Hensyn, vil han og hans Virksomhed, uanset om der indtjenes Formuer, ingensinde naa den *standing* i det offentlige Omdømme, som betinger Anseelsen.

UDVIKLINGEN FØR KRIGEN

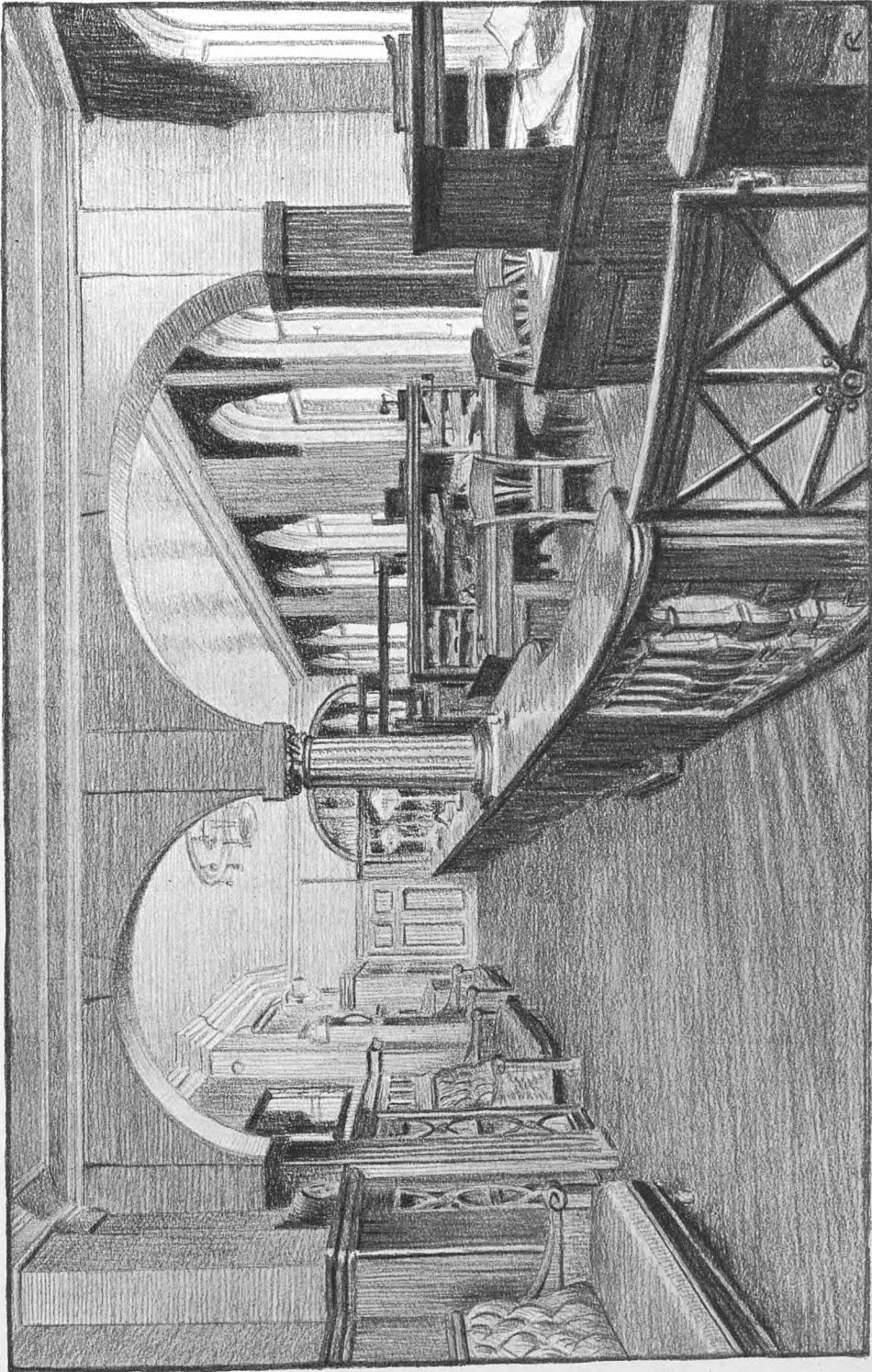
EN af de Ejendommeligheder, som Verdenskrigen har ført med sig, er Vanskeligheden ved at tænke sig tilbage til Forhold og Tilstande forud for denne Periode. Det spiller ikke saa stor Rolle, om det, man ønsker at genkalde sig, ligger et eller ti Aar før det store Sammenbrud. Skillelinien blev trukket i August 1914, og siden har alle samfundsmæssige og vel i Virkeligheden ogsaa de fleste individuelle Foreteelser maattet bedømmes under Synsvinklen: *Før og efter Syndfloden.*

Ikke mindst paa det Omraade, som vi beskæftiger os med i dette Skrift, er det iøjnefaldende, hvilken Afgrund Krigen aabnede. Ingen vilde paa Forhaand have tænkt sig Muligheden af saa overvældende Omvæltninger i hele Verdens socialøkonomiske Forhold. Men nu, da Krigen er overstaet, forekommer det egentlig ikke tilnærmelsesvis saa mærkværdigt, at vi har levet under saa vanvittige Vilkaar, som at der overhovedet har eksisteret noget, der hed normale Tilstande.

Naar man gennemlæser Grosserersocietetets aarlige Beretninger om Kulhandelen fra Halvfemserne, det Tiaar, i hvilket DET DANSKE KULKOMPAGNI stiftedes, gnider man Gang paa Gang

Øjnene og spørger sig selv: Er det virkelig muligt, at der saa kort tilbage har bestaaet saa idylliske Tilstande i den kommerzielle Stordrift? Ganske vist var der den Gang — som nu — hyppige Striker i de forskellige Minedistrikter i Storbritannien, snart i Skotland, snart i Wales, snart i Nordengland, men de bredte sig aldrig videre, end at man kunde skaffe sig fra et andet Distrikt, hvad man maatte undvære fra det ene. Der var ogsaa fra Tid til anden Jernbane- og Havnestriker paa den anden Side Nordsøen, og de kunde ligesom Grubestrikerne for en Stund stramme Markedet lidt og sætte Priserne noget op, men det blev gennemgaaende ikke særdeles store Svingninger, der blev Tale om, og det Hele varede sjældent længe.

Et enkelt Aar finder man i denne Periode, som afgiver et noget mere levende Konjunkturbillede. Det er 1893. Den første Aarsag er af en Beskaffenhed, som meget illustrerende understreger, hvor fjærnt disse Tider ligger os. Fra Midten af Januar indtil 6te Marts var Københavns Havn lukket for Trafik paa Grund af Is. Det klinger som et Nordlandseventyr for dem, der efterhaanden er bleven vænnede til at betragte dansk Vinter som ensbetydende med Slud og Sjask. Men saadan kunde det altsaa være herhjemme for en Menneskealder siden. Det siger sig selv, at en total Afspærring fra oversøiske Kultilførsler netop paa denne Aarstid maatte have en afgørende Indflydelse paa Konjunkturerne. Og kort efter at Isvanskelighederne var overstaaet, begyndte en særlig lang Række af usædvanlig omfattende Minearbejderstriker i Storbritannien. Snart nedlagdes Arbejdet et Sted, snart et andet, saa flere Steder paa samme Tid, og Antallet af Strikende gik til Tider op i Hundredtusinder. Prissvingningerne under disse Forhold var, som man vil forstaa, meget store. Skotske Damp- og Nøddekul svingede fra 38 til 62 Kr. pr. Læst (ca. 2 $\frac{1}{2}$ Tons), Newcastle Kul fra 40 til 64 Kr. og Wales Kul fra 62 til 80 Kr. Dette var efter Datidens Maalestok enorme Udsving af Prispendulet.

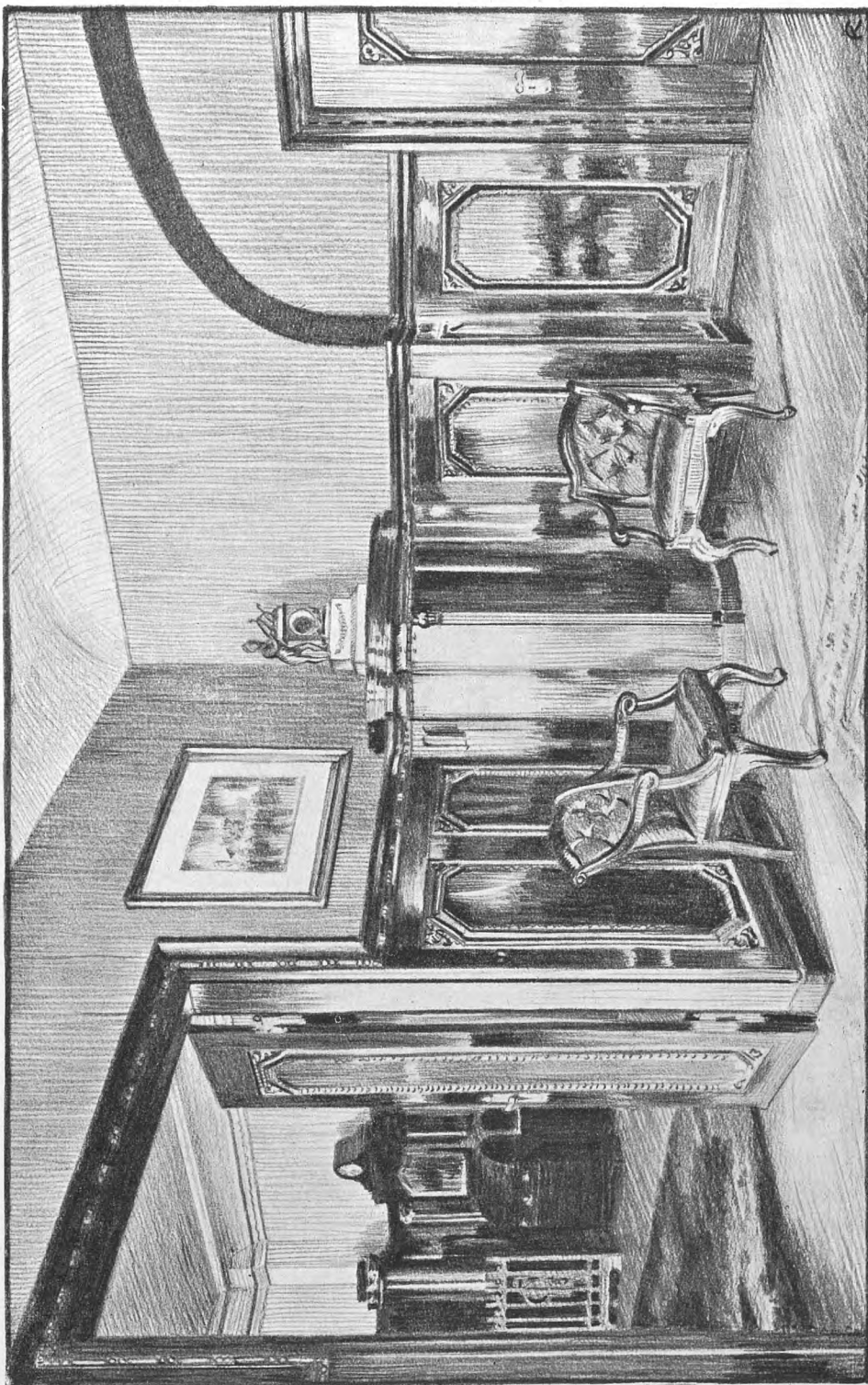

Fra Ekspeditionskontoret i Jorcks Passage, Vimmelskaffet 42.

Det var altsaa i en Tidsperiode, i hvilken et Aar som dette staar som et Unikum, at DET DANSKE KULKOMPAGNI traadte i Funktion for at føre den gamle Suhrske Kulforretning videre. I det første Aar var det saa fredelige og glædelige Begivenheder, som Festlighederne i Anledning af Dronning Victorias 50 Aars Jubilæum, der fik nogen Indvirkning paa Markedet, fordi de hindrede Arbejdets regelmæssige Gang. Samtidig begyndte der at vise sig nogen Stigning i Fragterne paa Grund af et stærkere Begær efter Skibsrum, som var en Følge af den almindelige, begyndende Konjunkturopgang. Men Sensationer var der ingen af i Storkulhandelen.

Saa meget desto mere var de nye Mænd, der nu havde taget Styret, i Stand til at koncentrere sig om Omlægningen af Forretningens Drift herhjemme. De havde allerede forinden Starten Planer og Overslag færdige til den nye Plads i Frihavnen, hvor man agtede at bygge det første mekaniske Kran- og Siloanlæg til Kullosning heri Landet. Samtidig med Kompagniets Start var i Virkeligheden ogsaa Arbejderne i Frihavnen i fuld Gang. Man var paa det Rene med, at hvad det i første Række gjaldt om for at tilføre Forretningen de fornødne Udviklingsmuligheder var en Modernisering af hele det tekniske Apparat, som den Gang var overmaade gammeldags, uberørt af den nyere Tids Fremskridt.

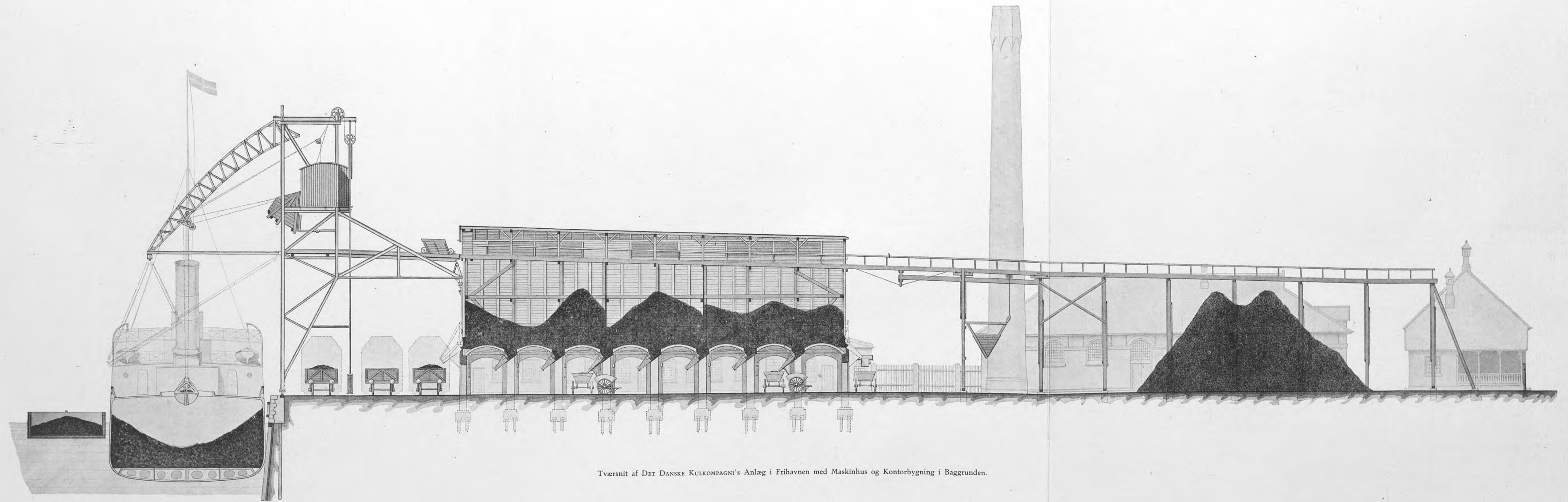
Efter en hurtig tilvejebragt Overenskomst med det ogsaa ungdommelige Frihavnsaktieselskab lod Kulkompagniet bygge en 650 Fod lang Kajmur, som afleveredes til Frihavnsselskabet imod en aarlig Afgift i 20 Aar. Det var nødvendigt at anlægge en Kajgade af ganske særlig Konstruktion, for at den kunde bære de svære Lossekraner. Saa snart Gaden var færdig, begyndte »Titan« Opførelsen af de første to Dampkraner med tilhørende Siloer, og de stod færdige allerede inden Aarets Udgang. Hvad der herved opnaaedes i Ydeevne og Besparelse var betydeligt.

Fra Direktionskontorene i Jorcks Passage.

Under de gamle Arbejdsformer anvendtes der almindeligt ved Losningen af en Kulbaad i hver Luge: 4 Hejsere, 3 Maalere, 2 Dragere, 1 Dæksmand og 2 Lempere, og disse 12 Mand kunde losse 100 Tons i en Arbejdsdag paa 10 Timer. Til Betjeningen af hver af de nye Kraner krævedes 1 Maskinassistent, 1 Signalmænd og en Mand til at dirigere den saakaldte automatiske Vogn, som fører Kullene fra Krantaarnet til Siloerne. Og hver Kran kan i hvert Fald i Begyndelsen af en Baads Losning præstere lige saa meget i *Timen* som de 12 Mand i gamle Dage paa en hel Arbejdsdag. Naar Gribe-Skovlene først har ædt sig godt ned i Skibets Last, gaar det langsommere, fordi der saa maa anvendes Lempere til at bringe Kullene frem fra Siderne i Lastrummet. Som Regel naar man ved Slutningen af en Losning op paa 8—10 Lempere i hvert Lastrum. Altsaa helt udelukkede Kranerne ikke Haandkraften, men man faar et klart Indtryk af Fremskridtets Betydning, naar man hører, at det paa den gamle Maade tog 8 Dage at losse en 3000 Tons Baad, medens det med Kranerne gøres paa 16—18 Timer.

Der findes et morsomt Eksempel paa den Hurtighed, hvormed DET DANSKE KULKOMPAGNI kan losse en Damper. En Dag — efter at Kulkompagniet forlængst var begyndt at sejle med egne Dampere — blev Kompagniets Kontor i Frihavnen ringet op af Helsingør Lodskontor, fordi der efter Lodskontorets Formening maatte være sket en Fejl ved Rapporteringen af forbisejlende Skibe. Den paagældende Dag, en Søndag, var Kulkompagniets Damper »Julius Holmblad« bleven rapporteret om Morgenen Kl. 4 for sydgaende fuldlastet, og samme Aften var den samme Damper rapporteret nordgaende ballastet. Saavidt Lodskontoret vidste, var der kun een Damper »Julius Holmblad«. Kulkompagniet svarede, at det havde sin Rigtighed altsammen. Det var den samme Baad, der var Tale om, den var bleven losset og sendt afsted igen i Løbet af Søndagen.

Tværsnit af DET DANSKE KULKOMPAGNI'S Anlæg i Frihavnen med Maskinhus og Kontorbygning i Baggrunden.

Det nye Anlæg i Frihavnen betød altsaa en enorm Forøgelse af Kulkompagniets Ekspeditions-Kapacitet. Det førte med eet Slag dette Selskab en Menneskealder frem i Konkurrencen, og Resultatet heraf kom meget hurtigt til at vise sig i Selskabets Om-sætning og økonomiske Fremvækst. Og ejendommeligt var det at se, hvor let det gled for Kulkompagniet med at faa hele dette mekaniske Apparat anerkendt af Arbejderne.

Paa dette Tidspunkt var der — som for Resten endnu længe efter — en vidtbredt og stærk Uvillie i Arbejderkredse overfor ethvert nyt teknisk Hjælpemiddel, som overflødiggjorde et større eller mindre Antal Hænder. Denne Uvillie var naturligvis menneskelig forstaaelig, naar man saa Sagen fra de overflødiggjorte Arbejderes Synspunkt, men ligesaa selvfølgelig var det baade taabeligt og haabløst at søge at fastholde Modstand imod tekniske Fremskridt i Samfundsarbejdet. Kulkompagniets store Kran-anlæg, der jo reducerede Antallet af Losningsarbejdere meget betydeligt, medførte ikke nogen Konflikt, medens den langt mindre indgribende Foranstaltning, at andre Importører erstattede det gamle Haandspil ved Losningen med Dampspil, førte til en langvarig Strike fra Kularbejdernes Side. Denne Strike blev dog i Virkeligheden aldrig effektiv; der kunde hele Tiden skaffes tilstrækkeligt Mandskab til Losningen, og den tabtes naturligvis ogsaa.

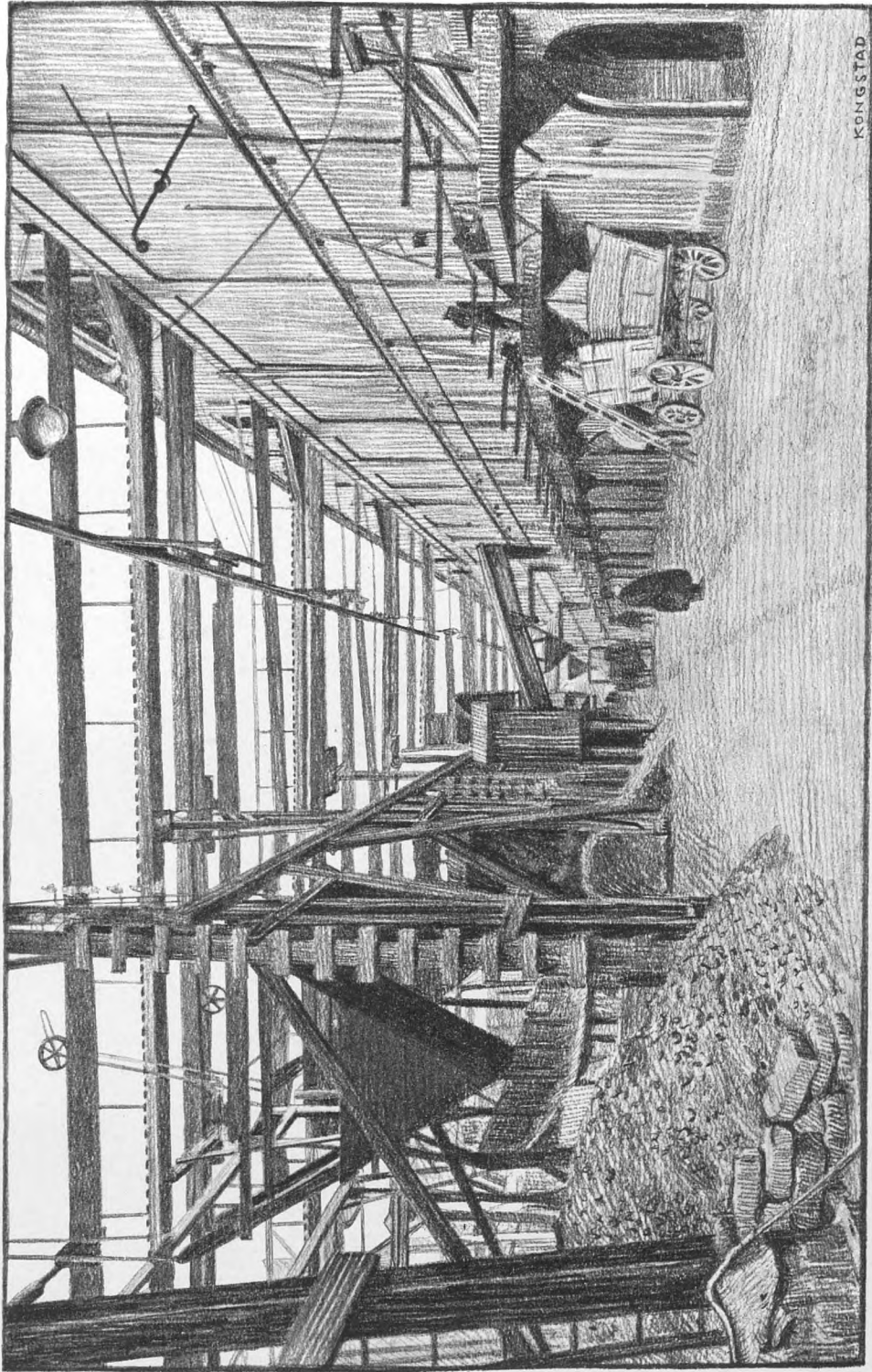
Det gik altsaa glat for Kulkompagniet med det store mekaniske Anlæg, det fungerede efter Forventning og skabte ingen Arbejdsuro — der lyste aabenbart en lykkelig Stjerne over det unge Selskab. Og saa snart de første to Kraner var færdige, begyndte man paa Opførelsen af de næste to. Der var ingen Tvivl om, at den indslaaede Vej var den rigtige.

Men der gærede flere store Planer i de nye Mænds Hjerner. Et halvt Aar efter Starten mødte Direktøerne, som tidligere nævnt, med Forslag til Bestyrelsen om Anskaffelse af en egen Damper til Kultransporten fra Grangemouth til København.

Naturligvis kunde Ledelsen paa dette Tidspunkt ikke ane, i hvilken Grad dette Skridt skulde blive formaalstjenligt og lukrativt for Kompagniet under senere Perioders uforudsete og katastrofale Vanskeligheder. Men selv om Kompagniet i de forløbne 25 Aar havde levet under helt igennem normale Forhold, vilde Anskaffelsen af egne Kulbaade alligevel have været en værdifuld Foranstaltning, hvilket allerede kunde ses af Erfaringerne fra de første Aars Drift.

I August 1897 vedtog Bestyrelsen Direktionens Forslag om Bygning af den første Damper, i November forelaa Forslag til Kontrakt med et Glasgowfirma, som akcepteredes, og samtidig vedtog Bestyrelsen at opkalde Damperen efter Generalkonsul Julius Holmblad. Den 7. April 1898 løb Skibet af Stablen og ankom hertil med sin første Ladning paa ca. 1900 Tons skotske Damp- og Nøddekul den 26. Maj. »Julius Holmblad« var i det Hele en meget tilfredsstillende Kulbaad. Efter den første Tur lastede den gennemgaaende 2000 Tons hver Gang, og Udgifterne til Lempningen her viste sig at blive kun $\frac{1}{3}$ af, hvad de ellers var ved nyere Baade.

Samtidig med at man saaledes paa forskellige Omraader skabte ny Basis for Kulkompagniets Fremtidsudvikling, gjorde man op med Fortiden. Suhernes »Gule Pakhus« ved Larsens Plads var fulgt med over til det nydannede Aktieselskab, det vil sige ikke Ejerretten, men en Lejeret paa 20 Aar. Kulkompagniet havde under den nye Ordning ingen Brug for det maleriske, men gammeldags Oplagshus, og Toldvæsenet var Liebhaber. Men der gik Aar og Dag, inden de to Parter naaede til Overenskomst. Kompagniet begyndte med at forlange 100,000 Kr. for at afstaa den 20-aarige Lejeret til Toldvæsenet, men Overtoldinspektøren fandt, at dette var ublu, og det endte med, at han paa indtrængende Opfordring fik Kontrakten udleveret for 75,000 Kr. Dermed var det Suhrske Bo gjort helt op, og Kulkompagniet kunde vende Blikket udelukkende fremad.

Korevej langs Bagsiden af Siloerne ved Frihavnsanlægget, hvorfra Udløbering efter Maal foregaar.

Det økonomiske Resultat af Kulkompagniets første Aar viste sig ganske naturligt ikke særlig straalende. Ingen af de nye Foranstaltninger havde naaet at faa Indflydelse paa Udbyttet, og man havde i Ledelsen været helt optaget af Reorganisationen. Det lille Overskud, der fremkom, blev afskrevet paa Inventarie- og Etableringskontoen. Men da dette Startaar var overstaaet, begyndte saa den store Fremgang, som man i den første Begyndelse havde været optaget af at skabe Betingelserne for.

Det indledende Skridt, man foretog, da man nu teknisk følte sig som Situationens Herre, var at gøre Alvor af, hvad Bestyrelsen allerede tidligere havde drøftet, at overtage Frihavnselskabets Kontrakt om Losning, Lagring og Transport af Frederiksberg Gasværks aarlige Forbrug af Gaskul. Samtidig begyndte ogsaa den nye Ledelse at sætte sig Spor i en hurtigt stigende Udvidelse af den almindelige Kundekreds og deraf følgende stærkt forøgede Omsætning. Allerede i Marts 1898 besluttede Bestyrelsen sig til at bestille den 5te Kran og den 4de Dampkedel til Anlægget i Frihavnen, der øjeblikkelig havde vist sig endog langt over Forventning værdifuldt ved de Besparelser, det medførte, og ved den Hurtighed, hvormed det satte Selskabet i Stand til at ekspedere Kunderne.

Der faldt en Strike i Wales i dette Aar; den varede fra April til September, men den foranledigede ingen Vanskeligheder herhjemme, kun en Stramning af Priserne. Denne Stramning forøgedes yderligere ved Fortsættelsen af forrige Aars høje Fragtmarkeder og ved det stigende Forbrug her i Landet, der skyldtes den tiltagende industrielle Udvikling. Resultatet af Aaret blev økonomisk mere end 5 Gange saa stort for Kulkompagniet som første Aar.

I Begyndelsen af det følgende Aar holdt Priserne sig ved et stigende Forbrug nogenlunde faste paa det foregaaende Aars Niveau, og om Efteraaret strammedes de yderligere paa Grund

af den sydafrikanske Krigs Udbrud. Kompagniets Omsætning vedblev at være i fortsat og stærk Vækst, og Bestyrelsen besluttede at tildele Direktør *Ostenfeld* et aarligt Tillæg til hans Gage som en personlig Anerkendelse af den fortræffelige Maade, paa hvilken han allerede i den korte Tid havde drevet Forretningen frem. Efter nuværende Forhold var Beløbet latterligt — 2,500 Kr. — men den Gang var dette en anselig Sum.

Juleaften 1899 afgik et af Bestyrelsens Medlemmer, der var fulgt med fra I. P. Suhr & Søn, Grosserer, Direktør *Th. Dohn*, ved Døden. Han erstattedes i Bestyrelsen af Grosserer *Jørgen Hoppe*.

I Aarhundredets sidste Aar var det den sydafrikanske Krig og Urolighederne i Kina, som fik Indflydelse paa Kulmarkedet. Hertil kom imidlertid ogsaa et almindeligt stigende Industrikrav og betydelig Tonnageknaphed, og Resultatet blev en overordentlig Opgang i Priserne, som oversteg Niveauet fra 1893 og stærkt nærmede sig det hidtidige Rekordaar 1872. Skotske Nødde- og Dampkul naaede 67 Kr. pr. Læst, Newcastle 70 Kr. og Wales 100 Kr. For Kulkompagniet viste dette Aar paany en smuk Fremgang.

I 1901 kom Eftervirkningerne af Boerkrigen i Form af en Udførselstold paa Kul og Koks fra Storbritannien som Led i Statens Bestræbelser for at faa Dækning for Krigsudgifterne. Det var en gammelkendt Fremgangsmaade, den engelske Regering her bragte til fornyet Anvendelse. Allerede i Aaret 1600 under Dronning Elisabeth blev der paalagt en Kuludførselstold, begyndende med 1 sh. 3 d. Den gik i Aarene eller rettere i Aarhundredernes Løb op og ned, indtil den i 1813 forhøjedes til 13 sh. for Udførsel i ikke-engelske Skibe og 8 sh. 8 d i engelske Skibe. Det var ogsaa den Gang Krigsomkostninger, det drejede sig om at faa dækket. I de følgende Aartier dalede Tolden sukcessivt, indtil den i 1845 helt bortfaldt for Udførsel i engelske Skibe og sattes til 4 sh. for Udførsel i ikke-engelske Skibe. Og fem Aar senere ophævedes ogsaa denne sidste Del af Kultolden.

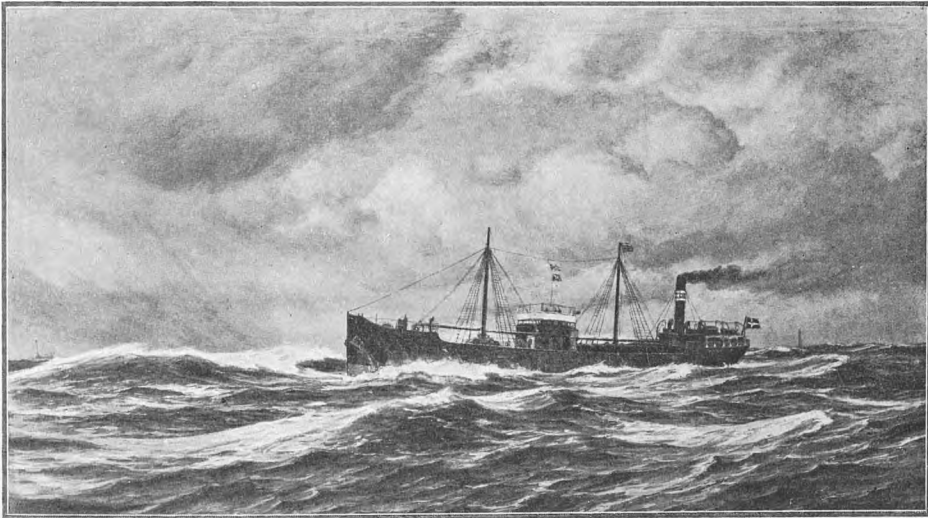
Men nu i 1901 blev den altsaa taget op igen, atter til Dækning af Krigsomkostninger. Den blev først sat til 1 sh. for alle Sorter, men senere blev der givet fri Udførsel for de Sorter, der ikke kostede over 6 sh. pr. Ton, en Ændring, der navnlig blev gjort af Hensyn til de saakaldte *Smalls*, som det viste sig vanskeligt at afsætte med Toldpaalæget. At en Kultold var af væsentlig fiskal Betydning for England, forstaar man, naar man ser, at Kuludførselen fra Storbritannien i 1901 udgjorde 42 Mill. Tons (1870 var den 11 Mill. Tons, 1880 18 Mill. Tons og i 1890 29 Mill. Tons).

Slappelsen efter Boerkrigens og Kinaurolighedernes Afslutning medførte naturligt en Nedgang i de højtspændte Priser, og dette fik selvfølgelig ogsaa økonomisk Indflydelse paa Kulkompagniet. Skønt Aaret havde vist en udmærket Omsætning, sluttede det dog med et væsentlig mindre Udbytte end det foregaaende. Men dette havde kun den Virkning, at Direktion og Bestyrelse besluttede at sætte flere Sejl til. Paa et Bestyrelsesmøde i Februar 1902 vedtog man paa Direktionens Forslag at lade bygge endnu en Damper, denne Gang paa 3000 Tons. Bygningen overdroges Burmeister & Wain. I Slutningen af Aaret var Skibet færdigt, det døbt »Bretland« og sattes straks i Fart paa Blyth.

Løvrigt var dette Aar stille og roligt uden nævneværdige Begivenheder paa Kulmarkedet, hverken ude eller hjemme, og som Følge deraf med nogen Afslappelse i Priserne.

I det følgende Aar var Markedet uden særlige Svingninger jævnt dalende. Med Udgangen af dette Aar udtraadte Direktøren for Det Danske Gaskompagni, Ingeniør *F. D. Marshall*, af Bestyrelsen, fordi han vendte tilbage til England for at bosætte sig der. Han efterfulgtes i Kulkompagniet af Fabrikejer *Johan G. Guildal*. Og trods den russisk-japanske Krig, der navnlig af fødte store Indkøb til den russiske Flaade, var ogsaa Aaret 1904 helt igennem flovt for Kulhandelen. Ikke desto mindre steg Kompagniets Omsætning.

Straks ved det næste Aars Begyndelse fremsatte Direktionen Forslag om Anskaffelse af en tredje Damper. Dette Forslag vakte adskillig Betænkelighed i Bestyrelsen. Kompagniet laa ikke selv inde med de fornødne disponible Midler; der skulde altsaa, som Formanden, Etatsraad *Malling*, udtalte, bygges for laante Penge, og det tiltalte ham ikke helt. Man kunde efter hans Mening som Følge af de seneste Aars daarlige Fragter heller ikke sige, at Selskabets Skibe havde svaret saa god Regning som forventet. Allige-

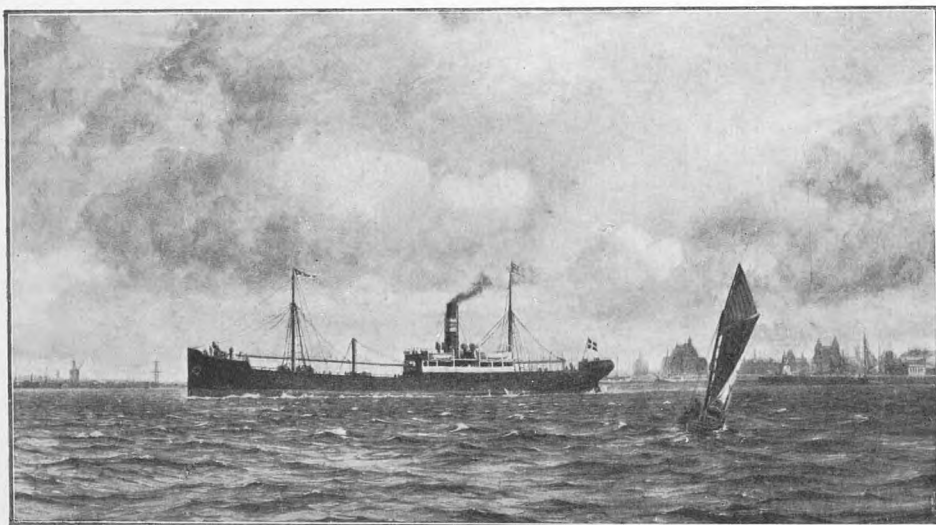
S/S »Bretland« passerer Skagen. Efter Maleri af Vilh. Arnesen.

vel mente denne kloge og fremsynte Købmand, at Fordelene ved at have egne Skibe var saa store for Kulkompagniet, at man burde gaa med til Forslaget om den tredje Damper. Navnlig ogsaa da det var en gunstig Tid for Skibsbygningskontrakter. Forslaget vedtoges, og det besluttedes ogsaa at overdrage Burmeister & Wain Bygningen af dette Skib, der skulde være ca. 2400 Tons. Den nye Damper løb af Stabelen i Slutningen af Oktober samme Aar og døbtes »Dana«; da den kom i Fart, viste den sig i enhver Henseende at svare til Forventningerne.

Natten til dette Aars sidste Dag skete det første større Uheld med Kulkompagniets Dampere. »Bretland« strandede i en forry-

gende Snestorm paa Ellekilde Hage udfør Hornbæk paa Rejse med Kul til København. Det lykkedes efter et haardt Arbejde at faa Skibet af Grunden og indbragt til København, men det var bleven alvorligt medtaget og maatte gennemgaa en omfattende og langvarig Reparation.

Kulmarkedet var i dette Aar kun udsat for smaa Svingninger, i Begyndelsen paa Grund af nogle Striker og i Slutningen af Aaret paa Grund af Fragtforhøjelser.

S/S »Dana« afgaar fra Frihavnen. Efter Maleri af Vilh. Arnesen.
Skibet torpederet i 1917.

Efter den foregaaende fleraarige Stilstandsperiode sporedes der i Begyndelsen af 1906 en tydelig Opgang i Kulmarkedet. Aarsagerne herhjemme var Industriens og navnlig Teglværkernes stigende Kulforbrug under de opadgaaende Konjunkturer. Udefra paavirkedes Markedet ved, at Forsyningen fra Westfalen til Frankrig, Belgien og Holland svigtede, saa disse Lande maatte søge Erstatning i England, endvidere ved en stor Eksplosion og Brand i Courrières-Gruberne og endelig ved en omfattende Arbejdsnedlæggelse i Pas de Calais. I Løbet af Sommeren kom der imidlertid paany et Tilbageslag i Priserne, og Markedet holdt sig derefter ret svagt Aaret ud. I November bortfaldt den britiske

Krigs-Eksporttold paa Kul, men det mærkedes ikke i Praksis, da Priserne i Oktober var steget 1 à 2 sh.

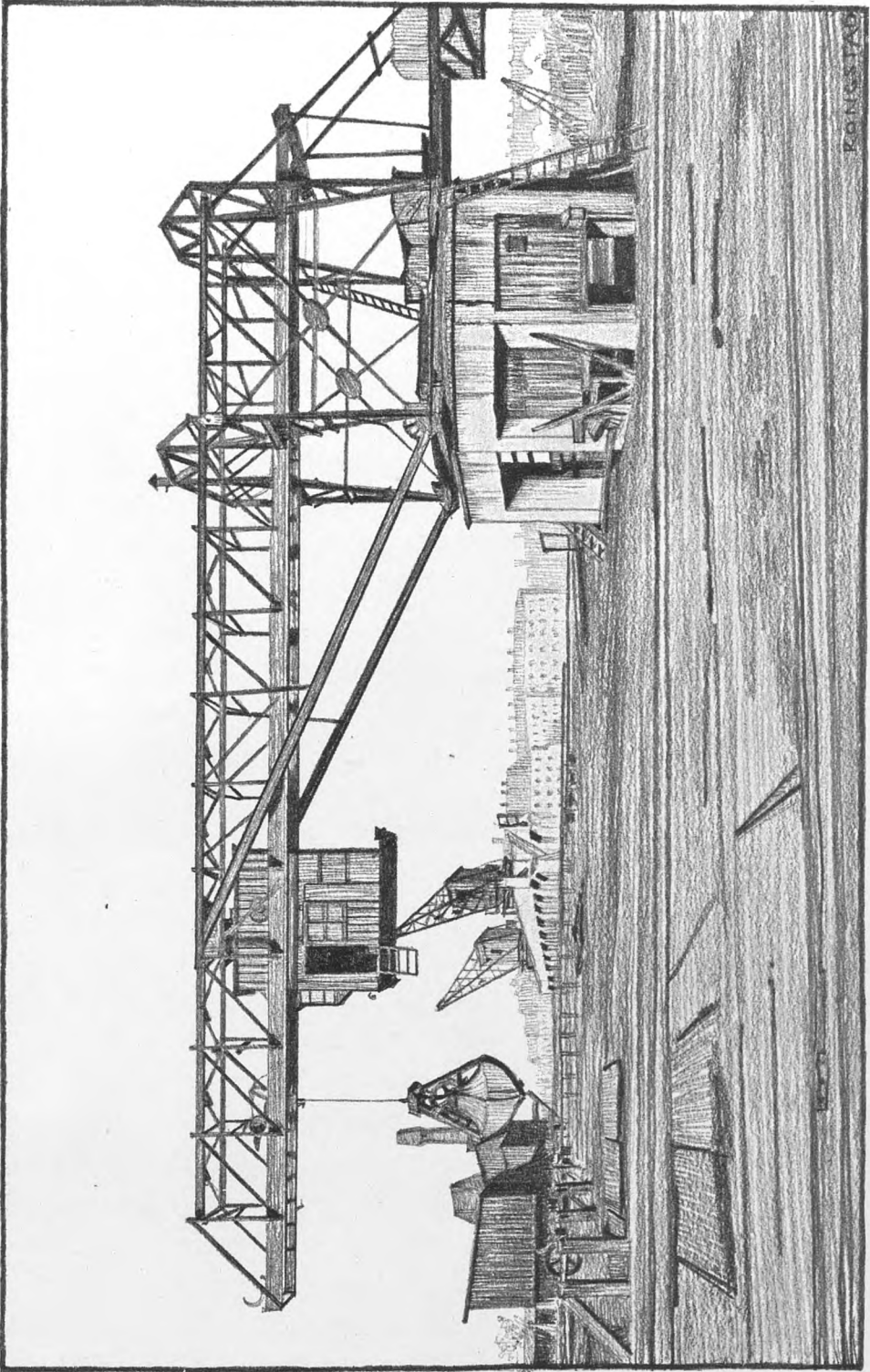
Kulforretningernes Interesse her i Landet var iøvrigt i dette Aar henvendt paa to Lovforslag, der fremlagdes i Rigsdagen, det ene om Ophævelse af Tolden paa Kul, det andet om Indførelse af Metersystemet. Ikke mindst det sidste Forslag tillagde man stor Betydning, fordi der derved vilde opnaas en haardt tiltrængt og meget værdifuld Ensartethed i Udmaalingen af Kullene. Hidtil havde Forholdet været det, at en Tønde Kul eller Koks skulde maales »med Top paa«, og dette var naturligvis et overmaade elastisk Begreb. Meterloven bestemte, at der skulde rummes en fuld Hektoliter af de paagældende Varer i de Maal, der benyttedes, saaledes at der ikke mere blev Tale om »Top« — af højst varierende Størrelse — men kun om »Strøgmaal«. Kul-kompagniet havde forøvrigt allerede under de gamle Forhold for sit Vedkommende afskaffet »Top-Systemet« og indført Tønder, som med »Strøgmaal« indeholdt den fulde Mængde. I dette Aar begyndte Smaakullene at tiltrække sig mere og mere Opmærksomhed, navnlig paa Grund af den tiltagende Anvendelse af mekaniske Fyrapparater (*stokers*), til hvilke alene disse Kul er anvendelige.

I det følgende Aar havde Kompagniet et Par Uheld, hvoraf det ene medførte ret store Ulemper. Det første ramte atter »Bretland«, som led et mindre Havari ved at ødelægge sine Skrueblade paa et undersøisk Vrag i Nordsøen. Det andet, langt alvorligere, var en Brand i Frihavnsanlægget, hvorved en af Kulsiloerne ødelagdes. Denne Brand opstod Natten mellem den 6. og 7. December og skyldtes Selvantændelse i Kullene. Ilden bredte sig hurtigt og antændte snart alt Træværk i den paagældende Silo-Bygning, næret af de betydelige Mængder Kul, der var oplagret der. Trods energisk Arbejde fra Brandvæsenets Side varede det dog samfulde 7 Dage, inden Ilden var fuldstændig slukket. Et

Held var det, at de øvrige Bygninger i Anlægget ikke antændtes. Et ret omfattende Oprydningsarbejde forestod. Skaden paa Kulvene vurderedes til ca. 100,000 Kroner og paa Bygningerne til et lignende Beløb. Branden havde vist det uheldige og farlige i at konstruere Bygninger, beregnet til Lagring af et saa letfængeligt Materiale som Kul, delvis af Træ, og Genopbygningen, der kostede ca. 130,000 Kroner og var færdig i September 1908, blev da ogsaa udført i Jernbeton uden Anvendelse af Træ. Og siden da har man stadig ved Nybygning anvendt denne Konstruktion.

Løvrigt viste dette Aar i Begyndelsen en almindelig Opgang i Verdensindustrien, som arbejdede under Højtryk. Kulproduktionen forceredes frem saa enormt, at England frembragte ikke mindre end 16 Mill. Tons mere end Aaret forud. Deraf forbrugte det selv de 10 Mill. Tons. Og baade i Tyskland og i Amerika naaede man til lignende procentvise Forøgelser af Kulproduktionen. Men alligevel fortsattes Stigningen i Priserne paa Grund af det kolossale Begær. Der kunde i Eftersommeren spores nogen Standsning og Tilbagegang i Priserne, men Aaret endte alligevel meget højt. Dog var det iøjnefaldende imod Slutningen af Aaret, at Verdens-Barometerstanden var synkende. Der begyndte at vise sig Urotegn, industriel Slappelse, Striker og Pengevanskeligheder.

Aaret 1908 bragte Bekræftelse paa de bange Anelser, som var opstaaet i Slutningen af det foregaaende Aar. Den ventede Krise kom og viste sig baade omfattende og dybtgaaende. Overalt i Verden blev Tilstanden baade indenfor Industrien, Handelen og Skibsfarten mere og mere utilfredsstillende. De smaa Kulbeholdninger, der fandtes ved Aarets Begyndelse, foranledigede nogen Stabilisering af Priserne, men Nedgangen var dog uafvendelig paa Grund af det stadig aftagende Kulforbrug. Den fortsattes hele Aaret igennem, og ved Udgangen var man nede paa Priser, der omtrent stod lige med Produktionsomkostningerne for store, mo-

Elektrisk Swingkran ved Frihavnsanlægget til Læsning af Kul fra overdækket Plads. I Baggrunden Kulpladens to andre elektriske Lassekraner.

derne Miner. Mindre og mere forældede Miner maatte simpelt hen standse, da de ikke engang kunde dække Omkostningerne med de daværende Priser. Arbejdslønnen var steget væsentligt i den foregaaende Opgangsperiode og stod nu ikke i noget rimeligt Forhold til Markedsprisen. Arbejderne modsatte sig Afslag i Lønnen og foranledigede yderligere Usikkerhed paa Markedet ved deres Krav om 8-Timers Arbejdsdagen.

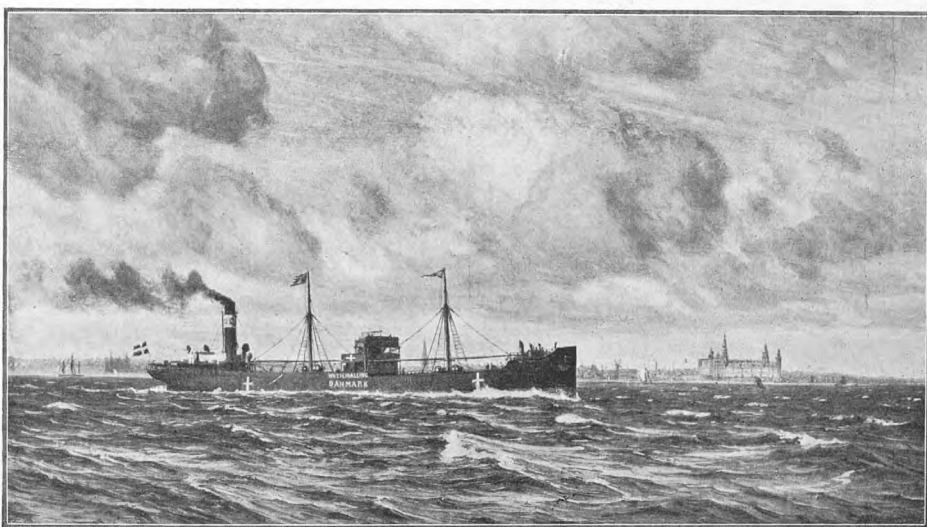
I 1909 begyndte man i Storbritannien paa Indførelse af 8-Timers Dagen i Minearbejdet, i nogle Distrikter fra Juli, i andre fra Nytaar. Samtidig lykkedes det ogsaa at faa paabegyndt en Nedsættelse af Lønnen. Der viste sig herunder, som det var at vente, adskillig Uro og Striketilbøjelighed, men det kom dog ikke til større Konflikter. Medvirkende hertil var sikkert den omsiggribende Frygt for Tysklands Konkurrence, som fik de forskellige Kredse i England til at holde mere sammen.

For Kulkompagniet blev Aaret i det Hele særdeles tilfredsstillende, men Selskabet led et alvorligt Tab ved, at Medlem af Bestyrelsen, Direktør *Fogh*, afgik ved Døden. Han erstattedes af Direktør *E. Thielsen*.

Det følgende Aar udviklede sig ganske anderledes, end man almindeligvis havde beregnet. I Stedet for en Nedgang i Produktionen kom der en ikke uvæsentlig Opgang. Indførelsen af 8-Timers Dagen havde medført 3 Skifte-Arbejdet, og derved sattes Produktionen op. Samtidigt aabnedes der nye Miner. Men Industriens Krav svarede ikke til Forventningerne, og da der heller ikke var nogen videre Kraft i Strikebevægelserne, saaledes at Overproduktionen ad den Vej modvirkedes, begyndte de store Eksportfirmaer at undersælge hinanden, og der opstod derfor allerede tidligt paa Aaret en Situation, der ikke saa ganske lidt nærmede sig Panik. Og selv om der i Aarets Løb kom større Ro over Gemytterne, rettede Forholdene sig dog ikke afgørende.

Det kommende Aar viste en begyndende Opgangsperiode

baade i Kulhandelen og i Fragterne. Storbritannien kom op paa en Rekord-Eksport af 67 Mill. Tons — 3 Mill. mere end Aaret forud. Der indtraadte i Aarets Løb mange Arbejderuroligheder i England, navnlig den 2 Maaneders Sømandsstrike, der endog medførte forskellige Revolter, og Jernbanestriken i August. Fragten steg 50—100 pCt. Der opstod derpaa Frygt for en Generalstrike i Minerne. Planen om en saadan Strike paa Kravet om en garanteret Minimalløn fik stor Majoritet. Samtidig begyndte der at

S/S »Wm. Th. Malling« passerer Kronborg. Efter Maleri af Vilh. Arnesen.

spores almindelig politisk Uro i Europa, Krigen imellem Italien og Tyrkiet udbrød, der blev gjort store Kulindkøb til alle Flaaeder, og endelig blev det en meget haard Vinter. Under disse Forhold steg Kullene naturligvis hastigt og voldsomt — op til 50 pCt. for de fleste Sorter.

I Begyndelsen af 1912 fortsattes vedblivende forrige Aars Opgang. Der havde ikke tidligere været en saa stærk og hidsig Efterspørgsel efter Kul Verden over, og kun ved faa Lejligheder havde Priserne holdt sig saa høje. Der er ikke Tvivl om, at 1912 efter Datidens Maalestok vilde være bleven noget hidtil uset, hvis ikke den frygtede store Nationalstrike paa Minimalløn-Spørgs-

maalet var brudt ud i Storbritannien. Den varede fra 1. Marts i næsten halvanden Maaned og kuldcastede naturligvis hele den stolte Opmarsch. Tyskland rykkede straks frem for at udnytte Chancerne og, takket være de westfalske Forsyninger, som vi fik til 30—40 sh. pr. Ton *cif.*, lykkedes det os herhjemme at undgaa en Nødstilstand. Ogsaa Schlesien viste sig ved denne

Lejlighed — for første Gang og til stor Overraskelse — paa Markedet med større Tilbud.

Den 10. April hævedes Storstriken i England, efter at Arbejderne havde vedtaget Regeringens Forslag om Minimalløn ved de vanskeligt tilgængelige Miner. Derpaa dalede Priserne noget. Men Striken havde berøvet Verdensmarkedet 35 Mill. Tons britiske Kul, og derfor afløstes Slapheden hurtigt af en ny Stigning, som yderligere forøgedes henimod

Godsejer Henrik Nørgaard.

Aarets Slutning, navnlig ved Virkningen af Balkankrigene.

I dette Aar døde atter et Medlem af Bestyrelsen, Grosserer *Johs. Holm*. Han erstattedes af Godsejer *Henrik Nørgaard*.

Det sidste Aar, før Verdenskrigens Storm brød løs, viste sig, som man kunde forudse, meget fast i Tendensen paa Kulmarkedet. England sprang i dette Aar op til at eksportere 76½ Mill. Tons; Efterspørgslen var selvfølgelig efter det foregaaende Aars Knaphed meget stor. En væsentlig Stimulans var, at Rusland kom ind paa Markedet i stigende Grad med mægtige Indkøb

baade til Flaaden, Industrien og Trafiken. Tyskland fortsatte sin skarpe Konkurrence med de engelske Kul baade hjemme og ude, men det engelske Marked bevarede dog sin Fasthed.

For Kulkompagniet bragte dette Aar en betydningsfuld og tragisk Begivenhed. I Begyndelsen af Aaret blev Bestyrelsens Formand, Etatsraad *Malling*, alvorligt syg, og den aldrende Mand bukkede under — i Februar Maaned afgik han ved Døden. Dette var et stort Tab for DET DANSKE KULKOMPAGNI. Etatsraad *Malling* havde været dets Formand siden Stiftelsen, og den ejendommelige Forening, der fandtes i ham af paa den ene Side kølig og afklaret Livserfaring og paa den anden Side Sans for moderne Krav og Tro paa Fremtiden, havde været af indgribende Betydning for Kompagniets Udvikling i den første halve Menneskealder. Men iøvrigt er Etatsraad *Malling* skildret og bedømt andet Steds i dette Skrift.

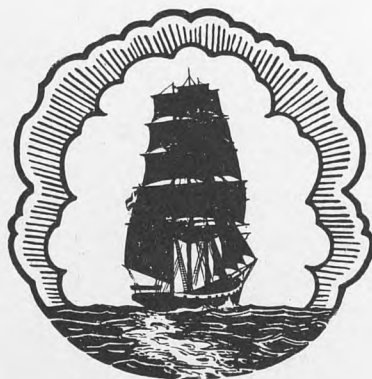
Direktør R. Helweg.

Det besluttedes paa den ledigblevne Plads i Bestyrelsen at indvælge Direktør *R. Helweg*, »Titan«. Og efter Generalforsamlingen i April Maaned blev Etatsraad *Monberg* valgt til Bestyrelsens Formand — et Valg, der viste sig ikke mindre lykkeligt for Selskabet end Valget af den første Formand.

Forinden Etatsraad *Malling* blev syg, havde han haft Lejlighed til at anbefale et nyt stort Skridt i Udviklingen: Anskaffelsen af

en fjerde Kul-Damper. Han anede ikke paa det Tidspunkt, at det ganske kort efter skulde blive besluttet at opkalde dette nye Skib efter ham selv for at sætte et synligt og varigt Minde over hans afsluttede Gerning indenfor Kompagniet. ^{s/s}»Wm. Th. Malling« blev afleveret i Oktober Maaned fra Københavns Flydedok og Skibsværft og viste sig efter de første Farter fuldt tilfredsstillende. Dets Lasteevne er ca. 2700 Tons.

Som en imponerende Fuldrigger for strygende Medbør gled DET DANSKE KULKOMPAGNI da fra Fredens solbeskinnede Vande ind i Verdenskrigens Taifun.

UNDER VERDENSKATASTROFEN

DET skæbnesvangre Aar 1914 oprandt under en begyndende forretningsmæssig Verdensslaphed. Højkonjunktur-Perioden med dens frodige, faste og stigende Marked sang aabenbart paa et af de sidste Vers. Udsigterne bedømtes vel noget forskelligt. Der var dem, der kun troede paa en svagere og langsomt forløbende Afsvækkelse, medens andre saa mere pessimistisk paa Sagen og ventede en snarlig, voldsom *deroute*. I Virkeligheden støttedes Pessimisterne i deres Opfattelse af forskellige Tegn: en stærkt fremtrædende Reaktion i Industrien efter den foregaaende Tids mægtige Opsving og en betydelig Nedgang i Fragterne. Men det store *slump* kom dog ikke. Det første halve Aar gik hen uden afgørende Svingninger i Markedet, og man havde saa smaat begyndt at berede sig paa at løbe Aaret ud under jævnt, stiltfærdigt stigende Priser uden Sensationer.

Men saa sprang den største Bombe, der endnu er eksploderet i historisk Tid: *Verdenskrigen udbrød!*

Fuldstændig bag paa Europas fredeligt arbejdende Folk kom den ganske vist ikke. Det var i de sidste Uger, forinden Katastrofen skete, bleven klart, at den politiske Spænding dagligt

forøgedes, med rivende Hast, og at en Sprængning under alle Omstændigheder var en tænkelig Udgang. Men denne Følelse og Forstaaelse af den truende Fare havde for Forretningskredsen ingen Betydning kunnet faa af den simple Grund, at hvor mange ekstraordinære Dispositioner man end kunde have tænkt sig og ønsket at foretage i Anledning af det optrækkende Uvejr, havde der ikke været praktisk Mulighed for at gennemføre dem — navnlig ingen Tid dertil. De første Augustdage med deres Regn af Krigserklæringer imellem Europas Stormagter ramte derfor som bedøvende Slag et i de fleste Lande — og i hvert Fald i Danmark — fuldstændig uforberedt Forretningsliv.

For os, og ikke mindst for den danske Kulhandel, forøgedes yderligere den overvældende Ulykkes første Virkninger ved den Omstændighed, at der paa det Tidspunkt, da Krigen udbrød, var Sømandsstrike herhjemme. Paa Grund heraf var de foreliggende Beholdninger kun smaa, og da al Sejlads paa Nordsøen straks standsedes derved, at Rederne ikke turde løbe Risikoen, og Assurandørerne nægtede at dække, og der derfor ikke kunde ske nogen Supplerings af Lagrene, forstaaer man, at Uroen og Ængstelsen meget snart affødte formelig Panik, som yderligere steg med Englands Forbud imod al Kuleksport.

Situationen var derefter den, at der af Mæglere eller Repræsentanter for fremmede Rederier forlangtes baade for Kul og Koks i Dampere her paa Reden mere end 100 pCt. over Prisen fra før 1. August. Det er yderst vanskeligt nu at bedømme Udstrækningen og Dybden af den paniske Stemning, som i de Dage greb saa at sige hele Samfundet, og Berettigelsen af de Foranstaltninger, som Øjeblikkets Ophidselse medførte. Hovedformaalet for Importørerne var, som det oplyses i »Grosserersocietetets Handelsberetning« for 1914, dels at standse en Panik, dels saa vidt muligt at bidrage til, at Kul og Koks kunde komme det virkelige, daglige Driftsforbrug til Gode.

Prisregulerings-Kommissionen nedsattes den 8. August, og allerede Dagen efter, en Søndag, holdtes det første Møde med Kulimportørerne. Resultatet af dette Møde blev en Henvendelse gennem vor Regering og det danske Gesandtskab i London til den britiske Regering, ved hvilken der med en Hurtighed, som overalt mødte den største Anerkendelse, skaffedes Klarhed over det aldeles afgørende, men hidtil ganske utilstrækkeligt oplyste Forbud imod Eksport fra England. En Uge efter vidste man her, at alle Slags Dampkul med Undtagelse af de til den britiske Marines Brug særligt reservede Waleskul samt Gaskoks var eller i de nærmeste Dage vilde blive frigivne til Eksport til neutrale Lande. Derpaa oprettedes der — ogsaa paa den overordentlige Kommissions Initiativ — en Forsikringsinstitution, bestaaende af de fire gamle københavnske Sø-Assuranceselskaber og med Staten som Hovedgarant, til at overtage Krigsrisikoen paa Skibe og Ladninger. Denne Institution blev senere afløst af en ved Lov oprettet gensidig »Krigsforsikring for danske Skibe«, i hvilken det blev gjort obligatorisk for samtlige registreringspligtige danske Skibe at indtræde. Endelig blev ved Forligsmandens Mellekomst Sømandsstriken midlertidig bilagt saaledes, at danske Kuldampere den 17. August i Ballast kunde forlade vore Havne bestemt for engelske og skotske Ladepladser. Regelmæssige Tilførsler kunde derefter siges paany at finde Sted fra den 25. August, dog naturligvis med betydeligt forøgede Omkostninger.

Kort efter, da den første Forskrækkelse havde sat sig, begyndte Kulpriserne igen at falde langsomt i England, vel sagtens delvis som en Følge af, at adskillige Markeder for engelske Kul straks lukkedes ved Krigens Udbrud. Men det viste sig snart, at den Beroligelse, som fremkaldtes ved dette Fald, kun skulde blive kortvarig. Allerede i November Maaned begyndte de første Aarsager til den kommende Stigning at gøre sig gældende. Produk-

tionen i de britiske Miner formindskedes betydeligt formedelst Minearbejdernes Indkaldelse til Hæren, og samtidig steg Efterspørgslen baade i de neutrale og de krigsførende Lande paa Grund af den ved Krigen forøgede industrielle Virksomhed. Ogsaa Flaaderne stillede stærkt forøgede Krav til Kulleverancerne. Af disse Aarsager steg Kulpriserne naturligvis. Og samtidig viste der sig ud paa Efteraaret en væsentlig Knaphed paa Tonnage, da flere og flere Skibe Verden over gik ind i Krigsforsynings-Tjenesten. Virkningerne af den norske Konkurrence, der tidligere havde gjort sig ret stærkt gældende, ophørte derfor, og Fragterne steg enormt. Man kom i Slutningen af dette Aar og Begyndelsen af det følgende op paa Kulpriser paa 22/6—30 sh. pr. Ton for de forskellige Sorter og en Fragt af 22/6—25 sh. For Koks fra London forlangtes der endog en Fragt af 26—30 sh. pr. Ton.

Dette lille Udsyn over Verdenskrigens første Virkninger herhjemme, vedrørende vor Kulforsyning i Almindelighed, giver praktisk talt ogsaa Beretningen om DET DANSKE KULKOMPAGNIS Arbejde i dette Aar. Det var ikke indendørs Affærer, det drejede sig om nu; der var ved Krigen indvarslet en ny Epoke, under hvilken Spørgsmaalet om Landets Forsyning med Kul ikke længere var en blot og bar Privatforretning, men en Samfundssag af vital Betydning for Landet. Derfor træder i disse Aar Interessen for det enkelte Selskabs isolerede Virksomhed i Skygge for den Indsats, det gjorde i den fælles Stræben.

En beklagelig Begivenhed skete indenfor Kulkompagniet i 1914, idet Direktør *Hoppe* afgik ved Døden. Han erstattedes som kontrollerende Direktør af Direktør *Thielsen*, og som nyt Medlem af Bestyrelsen indvalgtes Kompagniets mangeaarige juridiske Konsulent, Højesteretssagfører *Otto Liebe*.

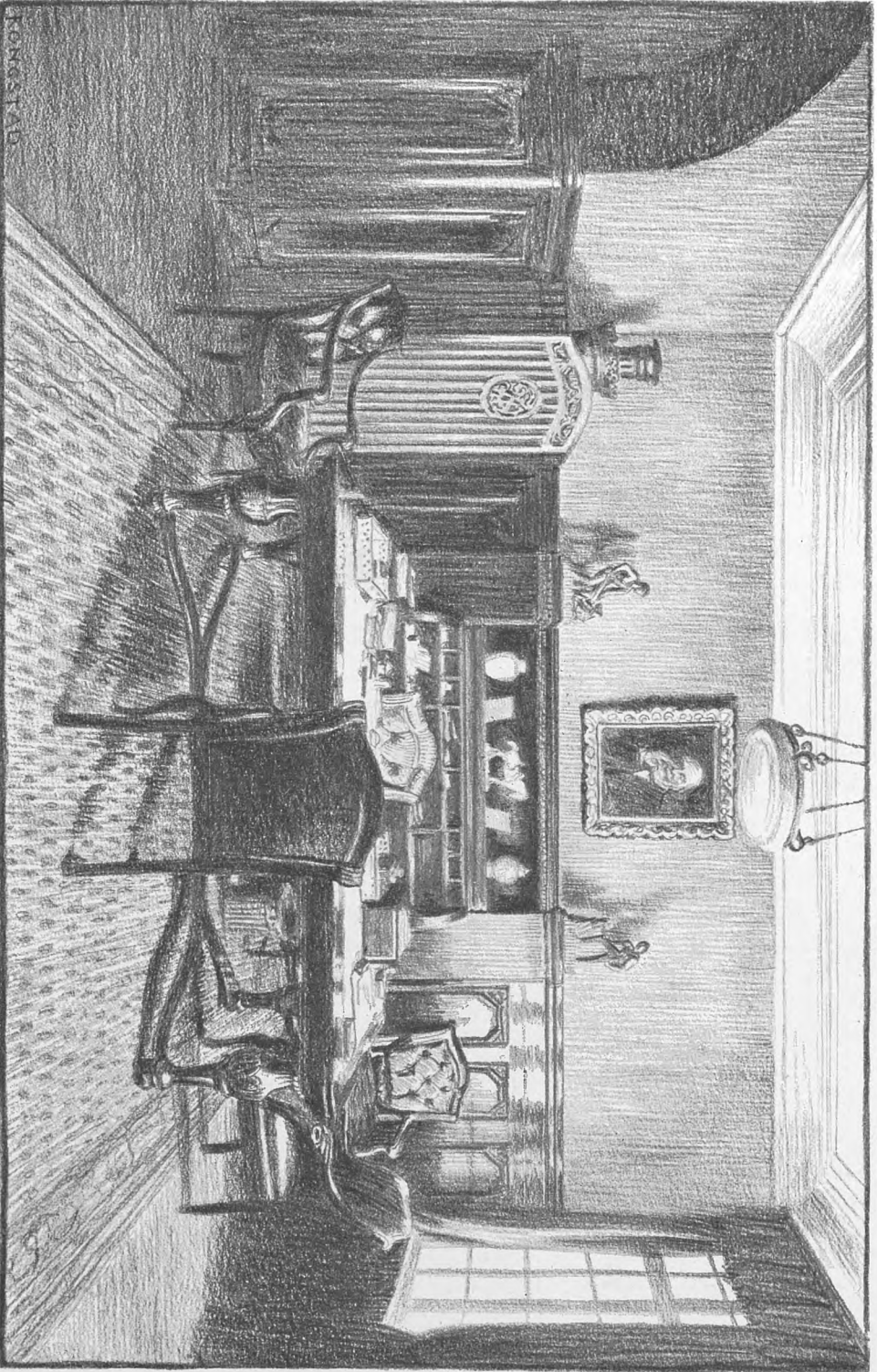
Det var jo en almindelig Antagelse Verden over, navnlig i nationaløkonomiske og kommercielle Kredse, at en Krig af det Omfang, som der her var Tale om, kun kunde faa en højst be-

grænset Varighed. I Virkeligheden var denne Antagelse forsaa-
vidt ogsaa rigtig, som det viste sig, at Krigen ved at blive truk-
ket i Langdrag ruinerede Europa. Tilhængerne af Teorien om, at
kun en kortvarig Verdenskrig var mulig, var naturligvis gaaet
ud fra den Forudsætning, at Samfundenes økonomiske og soci-
ale Fundament skulde bevares. Hvis man ikke tog Hensyn hertil,
men tillod, at dette Funda-
ment sprængtes eller endog
fuldstændig opløstes, hvis
man overhovedet kun reg-
nede med Menneskehedens
endelige Undergang som
Grænsen, er det klart, at den
samlede Verden for den Sags
Skyld kunde staa i Flam-
mer i Generationer. Ved
Begyndelsen af det andet
Krigsaaar troede de fleste
endnu paa, at det blot vilde
komme til at dreje sig om
en relativ kort Styrkeprøve
imellem de kæmpende Par-
ters militære Magtmidler, og
kun ganske enkelte anede, i hvilket Omfang det vilde blive nød-
vendigt at indstille hele Europas, ja hele den civiliserede Verdens
Funktioner paa alle Omraader paa Krigen for — endda først Aar
frem i Tiden — at faa den bragt til Ende.

Højesteretssagfører Otto Liebe.

Det andet Krigsaaar begyndte for Kulforretningens Vedkom-
mende, hvor det første slap. Priserne var i stadig Stigen paa
Grund af den formindskede Produktion og den forøgede Efter-
spørgsel. Forholdene antog efterhaanden en saadan Karakter, at
den engelske Regering i Slutningen af Februar Maaned nedsatte

Fra Direktionskontorene i Jords Passage.

en Kommission for at undersøge hele Kulspørgsmaalet og navnlig stille Forslag til Bekæmpelse af de stadig stigende Priser. I April afgav denne Kommission en Rapport, hvis for os væsentligste Punkt var et Forslag om at begrænse Eksporten af Kul til de neutrale Lande. Resultatet blev omfattende Restriktioner fra den engelske Regerings Side, saaledes at der kun kunde udføres Kul og Koks til neutrale Lande efter særlig Ansøgning og indhentet Tilladelse for hver enkelt Afskibning og mod vidtgaende Garantier for, at hverken selve Brændselsmaterialet eller Biprodukter deraf under nogen Form blev geneksporteret til et overfor England fjendtligt Land eller anvendt til Fremstilling af Genstande af militær Værdi bestemt til et saadant Land.

Naturligvis blev disse Foranstaltninger foreslaaet og gennemført for at sikre Storbritannien — og dets Allierede — den fornødne Kulforsyning til en rimelig Pris, men de kom, som det vil forstaaes, i høj Grad til at paavirke vor Kulhandel og førte til betydelige Forstyrrelser. Det gjorde ydermere Situationen vanskelig, at man ikke havde Klarhed over, hvilke Principer det engelske *War Trade Department* lagde til Grund ved Bedømmelsen af Eksportansøgninger. For at skaffe dette belyst og for i det Hele at søge opnaaet fastere Former for vor Kultilførsel rejste en Delegation til London i Juni Maaned som Repræsentanter for baade Regering og Erhvervsliv. Den opnaaede Tilsagn om, at der ikke skulde blive lagt Hindringer i Vejen for Tilførsel af den sædvanligt her i Landet forbrugte Mængde af Kul og Koks, men det tilføjedes, at man ikke foreløbig maatte gøre sig Haab om Tilførsler derudover. Paa Grundlag af disse Oplysninger oprettedes der da paa Prisreguleringskommissionens Foranstaltning et Kontor, »Dansk Kulbureau«, med Direktør *Weimann* som Regeringens Repræsentant og Formand til Varetagelse af den nødvendige Fordeling i Forhold til tidligere Import her til Landet.

Som Følge af disse Foranstaltninger faldt Kulprisen i Løbet af

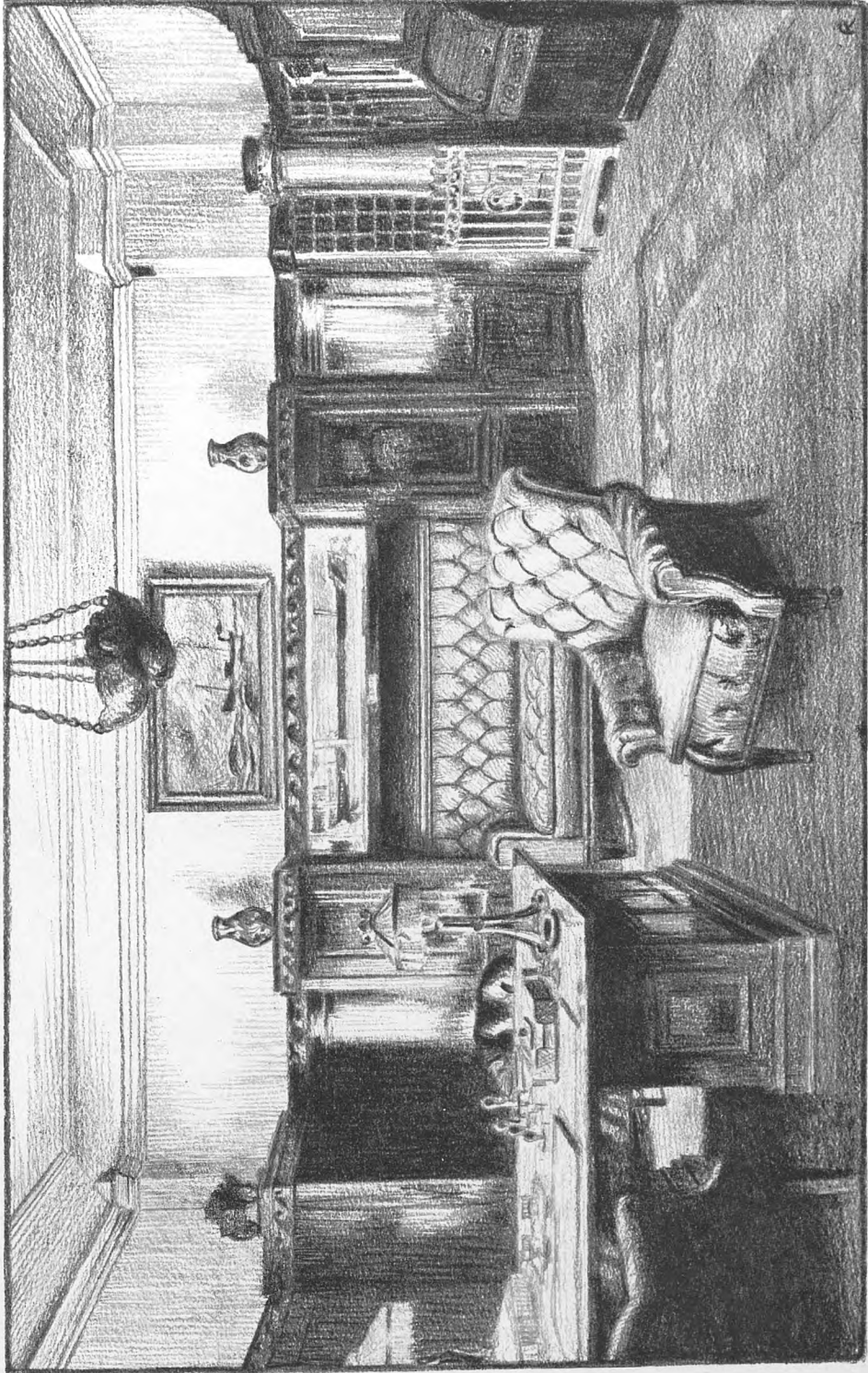
Sommeren noget, og Fragterne fulgte paa Grund af Begrænsningen af den eksporttilladte Kulmængde med. Men hen paa Aaret steg baade Kulpriser og Fragter igen, og man befandt sig ved Aarets Slutning i alt væsentligt paa Foraarets Niveau, forinden de engelske Restriktioner iværksattes. Kokspriserne vedblev derimod at stige hele Aaret igennem og stod ved Udgangen lige med Husholdningskul, endskønt disse sidste, som bekendt, har større Varmeevne.

Importen her til Landet af Kul, Koks og Briketter udgjorde i 1915 ialt paa det nærmeste 3,890,000 Tons imod knapt 3,615,000 Tons i det første Krigsjaar. Grunden til denne Opgang trods de engelske Restriktioner var, at vor Indførsel fra Tyskland steg fra knapt 300,000 Tons i 1914 til over 600,000 Tons Aaret efter.

FOR DET DANSKE KULKOMPAGNI blev dette Aar økonomisk ganske overordentlig gunstigt. Ikke fordi selve Kulforretningen gav noget forholdsmæssigt stort Udbytte — i den første Halvdel af Aaret udviste den endog et betydeligt Underskud — men fordi Krigskonjunkturerne beredte Kompagniet en uanet Chance paa dets Skibe.

Det er ejendommeligt ved Læsningen af aarlige Handelsberetninger fra denne Periode at se, hvorledes Forbløffelsen stiger fra Aar til Aar. Saa snart de første Vanskeligheder var passeret, og den første Angst havde sat sig efter Krigens Udbrud, aandede de fleste indenfor Forretningsverdenen lettet op i Tillid til, at nu var det værste overstaet — i den korte Tid, Krigen kunde vare, vilde der næppe opstaa yderligere Komplikationer. Og da alligevel hele 1915 gik hen med Krig og nye Besværligheder og ukendte Priser og Fragtstigninger, blev man paa det Rene med, at saa var da i alt Fald hermed Grænsen naaet — selv om Krigen skulde vare endnu nogle Maaneder eller et halvt Aarstid, kunde der ikke blive Tale om yderligere Overraskelser!

Man var ikke kommen mange Uger ind i 1916, før det viste sig

Fra Direktionskontorerne i Jorcks Passage.

med mere end ønskelig Tydelighed, hvor haabløst man havde forregnet sig. Aaret begyndte med en Notering af 23—24 sh. *job.* for bedste Newcastle Kul, og under stadig Stigning naaede Priserne i Juni Maaned 65 sh. Og Fragtpriserne fulgte troligt om end langsommere efter. Ved Aarets Begyndelse var de omkring 20 Kr., men i Maj naaede de op omkring 38—40 Kr. Selv ikke i Feberfantasier var dengang saadanne Tal i Forbindelse med Kul- og Fragtpriser kommen indenfor nogen Forretningsmands Forestillingskreds. Senere faldt Fragterne jævnt og naaede i Efteraaret ned paa 22—25 Kr., navnlig paa Grund af en meget skarp Konkurrence af svenske Skibe. Men da denne Konkurrence paanyret hurtigt ophørte, begyndte Stigningen i Fragterne atter, og de sluttede i December betydeligt over Sommer-Niveaue. De var nu oppe paa 50—55 Kr. Hvad Kulpriserne i England angaar, begyndte der ogsaa i dem et Fald kort efter, at Kulminationen var naaet i Juni Maaned, og dette Fald fortsattes til Aarets Udgang, men Priserne naaede dog ikke helt ned til dem, der var gældende ved Aarets Begyndelse.

De britiske Restriktioner med Hensyn til Eksport begyndte i 1916 at gøre sig alvorligt gældende. I de to foregaaende Aar, 1914 og 1915, havde Storbritannien eksporteret af Kul, Koks og Brikketter henholdsvis 62 Millioner og 45¹/₂ Million Tons. I 1916 faldt Eksporten til 41 Millioner Tons, hvoraf endda en væsentlig større Del end hidtil gik til de Allierede, navnlig Frankrig, og altsaa unddroges de Neutrale. Naar man drager en Sammenligning med det sidste Aar før Krigen, da den britiske Kuleksport var 76¹/₂ Million Tons, ses det, at den nu var formindsket med ca. en Trediedel. Vor egen samlede Import af Kul etc. fra Storbritannien sank fra ca. 3,283,000 Tons i 1915 til 2,448,000 Tons i 1916, det vil sige med ca. 800,000 Tons. Det siger sig selv, at denne Nedgang i Kulmængden var overordentlig følelig for Landet, og man søgte da ogsaa Erstatning andetsteds fra, navnlig fra Tysk-

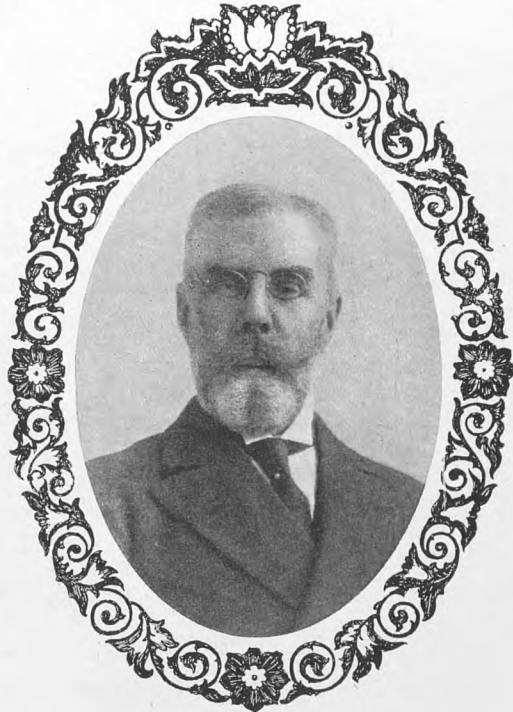
land. Eksporten af Brændsel herfra til Danmark var, som man vil huske, fordoblet fra 1914 til 1915, og den fordoblede nu igen i det følgende Aar, saaledes at vi i 1916 fik over 1,245,000 Tons fra Tyskland — altsaa ca. Halvdelen af vor Import fra Storbritannien.

I Begyndelsen af Aaret 1916 døde paany et af DET DANSKE KULKOMPAGNI'S Bestyrelsesmedlemmer, Direktør *Thielsen*, der var anden kontrollerende Direktør. Etatsraad *Monberg* overtog hans Funktioner som kontrollerende Direktør, og i Bestyrelsen indvalgte Vekselmægler *Erik Møller* i Stedet for den Afdøde.

Paa et af de første Bestyrelsesmøder i dette Aar besluttede man paa Direktionens Forslag at oprette en egen Kørselsafdeling for Kompagniet ved at overtage Firmaet *Th. Mejer & Co.'s*

Vognmandsforretning paa Jagtvejen med 53 Heste og 50 Vogne for en Pris af 150,000 Kr. Denne nye Gren af Selskabets Virksomhed viste sig hurtig praktisk og rentabel, og den udvidedes og forbedredes derfor senere i betydeligt Omfang.

Forøvrigt fik Kulkompagniet i dette Aar for første Gang Undervandskrigen direkte at mærke, omend paa forholdsvis lempe- lig Vis. Det var atter denne Gang Selskabets Damper »Bretland«, der havde Uheldet med sig. I December Maaned blev dette Skib under en Pligtrejse for England med Erts fra Narvik i Norge til

Vekselmægler Erik Møller.

Middlesborough opbragt af en tysk Undervandsbaad og ført til Cuxhafen. Og dette blev en for den danske Kulbaads Besætning overmaade dramatisk, men lidet lystelig Affære. I Stedet for at styre den lige Kurs mod Tyskland, maatte »Bretland« deltage i en Razzia i Nordsøen paa Jagt efter andre Priser. Tyskerne havde Heldet med sig, idet U~~z~~Baaden paa denne Tur kaprede 2 Sejlskibe og 1 Damper, hvis Besætninger alle blev taget ombord i »Bretland«, medens Sejlskibene blev stukket i Brand, og Dampereen sænket. Efter 9 Dages Sejlads i Nordsøen indkom »Bretland« endelig til Byen List paa Øen Sild, hvor yderligere Besætningen fra en norsk Damper blev bragt om Bord, og da »Bretland« efter et Par Dages Ophold dér blev ført til Cuxhafen, havde den ikke færre end 72 Mand med. Med Bunkerkullene havde det paa det sidste knebet saa stærkt, at alt brændbart om Bord kom under Kedlerne, men hvad der gjorde et endnu uhyggeligere Indtryk paa de Ombordværende var, at der straks efter Opbringelsen blev anbragt Sprængbomber i Skibets Luger for det Tilfælde, at man skulde møde en Engelskmand, der vilde have et Ord med at sige. Heldigvis var Skæbnen Skibet gunstig, ellers havde dets Dage sikkert været talte.

Efter at have henligget i lang Tid i Cuxhafen, medens Undersøgelserne om, hvorvidt Ladningen kunde betragtes som Kontrabande eller ej, stod paa, blev »Bretland« ført til Lübeck, hvor Ladningen blev oplosset og Skibet endelig frigivet. Det synes at have været forbundet med adskillig Vanskelighed at faa konstateret, om Skib og Ladning kunde betragtes som god Prise eller ej, idet Ertsens Svovlindhold var det bestemmende i saa Henseende. Den norske Erts, som Skibet havde inde, og som betegnes som magnetisk Erts, regnes i Almindelighed for saa svovlfattig, at den ikke kunde komme ind under de dagældende Kontrabandebestemmelser, og de Lærde maa vel sluttelig være kommen til samme Resultat. I hvert Fald blev Skibet frigivet og

ankom lykkelig og vel med fuld Besætning om Bord til København i Begyndelsen af Marts 1917 efter omtrent 3 Maaneders Fravær.

Det økonomiske Udbytte af 1916 blev for Kulkompagniet ikke væsentlig ringere end af det foregaaende Aar. Det afgørende var stadig Skibene, idet selve Kulforretningen kun gav et beskedent Overskud.

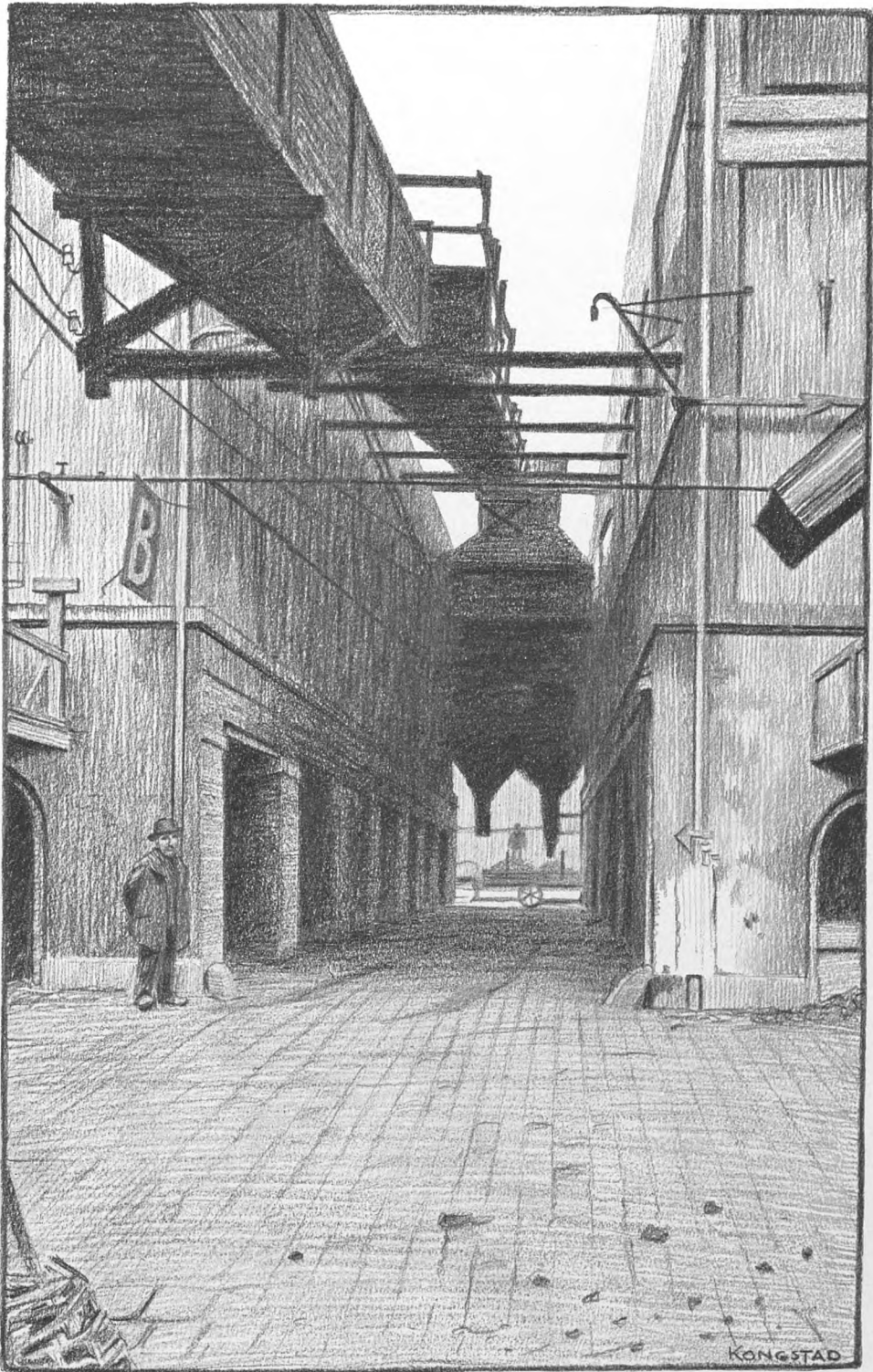
Havde Forretningsverdenen været forbløffet og overvældet over Begivenhedernes Udvikling i de foregaaende Krigsaar, blev den lamslaet ved, hvad der skete i 1917. Og med Forretningsverdenen hele det øvrige Samfund. Erklæringen af den uindskrænkede tyske Undervandskrig den 1. Februar betød en saa formidabel Forøgelse af Vanskelighederne for Danmark — først og fremmest de kommercielle — at alle hidtidige Krigs-Besværligheder ganske stilledes i Skygge derved.

Det foregaaende Aar var løbet ud med Kulfragter paa 50—55 Kr. pr. Ton, men allerede i Januar steg de til 70—75 Kr., hovedsagelig fordi Norge paa Grund af handelspolitiske Vanskeligheder med England for en Tid maatte trække sine Skibe ud af Markedet. Da den tyske Blokadeerklæring kom den 1. Februar, standsedes praktisk talt med eet Slag enhver Fragt-Sejlads i Nordsøen. Al Tilførsel af Kul hertil Landet fra britiske Pladser laa derefter stille i ca. 2¹/₂ Maaned. Først hen i April Maaned kunde man igen begynde at optage Kulfarten. Det skete smaat og usikkert i den første Tid og med betydelig Risiko personligt for Skibenes Besætninger og økonomisk for Rederierne, men det skete, og efterhaanden kom der ad forskellige Veje bedre System i Nordsøsejladsen, og den steg derefter i Sommerens Løb ikke ubetydeligt. Men naturligtvis var der ikke Tale om, at den naaede op paa de foregaaende Krigsaars Omfang.

Og den enormt forhøjede Torpederingsfare medførte en overordentlig Stigning af Assurancepræmierne og i Tilslutning hertil

af Fragterne. I Juni Maaned var den officielle Krigskaskopræmie for en enkelt Rejse steget til 12 pCt., og Fragterne, der ved Sejladsens Genoptagelse i April var ca. 145 Kr. pr. Ton fra den engelske Østkyst, naaede i Maj ca. 170 og i Juni ikke mindre end 210—220 Kr. Før Krigen var Fragten 4 à 5 sh! Saa var det klart for alle, at der maatte ske en Ordning, som kunde begrænse den uhørte Stigning af Kulpriserne, som fulgte med disse Fragter. Ved en Forhandling imellem Regeringen og Rederne blev der truffet en Ordning, hvorved Krigsforsikringspræmien fra Slutningen af Juni nedsattes til det halve, 6 pCt., og Fragterne fastsattes til 110 Kr. pr. Ton for den Tonnage, der administreredes af Fragtnævnet, og som i Samfundets Interesse blev stillet til Disposition til Hjemførsel af de nødvendigste Tilførsler, medens Kulfragterne i det aabne Marked fremdeles laa væsentlig højere. Og saaledes vedblev det at være Aaret ud.

Udover Krigens Virkninger viste sig ogsaa tydeligt i Tallene for Tilførslerne hertil. I 1916 var Danmarks Import fra Storbritannien ca. 2,448,000 Tons Kul, Koks og Briketter, i 1917 sank den ned til en Trediedel, ca. 864,000 Tons, medens Importen fra Tyskland i alt væsentligt holdt sig som i 1916. Naar det med en saa enorm Nedgang i Brændselstilførslerne og under de uhyre Vanskeligheder, som derved taarnede sig op, dog lykkedes at holde Landet frit for ligefrem Kulnød, maa Grunden hertil søges i det gode Samarbejde, som etableredes imellem Regering, Skibsfart og Handel. I England var man allerede ved Aarets Begyndelse gaaet saa vidt, at Regeringen havde overtaget samtlige Storbritanniens Kulminer og lagt disses Drift og Produktion ind under en *Controller of Coal Mines*. I Forvejen var jo, som det vil huskes, Fordelingen af Kullene og navnlig ogsaa Udførslen underlagt Regeringens Kontrol. Følgen af den nye Ordning var Indførelsen af visse Maksimalpriser for Hjemmeforbruget i Storbritannien og Fastsættelse af Minimumspriser til de allierede

Gennemkørsel mellem to Silobygninger ved Frihavnsanlægget med Transportbaand og Nedløbstragt, hvorfra Læsning af Kulafharpning til Banevogne foregaar.

Lande og (højere) til neutrale Lande. Priserne til disse sidste Lande blev Tid efter anden forhøjet, dels ved ligefremme Forandringer i Minimumspriserne og dels ved mere indirekte Tillæg som Forlangendet om Betaling efter Parikurs (18.16) paa en Tid, da Sterling stod betydeligt derunder, og dels ved Erlæggelsen af en særlig Afgift paa 10 à 15 Kroner til den engelske Regering, der dog senere blev frafaldet. De seneste Minimumspriser daterer sig fra Juni 1919. De var for de vigtigste Kulsorter: Newcastle Dampkul 70 sh. pr. Ton *job*, Gaskul 57 sh., Skotske Dampkul 70 sh. og Skotske Nøddekul 57 sh. 6 d. Inden Udgangen af Aaret var Dagsprisen imidlertid oppe paa 100 sh. og derover for bedste Dampkul. Til Sammenligning kan anføres, at Priserne i 1913, som endda var et relativt dyrt Kulaar, svingede omkring 14 à 15 sh. pr. Ton.

Heri Landet begyndte de indskrænkende Regeringsforanstaltninger samtidig med Proklameringen af den uindskrænkede Undervandskrig. Den 1. Februar 1917 udstedte Indenrigsministeriet en Bekendtgørelse om, at Salget af de da foreliggende Beholdninger skulde ske til de samme Udsalgspriser, der var gældende før Nytaar, uden Hensyn til, hvad det vilde koste at inddække Lagrene paany. Derefter fulgte i April Maaned, da man stod foran en forsøgsvis Genoptagelse af Kulfarten paa Nordsøen, Oprettelsen af »Statens Fordelingsudvalg«, som hovedsageligt skulde drage Omsorg for den mest formaalstjenlige Fordeling af de Tilførsler, som nu ventedes. Hele vor Brændselsimport saavel vestfra som fra Fastlandet foregik herefter med denne Institution som Centrum. Derpaa kom i Slutningen af Juli en ny indenrigsministeriel Bekendtgørelse, som indtil videre forbød ethvert Salg af Kul og Koks til Private til Opvarmning og samtidig fastsatte en Maksimalavance ved Salg fra Importører og Handlende. Denne Avance var 5 Kr. pr. Ton udover Indkøbspris og Dækning af Omkostninger, d. v. s. 3 à 4 pCt. af de

daværende Indkøbspriser. Endelig udstedtes der midt i September endnu en Bekendtgørelse, der paany, dog indenfor visse Grænser, lukkede op for Salget til Private. Ingen privat Forbruger kunde faa mere end Halvdelen af sit sædvanlige Brændselsforbrug, og Kontrollen hermed udøvedes igennem »Brændselskontorer«, som med dette Formaal oprettedes i alle større Kommuner.

I dette det mest bevægede Aar i den danske — og for den Sags Skyld ogsaa i hele Verdens — Kulhandel blev der ikke levnet stort Spillerum for det enkelte Firma til at gøre sig særligt gældende. Det hele var i Virkeligheden ophørt med at være Forretning og var blevet en statsautoriseret og statskontrolleret Samfundsforsyning. De fuldstændig desperate Forhold havde ført dette med sig her som andre Steder, men det var naturligvis handelsmæssigt set lidet tilfredsstillende Forhold at arbejde under.

For DET DANSKE KULKOMPAGNI blev Aaret 1917 imidlertid ogsaa af andre — og sørgelige — Grunde et Mærkeaar. Sammenlignet med de fleste danske Selskaber, der havde Skibe i Nordsøen i Krigstiden og navnlig i denne Periode, maa det siges, at Kulkompagniet sejlede med Held og slap naadigt. Men een af dets Dampere blev dog sendt til Bunds af en tysk Undervandsbaad. Det var »Dana«, og det skete den 9. Juni 1917, da dette Skib i Ballast var under Konvoj fra Bergen til England. Konvojen blev angreben under den engelske Østkyst. »Dana« sank hurtigt efter at være bleven ramt, og ulykkeligvis mistede 4 Mand af Skibets Besætning Livet ved Katastrofen. Kaptajn *Schmidt* og de 15 øvrige Mand af Besætningen reddedes af de ledsagende Trawlere og bragtes velbeholdne til Grimsby, hvorfra de senere vendte hjem. Selskabet tildelte dem Gratialer som Erkendtlighed for deres modige Færd. Der er Grund til i denne Forbindelse at fremhæve med Anerkendelse, at samtlige Kulkompagniets Dampere fra Krigens første Dag indtil Fredslutningen, trods fristende Frag-

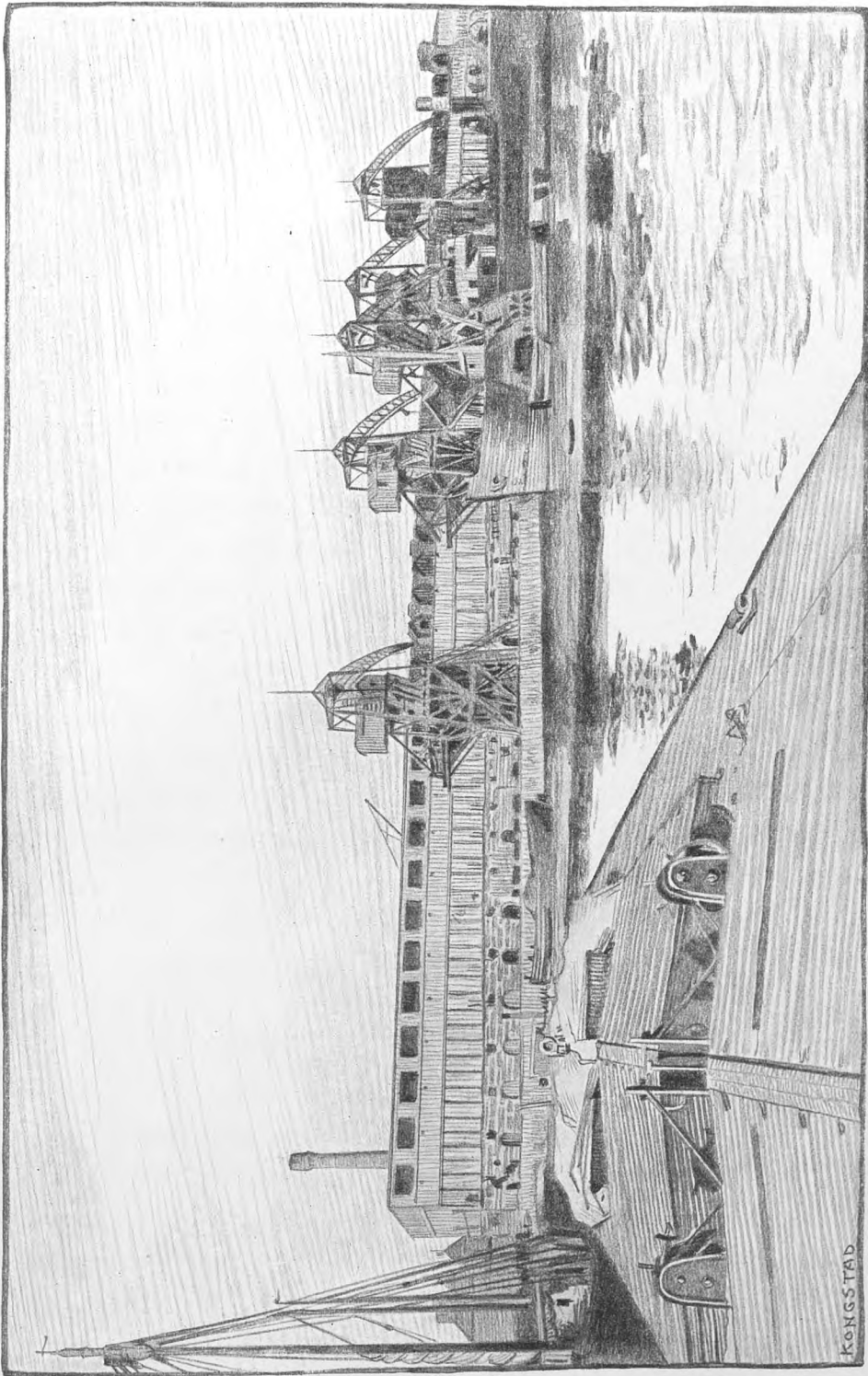
ter paa andre Ruter, udelukkende holdtes til Disposition for Kultransporter her til Landet til de til enhver Tid gældende Maksimalkapaciteter og uden Hensyn til, at netop Nordsøfarten rummede langt de største Farer for Liv og Materiel.

Et andet Uheld paa Søen havde Kompagniet i 1917. Ved denne Lejlighed var det paany »Bretland«, det var galt med. Kort efter at dette Skib var sluppet ud af tysk Fangenskab, grundstødte det i Maj Maaned paa Rejse til det nordlige Norge udfør Kap Lindesnæs. Det blev haardt medtaget paa Klipperne, men reddedes dog. Resultatet blev et Fjerdingaars Reparation i København.

Men af ulige større Betydning for Kulkompagniet end disse Begivenheder var Direktør *Ostenfelds* Død. Den indtraf den 29. November 1917. Den kom ikke overraskende. Det havde længe været klart, at *Ostenfeld* ikke mere var nogen stærk Mand, og at man maatte være forberedt paa, at han i en ikke fjærn Fremtid pludselig vilde gaa bort. Vurderingen af Direktør *Ostenfeld* og hans Betydning for DET DANSKE KULKOMPAGNI findes udførlig andetsteds i dette Skrift. Det skal her kun fremhæves, at det var et overmaade kritisk Tidspunkt, paa hvilket Kompagniet mistede sin erfarne og prøvede administrerende Direktør, der havde ført det sejrrikt frem imellem alle Fredens Skær og igennem alle Krigens Brændinger.

Direktør *Ostenfelds* Død dannede saa at sige Slutstenen i Kulkompagniets Annaler paa det mærkelige Aar 1917. Selskabets andre kyndige og betroede Mænd tog midlertidigt Styret og førte med Dygtighed Kompagniet videre under de stadig stigende Krigsvanskeligheder. Først et halvt Aar efter havde Bestyrelsen taget sin Beslutning med Hensyn til Direktør *Ostenfelds* Afløser, og først tre Fjerdingaar efter kunde den nye administrerende Direktør, *Th. Adler Svanholm*, tiltræde den vanskelige og ansvarsfulde Post.

Verdenskrigens sidste Aar begyndte uden Udsigt til nævne

Anlægget i Frihavnen, Façade mod Mellembassinet.

KONGSTAD

værdige Forandringer paa Kulmarkedet. Kampen vedvarede imellem Jordens samtlige Stormagter. De forenede Stater i Amerika havde i det forløbne Aar, foranlediget af den uindskrænkede Undervandskrig, meldt sig paa Ententens Side og kastede sig nu med hele sin uhyre baade materielle og personelle Kraft ind i Striden for at bidrage til at gennemtvinge den hurtigst mulige Afgørelse. Centralmagterne paa deres Side søgte ogsaa at forcere Udviklingen. Dels var det gaaet op for dem, at Amerikas Optræden paa Krigsskuepladsen ikke vilde forme sig til den Film, som Tysklands ledende Mænd ulykkeligvis for deres eget Folk havde troet, dels begyndte Urovarslerne, som allerede en Tid havde været synlige i Befolkningsmasserne i Tyskland og Øster-Ungarn, nu ogsaa pletvis at spores helt fremme i Kamplini-erne. Ruslands Sammenbrud havde sat den tyske Hærledelse i Stand til at overføre store Troppemængder fra Øst- til Vestfronten, og Aarets første Maaneder hengik i en ekstatiske Verdensspænding m. H. t. den gigantiske tyske Foraars-Offensiv, som var bebudet, og som man i Kejserens Hovedkvarter med Fortrøstning saa frem til som den endelige og sejrige Afgørelse af Krigen.

Det er klart, at der under disse Forhold ikke kunde ventes nogen Lettelse for Erhvervslivet. Det første halve Aar af 1918 var i Virkeligheden den Periode under hele Krigen, i hvilken den sociale og forretningsmæssige Depression var dybest og mest følelig.

Alle Indskrænkninger i den frie Omsætning baade herhjemme og i Udlandet opretholdtes igennem hele dette Aar, og paa mange Maader blev navnlig Kulhandelen gjort yderligere vanskelig. Den engelske *Coal Controller* satte saaledes flere Gange i Aarets Løb Minimumspriserne op, og straks i Januar fastsatte han den tidligere omtalte Parikurs af 18,16 ved Omregning af Sterling uden Hensyn til, at Kursen paa dette Tidspunkt og endnu længe efter var væsentlig lavere. I Slutningen af Marts kom

den ligeledes foran nævnte Afgift til den engelske Regering af 10, senere 15 Kr. pr. Ton. Denne Afgift var en Særbeskatning, som alene ramte Danmark — maaske stod den i Forbindelse med de stigende danske Smørpriser. Først efter et energisk Arbejde fra det danske Udenrigsministeriums og Importørernes Side lykkedes det i Januar Maaned 1919 at faa denne Afgift fjernet. I Slutningen af Oktober forhøjede den engelske *Coal Controller* Minimumspriserne indtil over det dobbelte af, hvad de hidtil havde været, men det betød i Praksis ikke saa overvættes meget, da Prisen paa dette Tidspunkt i Forvejen havde naaet den samme Højde. Ja, de steg endda i Slutningen af Aaret yderligere over dette Punkt og naaede 80 à 90 Kr. pr. Ton *for* Newcastle, og 65 à 70 Kr. for skotske Kul.

Med Hensyn til Befragtingen lykkedes det i Begyndelsen af 1918 ved Samarbejde imellem Fragtnævnet og Kulfordelingsudvalget at faa gennemført en rationel Fordeling af den til Kulfart disponible Tonnage imellem de forskellige Importører af Kul og Koks fra England. Kulfragterne blev — ogsaa i Begyndelsen af Aaret — nedsat fra de hidtil gældende 110 Kr. til 97 Kr. pr. Ton, og der skete samtidig en Nedsættelse af Krigsforsikringspræmierne. Det begyndte paa det Tidspunkt at spores, at de forenede engelske og amerikanske Anstrengelser for at bekæmpe Undervandsfaren var i Færd med at gøre sig gældende. Og efterhaanden som dette i Aarets Løb blev mere klart, skete der yderligere Fragtnedsættelser. I Slutningen af Juli blev den officielle Rate nedsat til 77 Kr. pr. Ton og i Begyndelsen af November til 50 Kr. Og efter Vaabenstilstanden fastsattes Kulfragten til 40 Kr. og Koksfragten til 60 Kr. Disse Fragter bibeholdtes Aaret ud.

Da Verdenskrigen afsluttedes med Vaabenstilstandens Indtræden i Begyndelsen af November Maaned, gik der et Lettelsens Suk igennem Alle og ikke mindst igennem Forretningsfolk Kloøden over. Nu var efter deres Skøn — og saaledes troede vel de

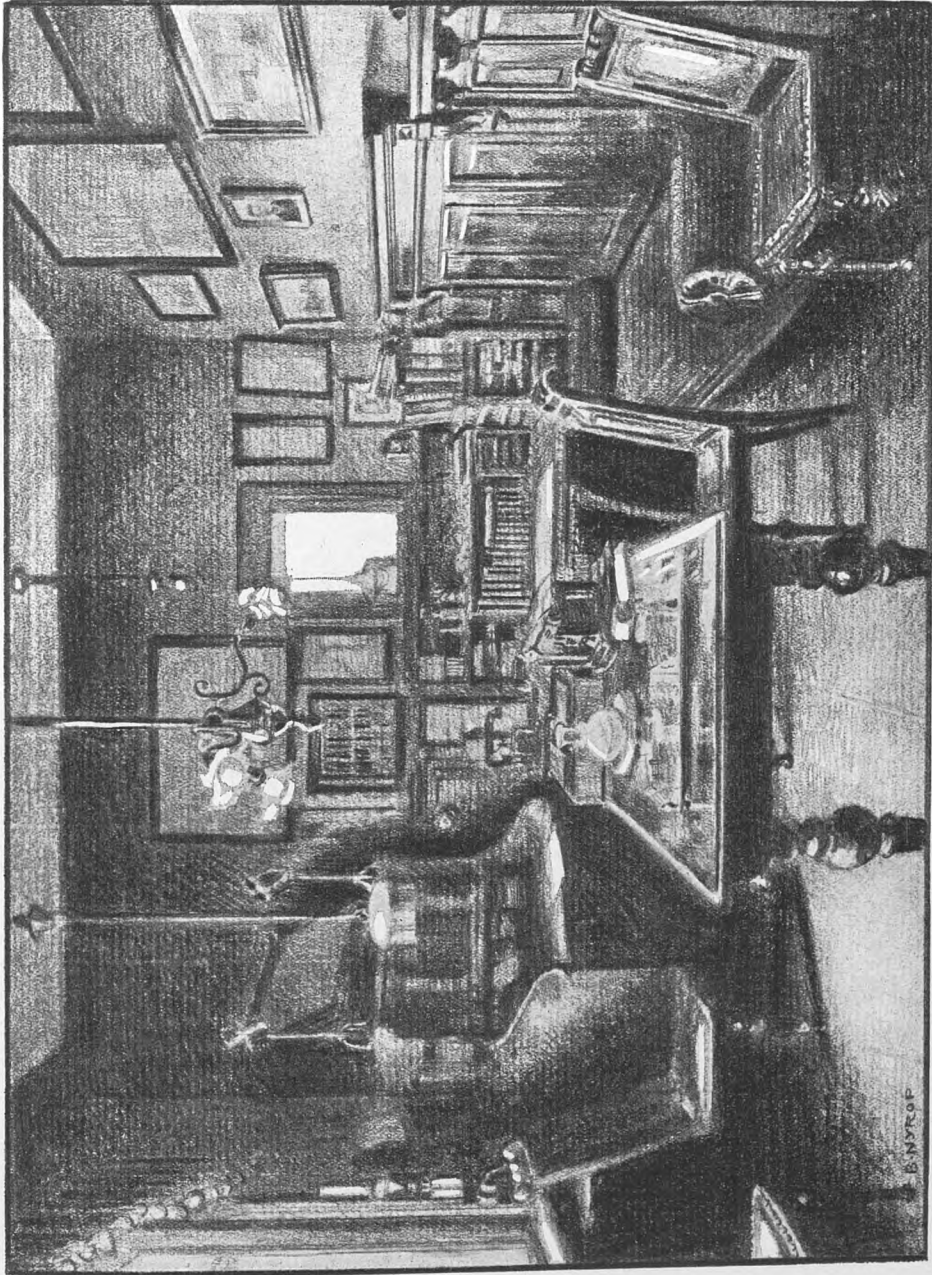
fleste — de afgørende Vanskeligheder overstaaet, og Vejen vilde om ikke med eet Slag saa dog forholdsvis hurtigt blive banet for Genoptagelse af Erhvervslivet paa nogenlunde normale Vilkaar. Det blev, som alle nu véd, en frygtelig Skuffelse. Og navnlig var Skuffelsen i den første Tid stor for Kulhandelens Vedkommende.

I Stedet for at virke som en Lettelse paa Kulmarkedet foranledigede Vaabenstilstanden kun forøgede Vanskeligheder. Tysklands fuldstændige Sammenbrud medførte snart en saa at sige total Standsning af al Brændselsimport fra dette Land, som Danmark i høj Grad havde været afhængig af i 1918, og Storbritannien var paa Grund af udtømte Lagre, forøget Hjemmeforbrug og stigende Krav fra dets Allierede saaledes stillet, at det i Aarets sidste Maaneder fra Tid til anden ligefrem maatte udstede Forbud imod Eksport til Neutrale fra forskellige Distrikter.

Den samlede Indførsel her til Landet i dette Aar af Kul, Koks og Briketter var 2,227,000 Tons, altsaa lidt større end Aaret forud. Heraf kom 1,110,000 Tons fra England og 1,126,000 Tons eller lidt over Halvdelen fra Tyskland.

For DET DANSKE KULKOMPAGNI — som for saa mange andre Selskaber — blev Krigens sidste Aar meget bevæget. Paa det første Bestyrelsesmøde i 1918 forelaa der Begæring fra Repræsentanter for den nødvendige Femtedel af Aktiekapitalen om Indkaldelse af en ekstraordinær Generalforsamling til at træffe Beslutning om en Fordobling af Aktiekapitalen ved Udstedelse af en Friaktie. Generalforsamlingen afholdtes den 26. Januar, og man vedtog her et Forslag om en saadan Friaktie-Udstedelse, hvortil benyttedes Assurancesummen for »Dana« og de til Fornyelsesfonden henlagte Midler. Aktiekapitalen udgjorde derefter 5½ Million Kroner.

Paa Generalforsamlingen i Marts Maaned indvalgte man Overretssagfører *Arnold Skibsted* i Bestyrelsen, og paa et Bestyrelsesmøde i Maj vedtog man at tilbyde Direktør i »Vacuum Oil Com-

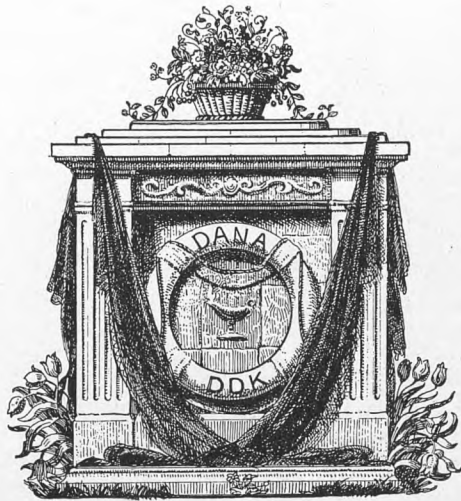
Underdirektorkontoret i Frihavnen.

pany«s dansk-norske Forretning, *Th. Adler Svanholm*, Posten som administrerende Direktør for DET DANSKE KULKOMPAGNI. Hr. Svanholm modtog Tilbudet og tiltraadte Posten den 1. August s. A., og dermed indledes et nyt Kapitel i Kulkompagniets Historie.

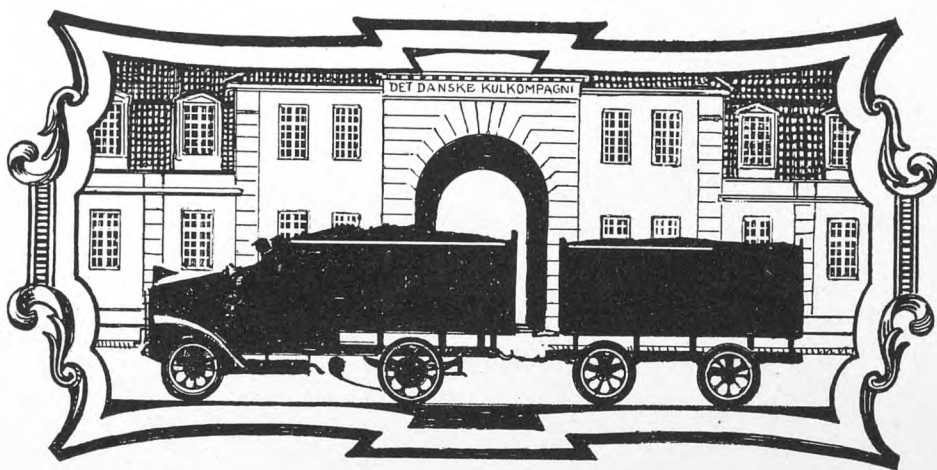
Kort efter Direktør Svanholms Tiltrædelse paatog Kulkompagniet sig et betydeligt Arbejde foranlediget af Krigen og dens Virkninger ved Administrationen og den daglige Ledelse af den saakaldte »Kulimportørernes Reguleringskasse«. Denne oprettedes i Medfør af indenrigsministeriel Bekendtgørelse, og dens Opgave var at være Formidler mellem Reder og Befragter af Kulskibe ved Udredning af de paa Lastepladserne paaløbende Overliggedagspenge paa den Maade, at Befragteren, respektive Importøren, til Kassen indbetalte et vist periodisk fastsat Beløb af hver afskibet Ton Kul og Koks, hvormed Kassen saa, efter Prøvelse af hver enkelt Fordring, afholdt de Krav, der stilledes til den for Skibenes Ophold i England udover den akkorderede Lastetid. Størstedelen af Landets Kulimportører indmeldtes efterhaanden som Medlemmer, og da Opholdene var mange og skyldtes højst forskellige Aarsager, krævede det et ikke ringe dagligt og ofte ret brydsomt Arbejde at forlige de mange og som oftest stærkt modstaaende Interesser. Kassens Bestyrelse bestod af: Direktør *Adler Svanholm* (Formand), Direktør *Emil Drost*, Overretssagfører *Falk-Jensen*, Grosserer *Chr. Kampmann*, Aarhus, og Sekretær, cand. polit. *Holger Koed* (som Repræsentant for Indenrigsministeriet).

Dermed havde DET DANSKE KULKOMPAGNI lagt Verdenskatastrofen bag sig. Det havde staaet den igennem paa dygtig og hæderlig Vis, dets Ledelse havde i en kritisk Tid gjort sin Pligt imod Samfundet. At Selskabet tillige havde indtjent betydelige Summer er sikkert, men det blev hurtigt — altfor hurtigt — klart for Alle, hvor uforudset, og med hvilken Hast, Vilkaarene for

Handel kan svinge, og hvor afgørende det derfor er for en Forretning at have den størst mulige økonomiske Modstandsevne. Det viste sig i den kommende Periode muligt for DET DANSKE KULKOMPAGNI at ride Storme af, som vilde have slaet — og ogsaa slog — mange andre Selskaber her i Landet ned.

NUTID OG FREMTID

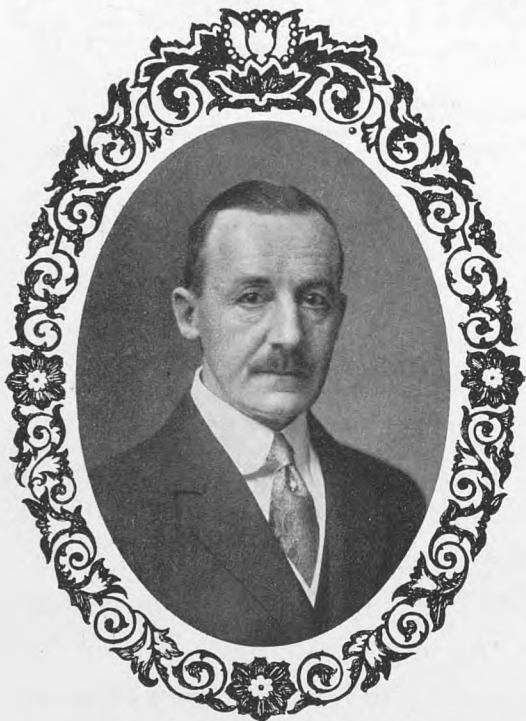

DET er erfaringsmæssigt fastslaaet, at meget faa Mennesker er uundværlige, naar det ikke drejer sig om de intimeste personlige Forhold. Man kan i et givet Øjeblik anse det for katastrofalt, at denne eller hin Chef forsvinder, det vil oftest vise sig, at Ængstelsen har været ugrundet. Forsaavidt det paagældende Foretagende overhovedet nyder godt af forstandige Folks Vejledning, vil der i de fleste Tilfælde findes en Afløser, som vil være egnet til at tage den efterladte Arv op. Er denne Mand en Personlighed, vil han ikke træde i de gamle Fodspor, men bryde sig sine egne Veje, og netop derved opstaar fra Tid til anden de nye Epoker i Institutioners og Forretningers Livsbaner, som giver Fremdrift og Udvikling.

Direktør *Ostenfelds* Gerning blev stor og betydningsfuld for DET DANSKE KULKOMPAGNI. Fra Kompagniets Start var han indtil sin Død — i over en Snes Aar — dets administrerende Direktør, og hans Død afsluttede et højst fortjenstfuldt Livsarbejde.

Da Verdenskrigen var endt, blev der sat Punktum for DET DANSKE KULKOMPAGNI's gamle Tid, og en ny Æra oprandt. Erfarne Mænd fra Selskabets første Dage sad endnu i Bestyrelsen —

Formanden, Etatsraad *Monberg*, havde saa at sige staaet Fadder til Starten og var stadig i Spidsen — og paa ansvarsfulde Pladser stod dygtige Mænd, modnede i Kompagniets Tjeneste, som Pilerne for den Bro, der skulde føre over til Fremtiden. Men Chefen var en ny Mand, vidt forskellig i Ydre og Væsen fra *Ostenfeld*. Der findes i den britiske Marine et Begreb, der hedder *post-war-*

Adm. Direktør Th. Adler Svanholm.

ship, hvilket vil sige et Skib, konstrueret efter Erfaringerne fra Verdenskrigen. Direktør *Svanholm* er en *post-war-businessman*, og det vil paa dansk sige: den nye Tids, Fremtidens Forretningsmand.

Hr. Svanholm har bedt Forfatterne af dette Skrift holde ham i Baggrunden, da han, som han selv udtrykker det, er et ubeskrevet Blad i Kulkompagniets *Annaler*. I den Anledning skal vi indskrænke os til at give en lille Ekstrakt af den nye

Direktørs almindelige, forretningsmæssige Syn paa Fremtiden og særligt paa sin Opgave ved DET DANSKE KULKOMPAGNI, saaledes som Forfatternes Indtryk heraf har formet sig under Samtaler med Hr. Svanholm:

I fordums Tid bestod den importerende Købmands største Vanskelighed i at fremskaffe Varen. Skibe maatte — ofte under uhyre Risiko — sendes paa Langfart for at hente den hjem. Men kom den saa frem, ja, saa solgte den sig næsten selv. Man oplevede noget af det samme under Krigen — ganske særlig for en

Vare som vor, paa hvilken der var Mangel Verden over. Man importerede Kul fra Amerika, Sydafrika, Kina til svimlende Priser; man fandt — saa længe Kulhungeren eksisterede — let Afsetning uanset de ofte højst tarvelige Kvaliteter. Nu er Forholdet slaaet om i dets diametrale Modsætning. Fra alle Sider strømmer Tilbud ind; man kan vælge og vrage. Markedet er fra at være et Køber- blevet et Sælger-Marked. Forbindelsen med Producenterne er let, de er til at faa i Tale igen; man kan stille sine Betingelser. Man kan, naar man — f. Eks. som D. D. K. — har egne Skibe, laste og losse næsten paa Klokkeslet. Den kommende Tid vil antageligt yderligere fremme Samkvemmet mellem Sælger og Køber og mellem Landene indbyrdes. Saavidt man kan skønne, kan kun nye Krige — blodige eller ublodige — bringe Forstyrrelser heri. Men — rolige Arbejdsforhold forudsat — ligger Vanskelighederne for Fremtiden altsaa ikke i at fremskaffe Varen, men i at sælge den. Konkurrencen vil blive skarpere og skarpere, der vil blive stillet større og større Fordringer til Sælgerne, og den vil sejre, der bedst forstaar at opfylde sine Kunders Krav.

DET DANSKE KULKOMPAGNI skulde have de bedste Betingelser for at kunne opfylde sine Kunders Krav. DET DANSKE KULKOMPAGNI støtter sig til og er bygget op paa en hundredaarig gammel Virksomhed, hvis Navn endnu har Anseelse og Glans i den danske Handelsverden. Det har stadig de gamle, prøvede Forbindelser paa Produktionsstederne, med hvilke der samarbejdes paa den intimeste Maade. Det har fulgt med Tiden og været banebrydende paa alle Omraader, hvor der var Muligheder for at modernisere Kulhandelen. Det var først til at indføre mekanisk Losning herhjemme og er vist stadig det eneste Firma, der lagrer sine Kul i lukkede Beholdere for at bevare dem friske og tørre. Firmaet har sine egne Skibe til Hjemtransport af Kullene; det har sine egne Jernbanevogne, Pramme, Heste- og Motorkøretøjer, kort sagt, et fuldt ud moderne og komplet Maskineri og Materiel.

Den mest minutiøse Kontrol udøves paa Lagre og ved Ekspedition, saavel hvad Kvalitets- som Kvantitets- Behandling angaar. Man har øvede, veltrænede og veltjente Folk paa alle Poster, Folk, der kender Kunderne og deres Behov fra Aar tilbage, og som alle stræber efter at være dem til Nytte. DET DANSKE KULKOMPAGNI har da ogsaa — for længe siden — forstaaet at skabe et Tillidsforhold mellem sig og sine Kunder, og det er dette, det skal støtte sig til og søge at udvikle i Tiden, der kommer.

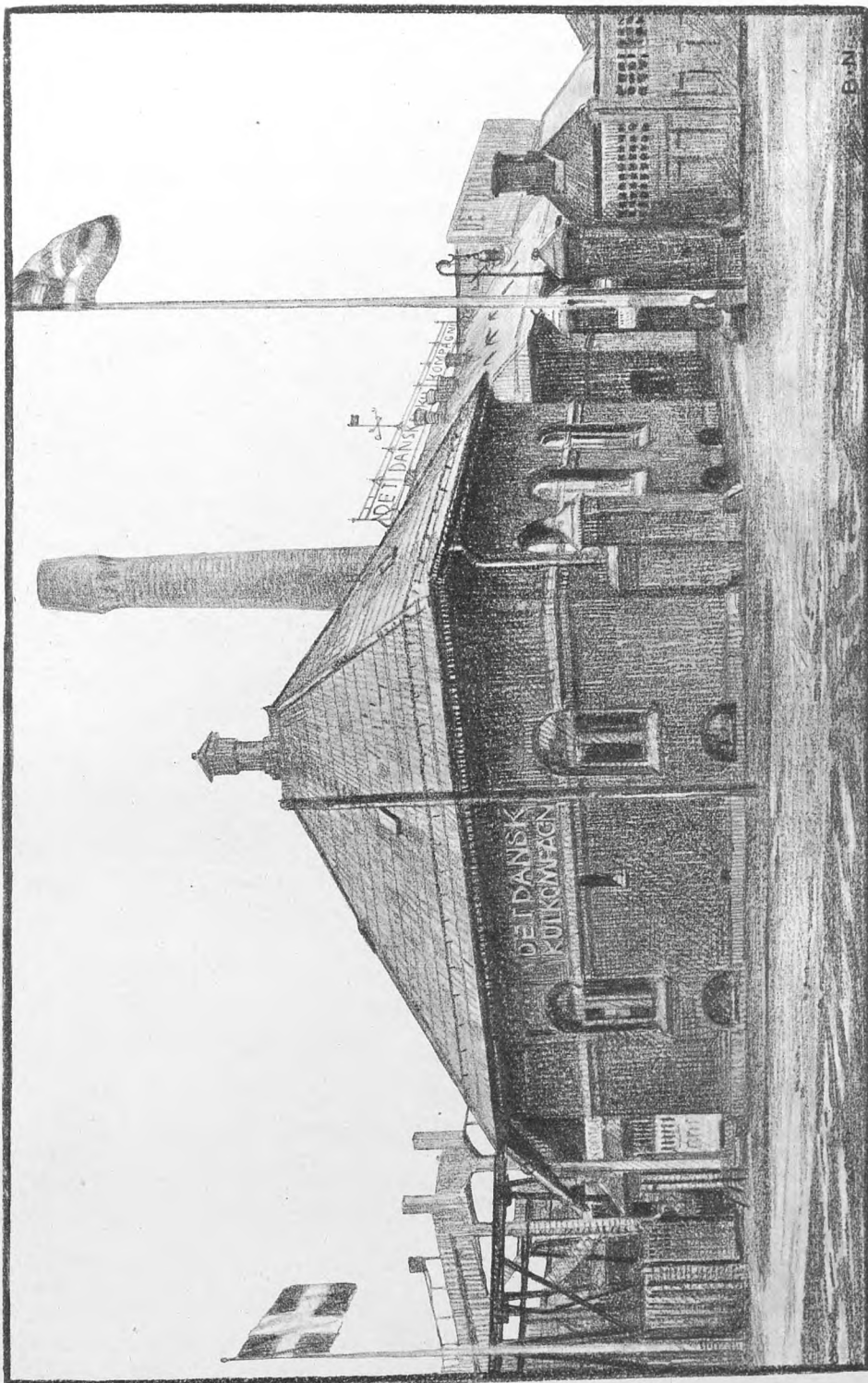
Det kan kun ske ved stadig at følge med og indføre Forbedringer, hvor dette er muligt, saaledes at hele den Organisation, der er bygget op, bliver udnyttet i Overensstemmelse med moderne Købmandsskabs Krav. Og Hovedpunktet ligger her i Begrebet: *Betjening*.

Vor Tid er Samarbejdets, og Sælgerens fornemste Opgave maa være at etablere og fastholde Samarbejdet med Kundekredsen, thi Kunden har et naturligt og berettiget Krav, der gaar udover at faa en Vare for sine Penge. Sælgeren maa studere sin Kundes Behov, ikke alene interessere sig for at han faar den bedste Vare til den billigste Pris, men ogsaa for, at han faar netop den Vare, der under de givne Forhold giver den største Nyttevirkning. Blot faa Procents Besparelse paa Kulkontoen betyder meget for den enkelte Forbruger og for Landet i dets Helhed. Kunden har Krav paa at faa Varen leveret med de mindst mulige Omkostninger. Direkte fra Producent til Forbruger — for Kulforretningens Vedkommende: *Direkte fra Mine til Rist* — er et af vor Tids Krav, og Kulkompagniet er for sit Vedkommende, saaledes som det er organiseret, i Stand til at opfylde dette Krav.

— — — —

Udfra disse Synspunkter begyndte den nye Direktør i Kulkompagniet sit Arbejde i en uhyre kompliceret og vanskelig Forretnings-Periode.

Indledningen til det første Aar efter Verdenskrigens Ophør var

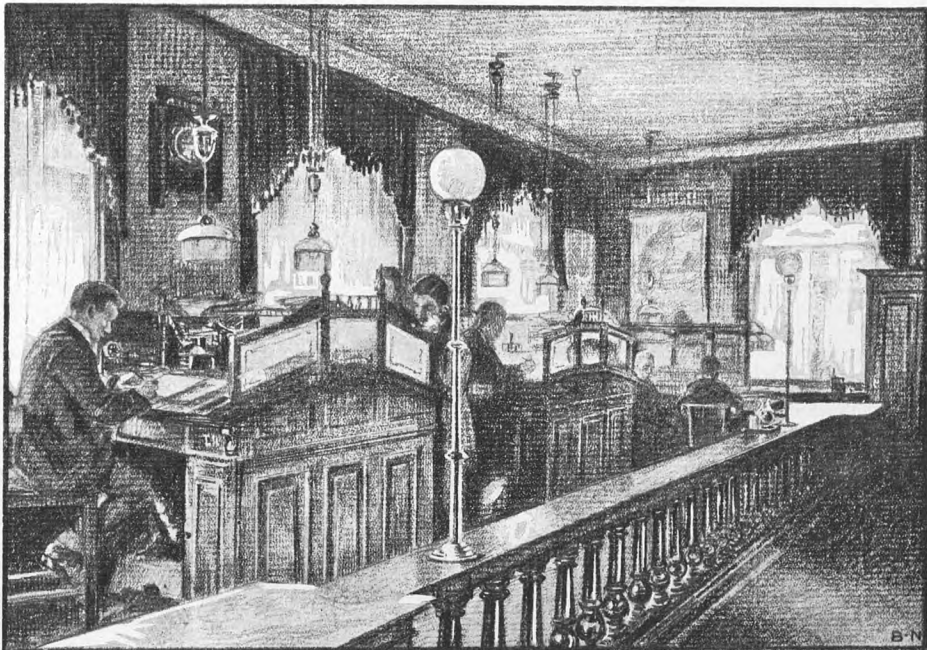
Kontorbygningen i Frihavnen med Indkørslen til Anlægget.

overalt og i alle Forhold præget af *Forventningen* om den store Lettelse, det mægtige Opsving, der nu vilde komme som Reaktionen efter den forfærdelige Depression. Man ventede fra Uge til Uge, fra Maaned til Maaned, men forgæves. Fredsforhandlingerne i Paris trak i Langdrag, og kun ringe Lysning var at øjne. For Kulhandelen var det i mange Henseender værre end paa de fleste andre Omraader, fordi der af de engelske Kularbejdere lige fra Aarets første Dage skabtes megen Uro og mange Besværligheder, som i høj Grad paavirkede Omsætningen.

Straks i Januar Maaned mødte Minearbejderne med deres Fordringer. I Spidsen for disse stod det uhyre vidtrækkende, principielle Krav om Nationalisering af de britiske Miner, d. v. s. Samfundets, Statens Overtagelse og Drift af Kulminerne. Ved Siden deraf var der Fordringer om 6 Timers Arbejdsdag og 30 pCt.s Løntillæg. Ved Regeringens Indgriben blev den senere saa berømte Kommission nedsat, der — som det er Skik i England — fik Navn efter Formanden, Dommer *Sankey*. Det lykkedes denne Kommission at enes om et Kompromisforslag gaende ud paa en Nedsættelse af Arbejdstiden fra 8 til 7 Timer og en Forhøjelse af Lønnen med 1 til 2 sh. pr. Dag. Dette accepterede Arbejderne foreløbig, og *Sankey*-Kommissionen skulde saa arbejde videre paa en Løsning af Nationaliserings-Problemet. Resultatet af dette fortsatte Arbejde blev imidlertid lidet tilfredsstillende. Der kom fire vidt forskellige Indstillinger fra Kommissionen. Det er forstaaeligt, at Parlamentet ikke fandt sig foranlediget til at træffe nye, betydningsfulde Beslutninger i en saa uendelig vigtig Sag paa dette Grundlag, og Nationaliserings-Spørgsmaalet blev derfor simpelthen lagt *ad acta* indtil videre. Det var imidlertid klart, at Arbejderne ikke vilde slaa sig til Ro hermed. De havde nu en Gang faaet Tanken om Nationaliseringens Velsignelser banket ind og var ikke til Sinds at opgive den uden yderligere Sværds slag. Af hele den Utryghed, som

fulgte hermed, prægedes baade dette og de følgende Aars Kulsituation i Storbritannien, og herigennem paavirkedes ogsaa i høj Grad vort Marked.

Flere Gange i Løbet af 1919 standsedes Kuleksporten fra England hertil i kortere Perioder, snart paa Grund af Minearbejder- snart formedelst Jernbanearbejder-Striker. Og hen paa Somme-

Ekspeditionskontoret i Frihavnen.

ren opstod der andre Vanskeligheder ved den engelske Regerings Krav om Pligtrejser for danske Kulskibe. Skandinaviske Skibe, som hentede Kul i England, og som ønskede Bunkers, skulde vende tilbage med Trælaster fra Østersøen, tilmed til Fragter, som laa betydeligt under det aabne Markeds. Den danske Regering protesterede, og der forhandlede i ugevis, og imedens laa de danske Kulbaade ledige, skønt der netop paa dette Tidspunkt var Kul at faa i England. Det lykkedes DET DANSKE KULKOMPAGNI at faa et Par af sine Skibe fri for enkelte Pligtrejser, men

iøvrigt maatte dette Selskab dele Kaar med alle andre Importører.

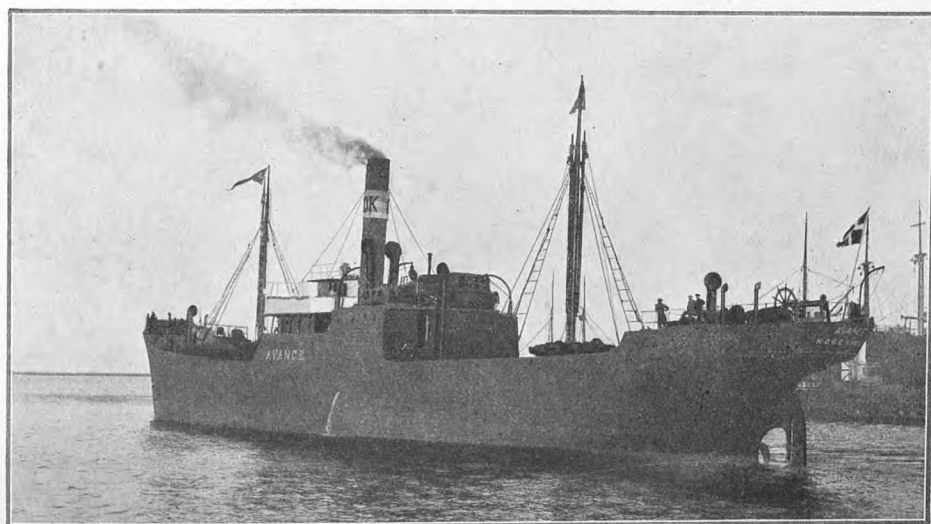
Til disse mange og indgribende Hindringer for Kulhandelen udefra kom ogsaa i den første Del af 1919 de urolige Arbejdsforhold herhjemme, først og fremmest Havnestrikerne. Under disse kom DET DANSKE KULKOMPAGNI for første Gang under dets Bestaaen ud i Arbejdsstandsninger paa Kulpladserne. Der kunde derved under de paagældende Forhold let være opstaaet meget alvorlige Konsekvenser for Samfundet, men Kompagniets Funktionærer tog fat, og det lykkedes at holde Udleveringen saa meget i Gang, at man kunde forsyne Sygehuse, offentlige Institutioner, Bagere o. lign. med det mest nødvendige Brændsel.

I Begyndelsen af Aaret holdt Priserne i England sig nogenlunde paa det foregaaende Niveau, da der paa dette Tidspunkt endnu ikke var opstaaet afgørende Vanskeligheder for Produktionen og Eksporten. Men senere steg Priserne stærkt paa Grund af fortsat forøgede Krav og stadig Reduktion af de Mængder, der stilledes til Disposition til Eksport. I Slutningen af Maj bestemte den britiske *Coal Controller*, at man nu skulde forlade Principet Omregning i Kroner til normal Sterlingkurs for de fastsatte Minimumspriser og gaa over til Notering i Sterling til Dagens Kurs. Minimumspriserne spillede forøvrigt overhovedet ingen Rolle, da de faktiske Priser, der betaltes hele Aaret, laa langt over. Inden Udgangen var Prisen paa bedste Newcastle og Skotske Kul saaledes oppe paa 105 sh. pr. Ton *fob*, medens Minimumsprisen efter *Coal Controllers* Opgivelse var 85 sh.

Hvad Fragten angaar var Minimalraterne i Aarets første Halvdel 40 og 60 Kr. pr. Ton for henholdsvis Kul og Koks, de nedsattes derpaa til 35 og 52½ Kr. og fastsattes endelig for Resten af Aaret til 30 og 45 Kr. pr. Ton. Den Mængde Tonnage, som Fragtnævnet til disse Rater kunde stille til Disposition for Kulimportørerne, var imidlertid ganske utilstrækkelig til at dække

Landets Behov, og Importørerne maatte derfor søge at sikre sig anden Tonnage, navnlig fra Sverige og Norge, til meget højere, ja til Tider endog dobbelte Fragter. Et Bevis paa, i hvor høj Grad der i Virkeligheden, af Hensyn til Samfundet, blev krævet Ofre i disse Tider af de paagældende Virksomheder.

I den første Halvdel af 1919 begyndte Tilførslerne fra Storbritannien at stige betydeligt, og i Tillid til lysere Tider lempede Regeringen i Sommerens Løb de indførte Restriktioner med

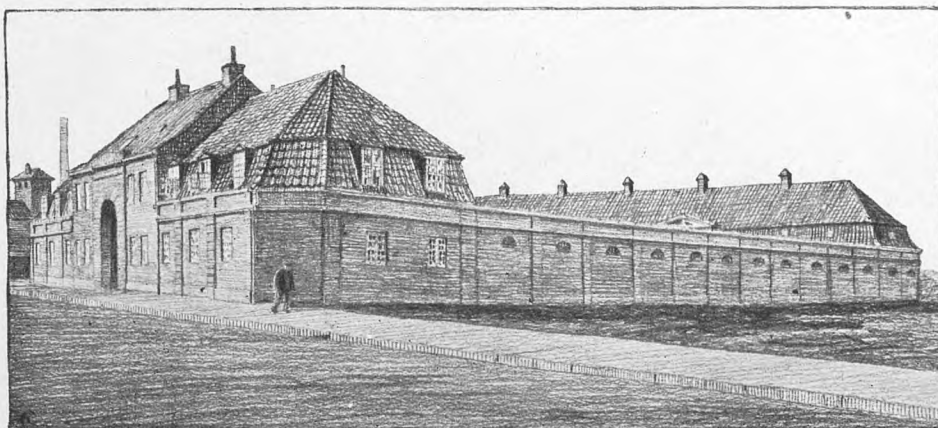

S/S »Avance« under Udsejling fra Frihavnen.

Hensyn til Handel med udenlandsk Brændsel og Anvendelse af Lys og Brændsel i offentlige Lokaler. Glæden varede dog kun kort. Det blev meget hurtigt klart, at man var saare langt fra at have passeret Vanskelighederne, og allerede i September og Oktober blev de ophævede Restriktioner genindførte.

Under de stadig vedvarende Hindringer for en tilstrækkelig Kulimport fra England, og efter at Tyskland praktisk talt var slaaet ud som Leverandør, begyndte man at rette Blikket længere bort efter Erstatning, først og fremmest imod De forenede Stater i Amerika. Det vilde vel tidligere være bleven anset for rent Fantasteri at drømme om Kulimport fra Miner paa den an-

den Side Atlanterhavet, men under de forhaandenværende Kul-
forsynings-Besværligheder i Europa viste det sig muligt. Det var
ikke store Mængder af amerikanske Kul, der kom hertil i 1919,
dels var det jo blot en Begyndelse, dels kom der hen paa Aaret
alvorlige Striker i Amerika, som hindrede Eksporten. Men det
lykkedes dog DET DANSKE KULKOMPAGNI forinden at faa ca.
20,000 Tons amerikanske Kul hertil. Ialt indførtes der til Dan-
mark i 1919 over 1,800,000 Tons Kul fra Storbritannien, godt
372,000 fra Tyskland og ca. 68,000 Tons fra Amerika.

Den nye Stald- og Garagebygning i Østbanegade.

DET DANSKE KULKOMPAGNI omsatte i dette Aar omtrent dobbelt saa meget som i 1918. Alligevel blev Udgifterne pr. Ton ikke mindre, men snarere større end i det foregaaende Aar paa Grund af de i høj Grad forøgede Omkostninger. Det var paany Kompagniets Skibe, der — som i adskillige foregaaende Aar — bar Overskudet hjem.

Allerede i det første Bestyrelsesmøde i 1919 fremsatte den nye Direktør Forslag til en gennemgribende Reform af Kulkompagniets Kørselsafdeling. Da man i sin Tid købte Vognmandsforretningen paa Jagtvejen, var det et stort og betydningsfuldt Skridt fremad, men Udviklingen havde ganske særligt paa Transportomraadet været saa enorm i den følgende Periode, at Direktør Svan-

holm var klar over, at der hurtigst muligt maatte brydes helt nye Baner. Hans Plan gik ud paa at bygge en ny og moderne Stald- og Garagebygning i Østbanegade i umiddelbar Nærhed af Anlæget i Frihavnen. Bestyrelsen gik med til det nye Projekt. Kommunen var Køber til Jagtvej-Ejendommen, og det besluttedes at afhænde den, naar det nye Bygningskompleks var færdigt. Man fik ved den endelige Ordning en Pris af 180,000 Kr. af Kommunen.

Paa dette samme Bestyrelsesmøde fremkom Direktør Svaneholm med en anden ny Plan, som gav tydeligt Vidnesbyrd, dels om hans Energi, dels om hans forretningsmæssige Syn paa Fremtiden. Da Kulkompagniet stiftedes, gjorde dets daværende Førere det paa den Tid revolutionerende Skridt at flytte hele Losningen, Oplagringen og Udleveringen bort fra alle de gamle, kendte Havnepladser ud til nogle fjærne, øde, nyopfyldte Arealer, hvor visse fantasifulde Hjerner havde besluttet at lave en saakaldet Frihavn. Formodentlig blev Kulkompagniets Spidser paa det Tidspunkt anset for ikke helt vel forvarede. Det varede ikke mange Aar, før selv den mest naive kunde se, at det var rigtigt, hvad man havde gjort. Men ret langt ud over en Snes Aar forbliver ingen Foranstaltninger, selv de, der skyldes den største Forudseenhed, fyldestgørende. Og det var for den nye Direktør klart, at med den Udvikling, København havde haft i de forløbne Aartier, vilde Anlæget i Frihavnen ikke meget længe endnu vedblive at være tilfredsstillende. Han foreslog derfor, saasnart han havde skaffet sig fornødent Overblik over Situationen, at købe et betydeligt Areal paa 20,000 □ m af de tidligere Frederiksholmske Tegle- og Kalkværkers Grunde ved den nye Sydhavn. Man ønskede herved at sikre sig Plads til ogsaa i denne, den modsatte Ende af Byen, at kunne rejse et Anlæg for Kulkompagniet i Lighed med Frihavnsanlæget, dels fordi dettes Kapacitet aabenbart snart ikke vilde strække til længere og ikke kunde

forøges, dels fordi den voldsomme Udvidelse af København imod Syd gjorde det praktisk og fordelagtigt at have et nyt For- delingscentrum herude. Bestyrelsen sluttede sig helt og fuldt til det nye Forslag, der indeholdt Planer til et storstilet, hypermø- derne Anlæg, saa snart Arealet var egnet til Bebyggelse.

Dette var Resultatet af det første Bestyrelsesmøde i 1919. Men

Underdirektør A. Honoré.

allerede i April Maaned mødte Direktøren med end- nu et omfattende Forslag. Dels ønskede han bygget en Dampner til Erstatning for den, der var sænket under Krigen, dels ønskede han, at man skulde købe den danske Dampner »Avance« for straks at skaffe Kom- pagniet forøgede Mulig- heder for at gøre sig uaf- hængig af anden Tonnage. Ogsaa til disse Forslag gik Bestyrelsen med. Der blev bestilt en 3000Tons Dampner i Glasgow, og Maaneden

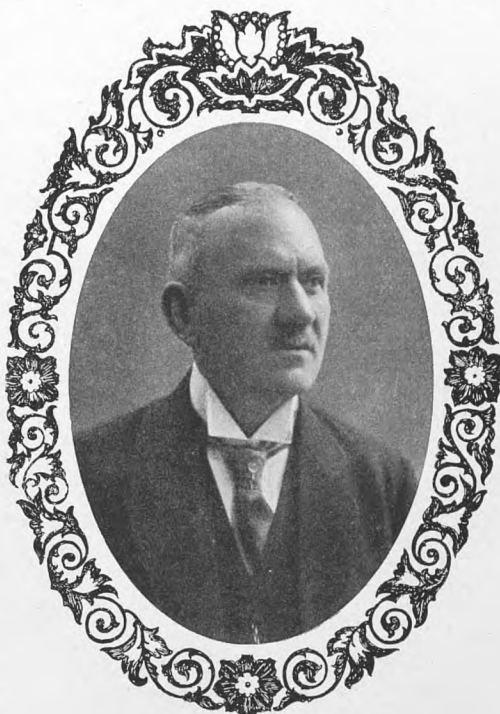
efter købtes »Avance«, der er paa noget over 2000 Tons.

I et Bestyrelsesmøde i Juni 1919 besluttedes det, som rimeligt var efter de vedtagne omfattende Udvidelser af Virksomheden, at forøge Aktiekapitalen med 2,750,000 Kr., saaledes at den kom til at naa 8,250,000 Kr. De nye Aktier blev udbudt til en Kurs af 150. Endvidere vedtoges det paa dette og senere Bestyrelses- møder at anskaffe 40 nye Jernbanekulvogne til Supplering af det allerede eksisterende Materiel.

Hvad Selskabets indre Forhold iøvrigt angaar, er der at nævne,

at et Medlem af Bestyrelsen, Overretssagfører *Arnold Skibsted*, afgik ved Døden i Efteraaret, og at Bestyrelsen besluttede ikke paa dette Tidspunkt at supplere sig, samt at d'Hrr. *Honoré* og *Thurøe* paa et Bestyrelsesmøde i November Maaned udnævntes til Underdirektører i Kompagniet. Disse Udnævnelser var en naturlig Anerkendelse af de to udmærkede Mænds dygtige og trofaste Arbejde i DET DANSKE KULKOMPAGNI's Tjeneste i Aar-tier. Underdirektør *Honoré* er den ældste i Tjenesten, en af de faa, der fulgte med fra den Suhr'ske Forretning og saaledes repræsenterer den personlige Tradition i Virksomheden. Han har indgaaende Forbindelse med Firmaets omfattende Kundekreds og er Leder af Kompagniets Salgsafdeling. Underdirektør *Thurøe* gik et halvt Aar efter Starten ind i Kulkompagniet fra sin egen Forretning og er Chef for Anlægget i Frihavnen, den egentlige Driftsleder — ligesom Hr. *Honoré* en Personlighed af en egen støt Soliditet. Begges Arbejde værdsættes højt i Kulkompagniet; til disse to Underdirektørers mangeaarige Erfaringer og aabne Loyalitet har den nye administrerende Direktør med Fortrøstning kunnet støtte sig.

Der er Grund til i denne Forbindelse ogsaa at nævne tre andre af de prøvede Mænd paa ansvarsfulde Poster i Kulkompagniet: Hovedkasserer *A. Blaamann*, der ogsaa fulgte med over fra I. P. Suhr & Søn, Hovedbogholder *A. Ostfeld* og Sekretær og

Underdirektør L. M. Thurøe.

Korrespondent *P. H. Guldmann*, der hver for sig har Prokura i Forening med en af Underdirektørerne. Ogsaa om disse tre gælder det, at de igennem mange Aars støt og trofast Arbejde i DET DANSKE KULKOMPAGNI har erhvervet sig Ledelsens Tillid og Agtelse. Det er ikke mindst fordi Kompagniets daglige Arbejde indadtil har hvilet paa et saa godt Grundlag, at det er lykkedes at skabe det den sunde Udvikling, som det har haft.

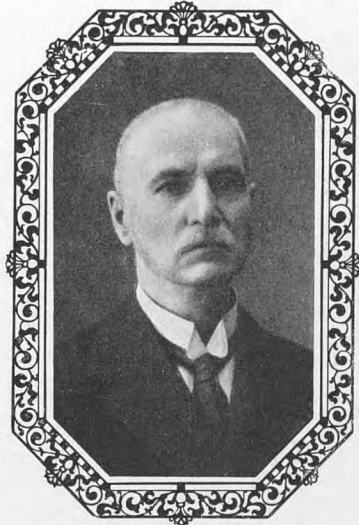
Hovedkasserer A. Blaamann.

Det var med haard Strøm imod, at DET DANSKE KULKOMPAGNI paa begyndte det andet Aar under den nye Direktions Ægide. De Forventninger om Lettelse og Lysning, som ikke var bleven opfyldt i 1919, blev ogsaa skuffede i 1920, navnlig i den første Del af Aaret. Dels paa Grund af Uro og svigtende Produktionsevne blandt de britiske Minearbejdere (Storbritannien producerede i 1920 ca. 60 Mill. Tons mindre end i 1913), dels formedelst forøgede Præferencekrav

fra de Allieredes Side, blev Kuleeksporten fra England allerede i Aarets første Maaned reguleret paa en Maade, som kun gav Danmark en Brøkdels af dets normale Forbrug. Samtidig stilledes der ogsaa fra engelsk Side paany Krav til neutrale Kulbaade om Pligtrejser med Træ fra Østersøen. Alt dette bidrog til at hæve Priserne til svimlende Højder. Man begyndte Aaret med at betale ca. 110 sh. *FOB* for bedste Newcastle Kul, og ved Midsommertid var Prisen 155—160 sh. Tilsyneladende var der ikke nogen Grænse for Begæret efter Kul. Længe havde Europa lidt under Krig og Knaphed, nu skulde der for Alvor tages fat for at genrejse det søndrede Erhvervsliv. Da man ikke kunde faa Kul nok fra England, gik man ikke alene til Amerika, men til Sydafrika

og Kina. Kul skulde og maatte man have, hvorledes de saa var, og hvor langt borte fra man saa skulde hente dem. Der var en hel Del af den fra de værste Krigsaar kendte Panik i den Stemning, som beherskede Kulmarkedet i hele den første Halvdel af 1920. Den overordentlige Kommission og Regeringen greb allerede i Aarets første Maaneder ind, og der blev udsendt Forbuds- og Indskrænkings-Bekendtgørelser ganske som i Undervandsbaads-Krigens Dage.

DET DANSKE KULKOMPAGNI'S Ledelse tog Sagen med noget større Ro og Beherskelse. Der blev ganske vist ligesom i det foregaaende Aar foretaget Køb af Kul i Amerika — hvor Direktør Svanholm ved personligt Besøg havde sikret Selskabet en paalidelig og punktlig Forbindelse — men Kulkompagniet holdt sig ret stærkt tilbage overfor det amerikanske Marked og købte overhovedet ikke Kul fra andre oversøiske Lande. Man forud-

Hovedbogholder A. Ostfeld.

saa i Ledelsen, at det panisk opstemte Marked ikke kunde holde sig, at Bagslaget maatte komme og sandsynligvis komme hurtigt og ønskede derfor ikke at engagere Firmaet dybere i Krise-Forretninger end nødvendigt af Hensyn til Landets og Kundernes Forsyning. Det skulde hurtigt vise sig, hvor velbegrundede Kulkompagniets Betæneligheder havde været og hvor forstandig dets Tilbageholdenhed.

I Sommerens Løb bevirkede den almindelige Nervøsitet, at der paa Indenrigsministeriets Foranledning nedsattes et Fællesudvalg, repræsenterende Landets store Forbrugsgrupper, for at søge organiseret planmæssige Indkøb af amerikanske Kul. Forinden dette Udvalg imidlertid havde afsluttet de nødvendige

Forundersøgelser, var Strømmen allerede vendt, det store Fald baade i Fragter og Priser var begyndt, og Panikstemningen havde trods de svimlende Konjunkturer bragt store Lagre til Landet. Udvalget fraraadede derfor selv de projekterede Fællesindkøb.

Nedgangen i Fragterne begyndte allerede at gøre sig gældende i Sommerens Løb. I Begyndelsen af Aaret betaltes der 70 à 80 Kr. for Kul fra den britiske Østkyst hertil og 10 Kr. højere for Koks.

Sekretær P. H. Guldmann.

I September var man nede paa ca. 30 Kr. for Kul og 5 à 10 Kr. mere for Koks. Dette skyldtes naturligvis Overfloden paa Tonnage og den nedadgående Omsætning. Og i Aarets sidste Maaneder og Begyndelsen af det nye Aar dalede Fragterne yderligere. Og fra November Maanedes første Dage, da en omfattende 3 Ugers Minearbejderstrike i Storbritannien var sluttet, begyndte ogsaa den store Deroute for Kulpriserne. Det blev en saa overvældende Tilbagegang, at den i Løbet

af ganske faa Maaneder førte Priserne ned paa en Fjerdedel eller endnu mindre af Top-Niveauet. Mineejerne strittede imod, men Bevægelsen lod sig ikke standse. Reaktionen overfor den forudgående Periodes svimlende, opskruede Konjunkturer bundede for dybt og var for stærk. Faldene kom ofte i denne Tid saa hastigt og uforudset, at man ikke vidste, naar man havde faaet en Ladning afskibet i England, om Prisen ikke vilde gaa saa langt ned, medens Damperen var paa Vej over Nordsøen, at Ladningen vilde bringe Tab, naar den blev solgt her. 1920, og navnlig Slutningen af Aaret, er vel nok den vanskeligste og farligste Periode, som Kulhandelen hidtil har oplevet. Regeringsforanstaltninger havde begrænset Avancen i de gode Tider, men Tabet,

som nu fulgte, maatte Importørerne selv bære. Det kom til at gaa haardt ud over mange, men DET DANSKE KULKOMPAGNI klarede sig smukt, paany hovedsageligt paa Grund af dets Dampere.

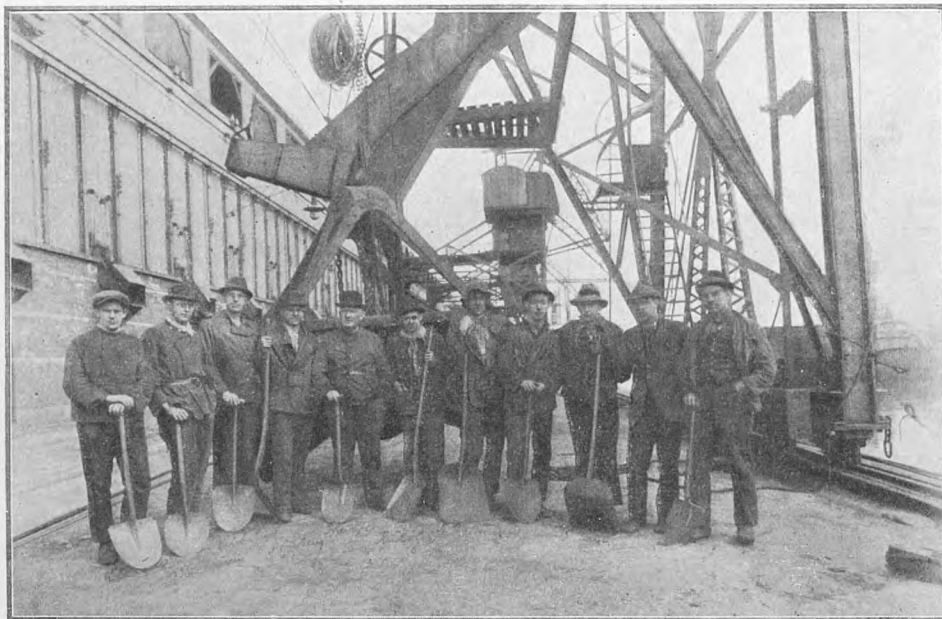
Importen til Danmark af Kul, Koks og Briketter var i 1920 ialt godt 2,700,000 Tons, hvoraf omtrent $1\frac{1}{2}$ Mill. kom fra Storbritannien og ca. 1 Mill. fra De forenede Stater. Importen fra Tyskland faldt i dette Aar ned til kun lidt over 100,000 Tons.

Til de aldeles abnorme Forhold, som i 1920 herskede paa Kulmarkedet ude omkring i Verden, kom for vort eget Vedkommende den politiske Krise ved Paasketid med den deraf følgende langvarige og for vor nødvendigste Samfundsforsyning truende Havnestrike. Striken begyndtes omkring 1. April og afsluttedes først i Midten af Juni Maaned. Den fik dog ikke de ødelæggende Virkninger, som den under andre Forhold vilde have medført, fordi den almindelige Stemning i Befolkningen overfor Strikereseriet paa dette Tidspunkt var en saadan, at der med Lethed kunde skaffes den fornødne frivillige Arbejdskraft. Dels ved »Samfundshjælpens« Bistand, dels ved Assistance af Kulkompagniets egne overordnede Funktionærer og saa mange af Kontorpersonalet, som kunde afses, lykkedes det baade at vedligeholde regelmæssig Udlevering til Kunderne og at holde Selskabets Skibe i Fart. Der lossedes under Striken 11 Ladninger til Kulkompagniet, og dettes Skibe foretog 5 Rejser fra England hertil med Kul og Koks. Det er kun en selvfølgelig Pligt i dette Skrift at fremhæve det Arbejde, som her frivilligt blev gjort i Samfundets Interesse, og at yde Kulkompagniets Personale Anerkendelse for deres resolute Optræden og værdifulde Indsats under saa vanskelige Forhold.

I Begyndelsen af Aaret lod Kulkompagniet paa Regeringens Foranledning den nyerhvervede Damper »Avance« afgaa med en Ladning Koks til Reykjavik. Der var betydelig Risiko ved at besejle Island paa denne Aarstid, men Selskabets Ledelse mente ikke at burde undslaa sig ved at komme den islandske Befolk-

ning til Hjælp — den led paa dette Tidspunkt under en meget alvorlig Brændselsnød. Under Opholdet i Reykjavik Havn fik »Avance« en Beskadigelse af Skruen, som medførte 2 Ugers Reparationsarbejde.

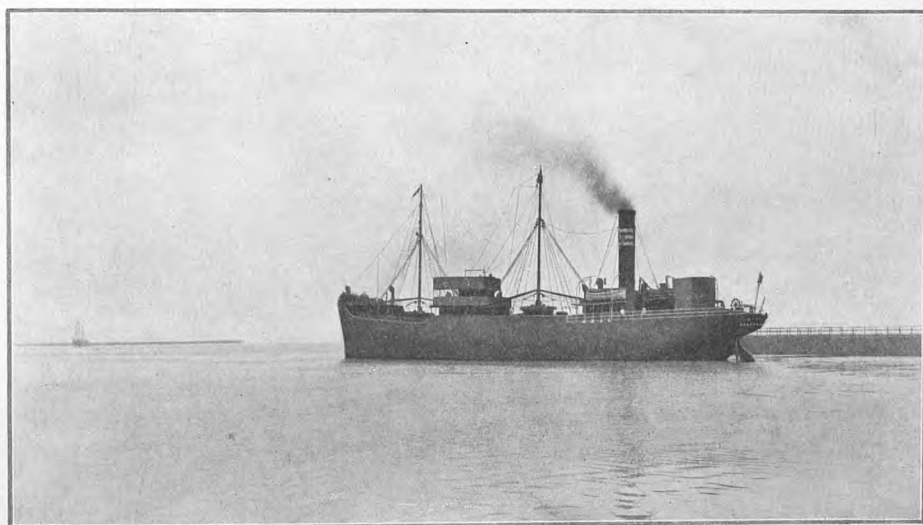
I Maj Maaned modtog Kompagniet den det forrige Aar bestilte nye Damper fra Glasgow. Den lastede 3,250 Tons og døbtes »Bothal« efter den Mine i Newcastle Distriktet, fra hvilken

Underdirektør Thuroe og noget af Kontorpersonalet under den store Havnestrike i Foraaret 1920.

Kulkompagniet i mange Aar har faaet og fremdeles faar en væsentlig Del af sine Kul. Det nye Skib har svaret fuldt ud til Forventningerne. Det var ved Afleveringen forsynet med traadløs Telegraf, og det samme blev derpaa i Henhold til de britiske Forskrifter ogsaa installeret i de to største af Selskabets andre Skibe »Bretland« og »Wm. Th. Malling«. Iøvrigt havde denne sidste Damper det Uheld i Februar Maaned paa en Rejse fra London hertil at grundstøde paa Femern. Den blev dog hurtig bragt flot, og den fornødne Reparation tilendebragtes paa en fjorten Dages Tid.

En for det daglige, praktiske Arbejde i DET DANSKE KULKOMPAGNI særdeles vigtig Begivenhed indtraf i Sommeren 1920, da den nye Stald- og Garagebygning i Østbanegade — lige ved Nordre Frihavnsgades Indkørsel til Frihavnen — blev taget i Brug og den gamle Vognmands-Ejendom paa Jagtvejen afleveret til Kommunen. Det nye Anlæg viste sig i alle Henseender fortrinligt, det lettede i høj Grad Kørselsarbejdet og sparede derved baade Tid og Penge.

S/S »Bothal« afgaar i Ballast til England.

Der er Anledning til herefter at give en lille Oversigt over DET DANSKE KULKOMPAGNI's forskellige Virksomhedsgrene:

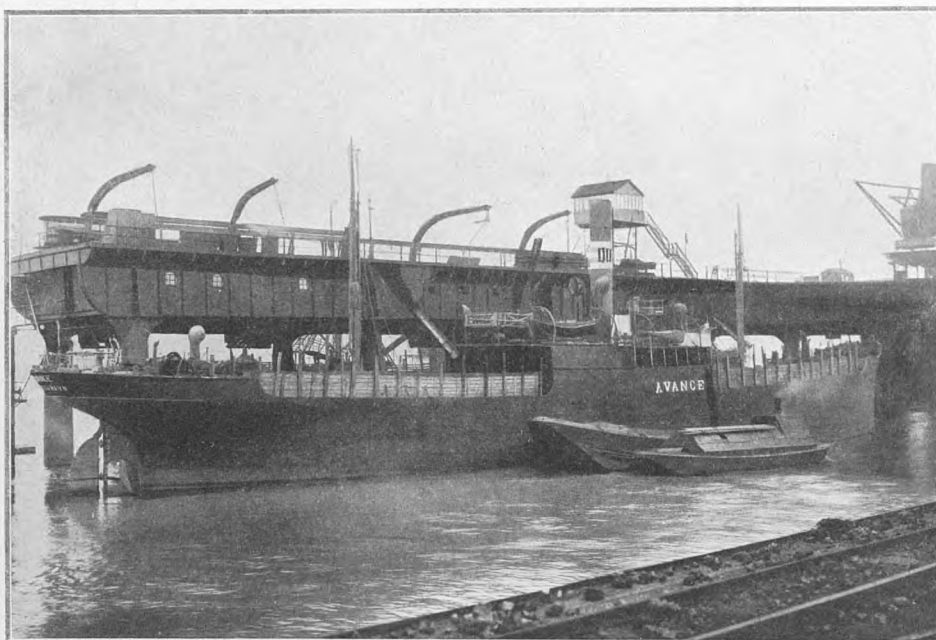
Salgs-Afdelingen for Kul og Koks med særskilte Ekspeditioner for Fabriks-Forretning, Husholdnings-Forretning, Salg til Detailhandlere og Salg til Provinsen beskæftiger ca. 40 Mennesker paa Hovedkontoret i Vimmelskaftet og 10 Mennesker paa Kontoret i Frihavnen.

Rederi-Afdelingen omfatter følgende fem Dampere: »Bothal«, 3250 d. w. Tons, bygget 1920, »Bretland«, 3100 d. w. Tons, bygget 1902, »Wm. Th. Malling«, 2700 d. w. Tons, bygget 1913, »Julius Holmblad«, 2200 d. w. Tons, bygget 1898, »Avance« 2170 d. w.

Tons, bygget 1912, som i alt væsentlig disponeres for Import af Kul og Koks til egen Forretning. Derudover maa der i de travle Tider ofte fragtes fremmede Skibe.

Afdelingen for Losning af Skibe. Herunder sorterer de 5 Kraner paa Kajgaden i Frihavnen. De drives alle med Damp fra eget Kedelanlæg, med 4 store Kedler.

Transport=Afdelingen omfatter 70 store Banevogne med fra 10

S/S »Avance« laster Koks i London.

til 15 Tons Lasteevne. Med disse besørger Transport af Kul og Koks til Kunderne, naar Statsbanerne ikke er i Stand til at stille Materiel til Disposition. Desforuden ejes 16 Pramme, med hvilke besørger Søværts-Transport af Kul og Koks.

Kørsels=Afdelingen omfatter 36 Heste, 38 Arbejdsvogne og 17 Lastautomobiler samt 2 Paahængsvogne. Kapaciteten er fra 3 til 4 Tons. Stald- og Garagebygningen har Plads til ca. 50 Heste og 20 Lastautomobiler og er saaledes indrettet, at Staldene let kan laves om til Garager for det Tilfælde, at man senere skulde be-

stemme sig til yderligere at gaa over til Automobildrift. At dette endnu ikke er sket i større Udstrækning skyldes ikke mindst Hensyn til, at det mange Steder her i København er umuligt at komme ind ad Portene og i Gaardene med de store Lastvogne.

Udleverings-Afdelingen. Saa godt som alle de Kul, der haves paa Lager, opbevares i lukkede Beholdere i 3 Siloer. Der findes i disse 54 Beholdere (18 i hver), hvorfra Kullene gennem Udløbstragter automatisk læsses baade til Jernbane og til Kørevogne. Der findes i Bygningerne tilsammen 324 Udløbstragter. Paa Pladsen findes 3 elektriske Kraner til Udlevering, dels af Gas kul, dels af Koks. Sidstnævnte lagres under aaben Himmel, transporteres af Kranerne til Kokssorteringsmaskinerne, hvorefter der er 3, og bliver af disse sorteret automatisk i de forskellige Størrelser, hele, knuste, Nøddekoks og Smuld. Paa Pladsen findes desforuden Marketenderibygning med Folkerum for de faste saavel som for de arbejdssøgende Folk, Marketenderi, hvor Folkene kan købe deres Fornødenheder, samt med Kontor for Forvalter, Formænd, Maskinmester etc. Endvidere findes der Lagerrum til Opbevaring af Materialer, Reservedele etc. Endvidere findes 4 store Vægthuse med 2 Vognvægte ved hvert. Enhver Vogn, der kører ind paa Pladsen, bliver vejjet tom og ved Udkørslen vejjet lastet. Al Vejning besørages forøvrigt af Frihavsselskabet som autoriseret Vejer.

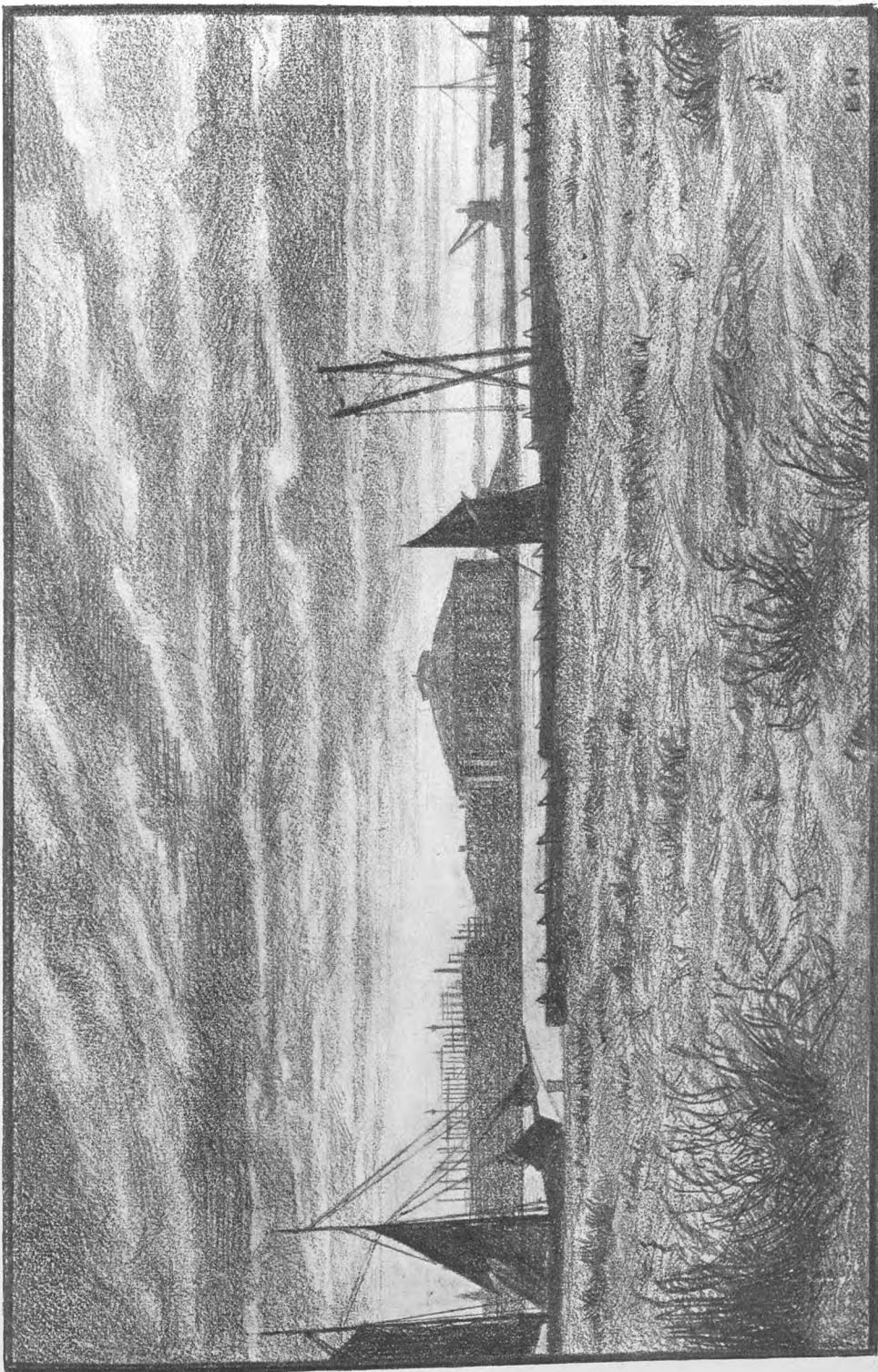
Foruden Direktionen og Kontorpersonalet beskæftiger DET DANSKE KULKOMPAGNI i Øjeblikket: 1 Maskininspektør, 10 Maskinassistenter til Betjening af Kranerne og Værkstederne, 3 Smede, 1 Lagerforvalter, 1 Materialforvalter, 1 Garagemester, 1 Kørselsforvalter, 4 Afskrivere til Vægthusene og 30 Arbejdsfolk. Yderligere beskæftiges som Regel 20 til 30 løse Arbejdere paa Pladsen og et Antal Læmpere, der staar i Forhold til de Skibes Antal, der losses. Skibenes Besætninger andrager 100—110 Mand.

— — — —

En mangesidig, statelig og solidt fungerende Mekanisme havde DET DANSKE KULKOMPAGNI saaledes efterhaanden hævet sig til. Det var den nye Direktørs Mening og Bestyrelsens Ønske, at man ogsaa straks skulde være gaaet videre og paabegyndt det projekterede Anlæg paa de erhvervede Grunde ved Sydhavnen. Men under de Forhold, som raadede paa Kulmarkedet i 1920, forstaar man, at det besluttedes at vente med at binde Millionkapitaler i nye Kran- og Siloanlæg. Ingen kunde, da dette Aar nærmede sig Afslutningen, sige nogetsomhelst om Fremtiden; kun eet vidste enhver Kyndig, som havde med Kulhandel at gøre, at Katastrofen var over ham, og at intet var sikkert for den kommende Periode. Verdenskrigen havde ofte budt haarde Vilkaar og affødt truende Kriser, men det havde altsammen ikke staaet Maal i farefulde Konsekvenser med det Styrt ned i Dybet, med hvilket 1920 løb ud.

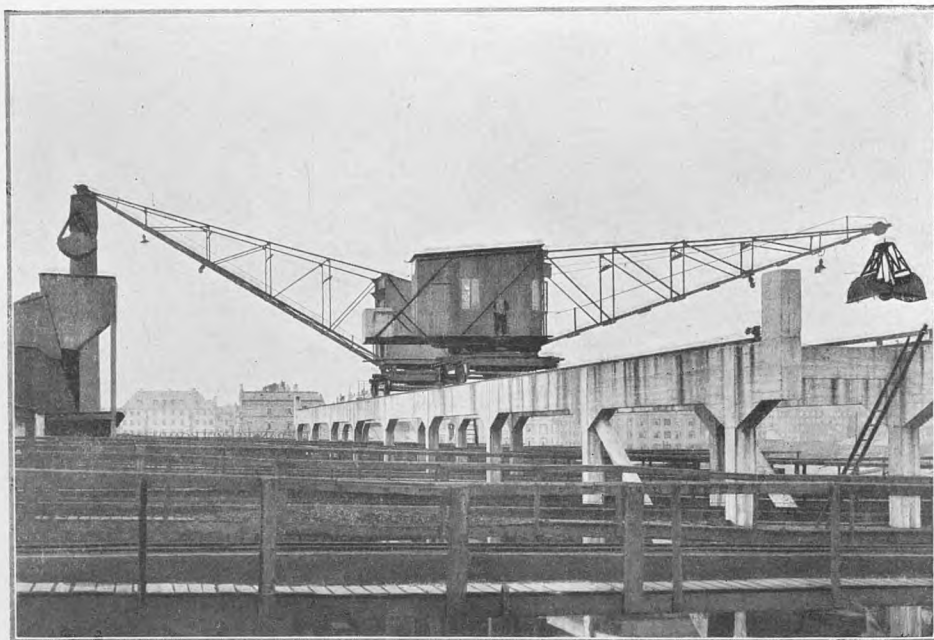
Og det nye Aars første Maaneder bragte ingen Ændring i Billedet — *derouten* baade i Kulpriser og Fragter fortsattes i hastige Spring og med rivende Fart. Til en Begyndelse var *job*-Prisen for bedste Newcastle Kul ca. 70 sh. pr. Ton, men allerede i Slutningen af Marts var den nede paa 40 sh. Saa udbrød de britiske Minearbejderes store Nationalstrike, og al Kuludførsel fra Storbritannien blev øjeblikkelig standset.

Aarsagen til denne Strike var den engelske Regerings Beslutning i Marts Maaned at ophæve den Statskontrol med og Statsstøtte af Minerne, som var bleven indført under Krigen. Dermed overlodes det til privat Forhandling imellem Mineejerne og Minearbejderne at etablere Overenskomster om fremtidige Løn- og Arbejdsvilkaar. Som Forholdene havde udviklet sig efter Krigens Afslutning var det klart, at Ophævelsen af Statens Kontrol og Tilskud vilde medføre en væsentlig Nedgang i Vilkaarene for Arbejderne. Derfor kom Striken. Maaske havde Regeringens Beslutning ogsaa været for hastig og overraskende — den kom forinden

Fra de opfyldte Arealer i Sydhavnen.

den oprindelig var ventet. Og i visse Tilfælde — ved de økonomisk daarligst stillede Miner — laa vistnok tillige den af Ejerne bebudede Minimalløn lovlig nær ved Eksistens-Minimet. Men hvorom Alting er, blev der altsaa etableret Kulminestrike over hele Storbritannien, og dette vakte en voldsom og berettiget Harme i den aldeles overvældende Del af det britiske Samfund. Den almindelige offentlige Mening var denne: Ejerne skal være

Elektriske Svingkraner i Virksomhed paa Kulpladsen i Frihavnen.

fair overfor Arbejderne, og Staten bør hjælpe til en Tid endnu for at faa det til at glide, men det Hele maa ske ved Forhandling, vi vil ikke have Samfundet slaet i Stykker. Denne Strike var et livsfarligt Slag imod Englands Industri og derigennem ogsaa imod dets Handel og hele Erhvervsliv, d. v. s. imod dets Verdensstilling. Situationen var i Forvejen truende, og dette gjorde den kritisk.

Det viste sig hurtigt, at Striken ikke vilde blive i Stand til at fremme Arbejdernes Formaal, dertil var de øvrige Borgere for enige og for stærke.

Det var fra første Færd iøjnefaldende, at Kulminearbejderne havde indstillet sig paa ved denne Lejlighed at kæmpe den store og afgørende Kamp — de yderliggaaende Elementer havde faaet en væsentlig Indflydelse paa Ledelsen. Man ventede med Sikkerhed Tilslutning fra de to andre Grene af den saakaldte »Triple Alliance«, Jernbanearbejderne og Transportarbejderne. Men i det afgørende Øjeblik svigtede disse Allierede, og dermed blev det aabenbart ogsaa for Minearbejderne selv, at Kampen var haabløs. Fra Regeringens Side var der gjort kæmpemæssige Foranstaltninger til at imødegaa alle Eventualiteter, men der blev ingen Brug for dem.

Det store, principielle Nationaliseringskrav gled hurtigt i Baggrunden under Strikens Udvikling, og derefter samlede Minearbejderne sig om Fordringen om den nationale *pool* til Udligning af Ulighederne imellem Lønningerne i de forskellige Distrikter. Men heller ikke dette Krav kunde gennemføres. Regeringen havde straks ved Konfliktens Begyndelse tilbudt 10 Millioner Pund Sterling som Statens Bidrag til at lette Overgangen for Arbejderne til de nye Forhold, og skønt Fristen for dette Tilbud blev overskredet af Arbejderne, gentoges det dog, og da der efter 3 Maaneders Forløb opnaaedes en Afslutning paa Striken, var det paa Grundlag af indtil 10 Millioner i Statstilskud som en sidste offentlig Hjælp og en Fordeling af Udbyttet af Kulminerne med 83 pCt. til Arbejderne og 17 pCt. til Ejerne — det oprindelige Tilbud var henholdsvis 80 og 20 pCt. Overenskomsten indførte en glidende Lønskala, hvis Minimum er lig Lønningerne fra 1914 plus 20 pCt. Den er gældende til Udgangen af 1922.

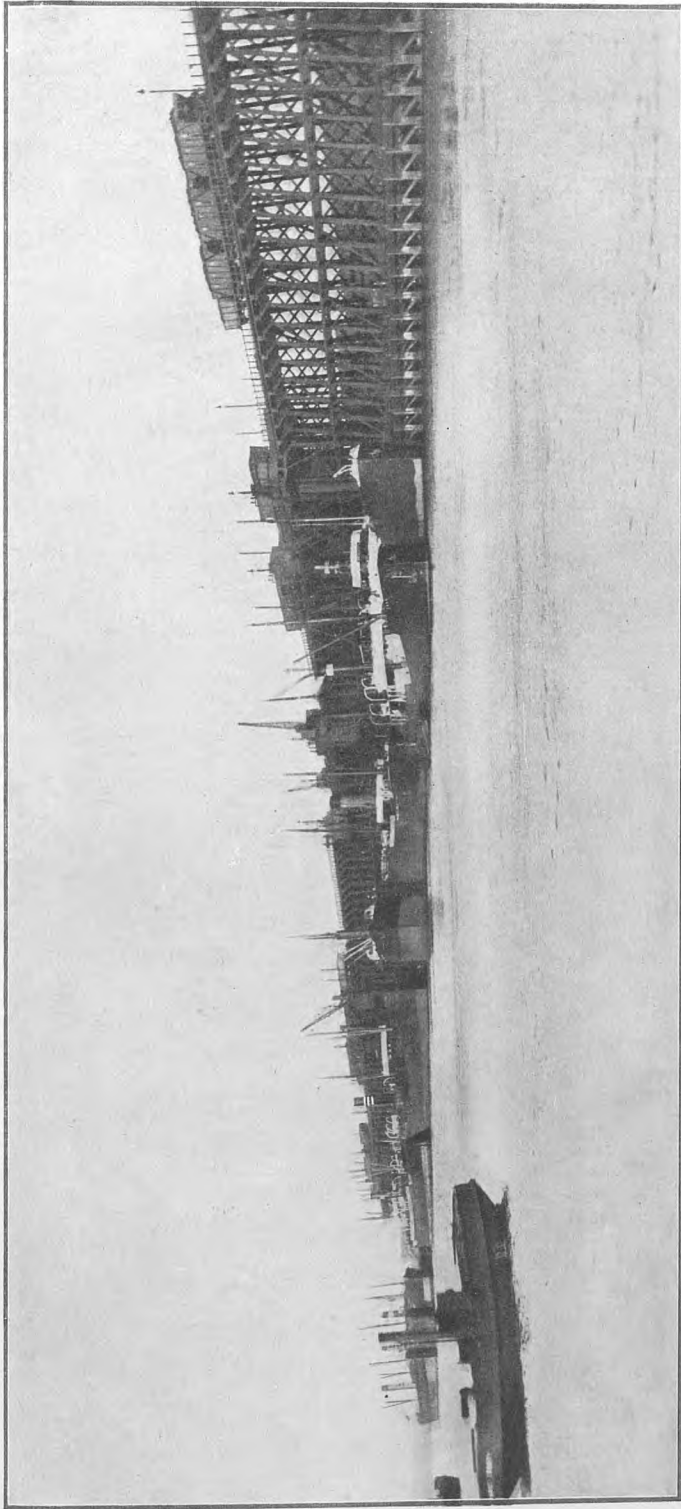
Dermed var den største og alvorligste Kulstrike, som Storbritannien endnu har oplevet, bragt til Afslutning, uden at Resultatet for Arbejderne stod i nogetsomhelst Forhold til de enorme Værdier, der var gaaet tabt for det britiske Samfund som Hel-

hed. Antagelig vil man herefter i en Periode kunne regne med roligere Tilstande i den engelske Kulminevirksomhed.

Da Arbejdet paany genoptoges, var der naturligvis stærkt Begær efter de første Ladninger, som det var muligt at afskibe, og Priserne hævede sig derfor lidt, f. Eks. betaltes for bedste Newcastle Dampkul i Juli Maaned 43 à 45 sh, men det varede dog ikke længe, før Markedet faldt sammen igen, og den gradvise Nedgang fortsattes til 24 à 25 sh, der var Noteringen i Begyndelsen af November.

Lagrene her i Landet var paa det Tidspunkt, da Striken udbrød, ret velforsynede, særlig med de tidligere importerede amerikanske Kul. Og med det stærkt indskrænkede Forbrug, der skyldtes Stagnation i saa godt som alle industrielle Virksomheder, sporedes der ingen Ængstelse hos Forbrugerne; de holdt sig som hidtil stærkt tilbage og købte kun fra Haanden og i Munden. Amerika meldte sig naturligvis straks paany som Leverandør i stor Stil og var mere end villig til at overtage Englands Rolle som Europas Kulforsyner. Kulkompagniet sikrede sig nogle enkelte Ladninger amerikanske Kul til Komplettering af de Beholdninger af engelske Kul, der fandtes ved Strikens Udbrud, og det lykkedes derved fuldt ud at tilfredsstille ethvert Behov. Ogsaa fra Holland og Belgien importeredes her til Landet nogle Ladninger Kul og Koks, ja, man oplevede det Særsyn, at selv England importerede ret betydelige Mængder baade fra Amerika, Holland og Belgien.

I Aarets Begyndelse viste Koksmarkedet en lignende Tendens som Kulmarkedet. Fra en Pris af ca. 60 sh i Aarets første Dage gik det i stærke Fald ned til 23 à 25 sh *job* inden første Kvartal var omme. Striken og den deraf følgende Knaphed paa Brændsel i England bragte dog en fuldstændig Vending heri. De ret betydelige Beholdninger, bl. a. paa de store London-Gasværker, blev, samtidig med at enhver Eksporttilladelse nægtedes, beslaglagt af

Skibe under Lastning i Blyth. S/S »Bretland« ses omtrent midt i Rækken.

Regeringen og udrationeret til de mest trængende Forbrugere. Følgen var, at da Striken hævedes, var de tiloversblevne Beholdninger overalt saa minimale, at man i London endog saa sig nødsaget til at importere betydelige Mængder fra Kontinentet, navnlig fra Frankrig. Under disse Forhold var det kun naturligt, at Priserne baade paa engelske og franske Koks gik i Vejret, uanset Bevægelserne paa Kulmarkedet. I Efteraarsmaanederne noteredes saaledes i det aabne Marked 40 à 45 sh for Gaskoks, baade fra London og de Østkystbyer, der var i Stand til at eksportere.

Skibsfarten var, ligesom Størstedelen af Industrien Verden over, ilde stedt i det forløbne Aar. Kulfragten fra Østkysthavne til Danmark var ved Aarets Begyndelse 12 à 14 Kr. pr. Ton, hvormed man vistnok med de daværende store Driftsomkostninger mente, at Lavmaalet var naaet. Ikke desto mindre blev *derouten* fortsat, og uden anden væsentlig Nedgang i Udgifterne end Bunkerkulpriserne, laa Fragterne i Begyndelsen af November omkring 7 à 8 Kroner for store Baade og noget mere for smaa. Senere i November skete der dog en betydelig Stigning. Følgen af det daarligere Fragtmarked Verden over var, at en Mængde Tonnage blev lagt op; Kulkompagniet mente at skylde Samfundet det Hensyn, — uanset Bekostningen derved — saa vidt muligt stadig at holde sine Skibe i Fart, og naar bortses fra Strikeperioden, i hvilken et enkelt af Skibene var oplagt i København og et andet sejlede med Koks fra Frankrig, medens de andre tre med fuld Besætning laa i forskellige engelske Havne og ventede paa at faa Last efter Strikens Afslutning, sejlede Skibene Aaret rundt hovedsagelig med Import til Kompagniets egne Anlæg.

Eksporten fra England af Kul, Koks og Briketter i 1921 blev naturligvis paa Grund af Striken væsentlig mindre end Aaret forud. I 1920 var Eksporten 23 Mill. Tons i Aarets første 9 Maaneder, i 1921 kun $14\frac{1}{4}$ Mill. Tons. Importen her til Landet var i de tilsvarende Maaneder i 1920 godt og vel 2 Mill. Tons og i 1921 kun lidt

over 1½ Mil. Tons. Denne Nedgang skyldtes imidlertid ikke — hvad man paa Forhaand vilde være tilbøjelig til at tro — en mindre Import fra Storbritannien. Vi fik tvertimod i de første 9 Maaneder af 1921 mere engelsk Brændsel end i den samme Periode Aaret forud, men Tyskland gik praktisk helt ud af Markedet som Leverandør, og de amerikanske Priser var saadanne, at den Indskrækning i Importen hertil Landet, som var en naturnødvendig Følge af den industrielle Stagnation, først og fremmest maatte ramme de amerikanske Kul. Importen af disse Kul var i de første 9 Maaneder af 1920 oppe paa nærved 650,000 Tons, i den tilsvarende Periode i 1921 var Tallet 183,000. Importen fra Tyskland faldt fra over 100,000 Tons til godt 20,000, hovedsagelig Koks og Bræketter.

Veksellerer Carl Bauder.

Af indre Begivenheder i Kulkompagniet skete der straks i 1921 paany et Dødsfald, idet Direktør *Guildal*, der var Medlem af Bestyrelsen, gik bort i Januar. I hans Sted indvalgtes Veksellerer *Carl Bauder*. Og samtidig blev saa den ottende Bestyrelsesplads besat, der havde staaet ledig siden Overretssagfører *Arnold Skibsted*s Død Aaret forud. Overretssagfører *Carl Skibsted* indvalgtes paa denne Plads.

I April Maaned indtraf et alvorligt Tab for Kompagniet, idet en af dettes ældste og bedste Støtter i Bestyrelsen, Direktør *Krüger*, afgik ved Døden. Hans Betydning for Kompagniet er berørt

andetsteds og skal derfor ikke gentages her. Man besluttede indtil videre ikke at besætte hans Plads i Bestyrelsen.

I Aarets første Maaneder udvidede DET DANSKE KULKOMPAGNI sin Virksomhed til at omfatte nogle af de ældste og største Provinsforretninger. Først købte man *Kampmann, Møller og Herskinds* store og landskendte Kulhandel i Aarhus og omdannede den

Overretssagfører Carl Skibsted.

til et Aktieselskab med Hr. *Chr. Kampmann* som Direktør og med en Filial i Vejle, *Bertelsen & Smaakjær* ^{A/s}, der ledes af Direktør *Henrik Kampmann*. Og derefter købte man det ligeledes anseelige Aalborg-Firma *A. Abel* og omdannede ogsaa dette til Aktieselskab med Hr. *A. Abel* som Direktør. Senere overtoges Størstedelen af Aktiekapitalen i ^{A/s} *Sydjysk Kulimport* i Kolding, der fortsat ledes af Direktør *O. Th. Christensen*. Ved disse Selskabers Til-

knytning til den i Forvejen store og omfattende Organisation, vil Kulkompagniet i endnu højere Grad end hidtil kunne fastslaa Berettigelsen af at bære Navnet DET DANSKE KULKOMPAGNI. Det vil nu skiftevis kunne dirigere Skibene til København og til Filialerne i Provinsen og paa denne Maade drage Fordelen af de større samlede Dispositioner.

For Kulkompagniet blev dette det 25de Aar, Jubilæumsaaret, en Prøvesten. De fortvivlede Konjunkturer løb Storm imod det som imod alle andre Selskaber og Erhvervsvirksomheder, men

det havde de rigtige Folk paa Broen og solidt Kram i Maskinen. Endnu har Søen ikke lagt sig, i Virkeligheden ser Forretningsmanden Verden over ud i et stort, mørkt Rum, i hvilket han ikke kan faa Kending af noget fast Holdepunkt. Men i alle, der tror paa egne Evner, lever Haabet om, at den nye Grotid og Grødetid ikke er altfor langt borte. At dette Haab er stærkt og frodigt i DET DANSKE KULKOMPAGNI fremgaar med tilstrækkelig Tydelighed af de nye Skridt, som dets Ledelse har foretaget i det sidste Aar med en forøget og yderligere forgrenet Udvidelse af Virksomheden for Øje. Kulkompagniet laa ikke underdrejet, medens Stormen og Søen steg. Det har man aldrig været vant til paa den Skude. Man ræsonnerede som saa: Det er i de daarligere Tider man skal tilrettelægge for de gode, der altid maa og skal komme efter ethvert Nedslag, saa sikkert som Dagen følger paa Natten.

Paa Kommandobroen af DET DANSKE KULKOMPAGNI's smukke og solide Baad staar, nu ved Afslutningen af de første 25 Aar og paa Tærskelen til de næste 25, Førerne parat til, saa snart Vinden løjer, og det hvide forsvinder af Bølgetoppene, igen at slaa »fuld Kraft frem« i Têten af Danmarks Kulforsyning.

Kaptajn H. Hansen,
S/S »Bothal«.

Kaptajn O. Olsen,
S/S »Wm. Th. Malling«.

Kaptajn C. Larsen,
S/S »Bretland«.

Kaptajn Poul Andrup,
S/S »Avance«.

Kaptajn H. N. Dreieø,
S/S »Julius Holmblad«.

SKIBSFØRERNE I D. D. K.'s FLAADE

1. Maskinmester
Oluf Pedersen,
S/S »Bothal«.

1. Maskinmester
H. Nielsen,
S/S »Wm. Th. Malling«.

1. Maskinmester
Carl Seier Christensen,
S/S »Bretland«.

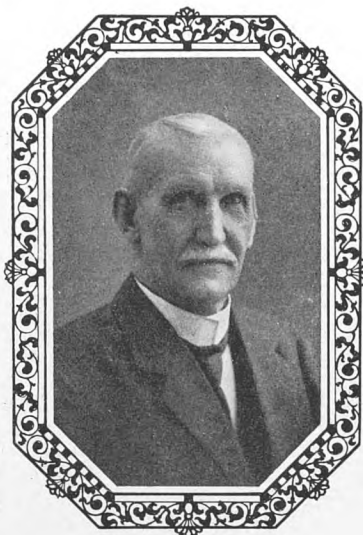
1. Maskinmester
V. Deleuran,
S/S »Julius Holmblad«.

1. Maskinmester
J. Petri,
S/S »Avance«.

Bogholder F. Sielle.

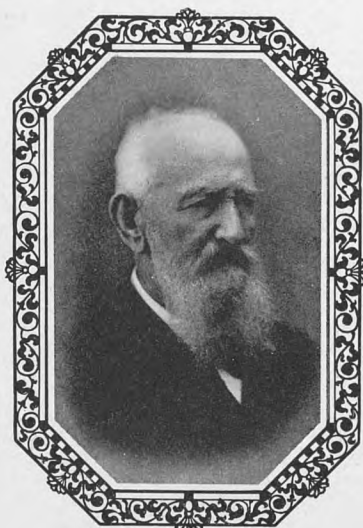
Repræsentant A. Thrane.

KOMPAGNIETS JUBILARER

Foruden de tidligere omtalte, har følgende fem været ansatte i Kompagniet siden Stiftelsen og vundet Ledelsens Paaskønnelse for trofast og dygtigt Arbejde: Bogholder *F. Sielle*, Repræsentant *A. Thrane*, Fuldmægtig *L. Worm*, Afskriver *Chr. Dørre* og Kusk *Niels Christiansen*. Justitsraad *E. Groot* jubilerer samtidig som Revisor, valgt af Generalforsamlingen.

Fuldmægtig L. Worm.

Revisor, Justitsraad E. Groot.

Afskriver Chr. Dørre.

Kusk Niels Christiansen.

LANG OG TRO TJENESTE

Der er nævnt en Række Navne, som har været knyttet til DET DANSKE KULKOMPAGNI fra dets første Dag. Men der er en Del andre, som ikke bør forbigaaes ved denne Lejlighed. Ganske vist stod disse Folk ikke i Kompagniets Tjeneste paa selve Stiftelsesdagen, men de traadte i Funktion, saa snart der overhovedet blev Plads for dem, d. v. s. da det nye Anlæg i Frihavnen aabnedes i

Maskininspektør C. I. Hansen.

Materialforvalter J. Schmidt.
Fører af S/S »Dana« indtil Skibets Torpedering.

1898. De fleste af dem kom fra I. P. Suhr & Søn, og det var ikke deres Skyld, at der gik en Tid, inden de kunde faa Lov at fortsætte deres Arbejde i det nye Selskab. Da de først kom, blev de der støt indtil denne Dag, og de skal derfor nævnes her med Anerkendelse:

Maskininspektør *C. I. Hansen*, 2den Maskinmester *K. E. V. Hansen*, Formand *Jens Hansen*, Maskinassistent *L. P. Christensen*, Kedelpasser *Ole Nielsen*, Arbejdsmand *P. Hørup*, Pramfører *Marquard Madsen* og Kularbejderne *Peter Christensen*, *Jens Christensen*, *Rasmus Mikkelsen*, *Jørgen Olsen*, *Peter Nielsen*, *Chr. Block Jensen*, *S. P. Jensen*, *Jens Bentzen*, *Lauritz Poulsen*, *Chr. Madsen*, *Erik Christiansen*, *Christian Madsen*, *Peter Grønbeck* og *Chr. Carstensen*.

HVORLEDES KULKOMPAGNIET HAR LØST PENSIONSSPØRGSMÅLET

Allerede ved Kulkompagniets Stiftelse blev det i Lovene fastsat, at en vis Del af hvert Aars Netto-Overskud, naar de fornødne Afskrivninger og Henlæggelser var foretaget, og Aktionærerne forlods havde faaet udbetalt 4 pCt. (senere ændret til 5 pCt.), skulde tilfalde en Understøttelsesfond, hvis Midler skulde tjene til at hjælpe veltjente Funktionærer og faste Arbejdere — der paa Grund af Alder og Svagelighed ikke mere kunde passe deres Tjeneste — eller saadannes Efterladte. I Henhold til denne Bestemmelse blev der i en Aarrække aarligt henlagt $7\frac{1}{2}$ pCt. til Understøttelsesfonden, indtil det nu i Lovene fastsatte Maksimum af 275.000 Kr. var naaet.

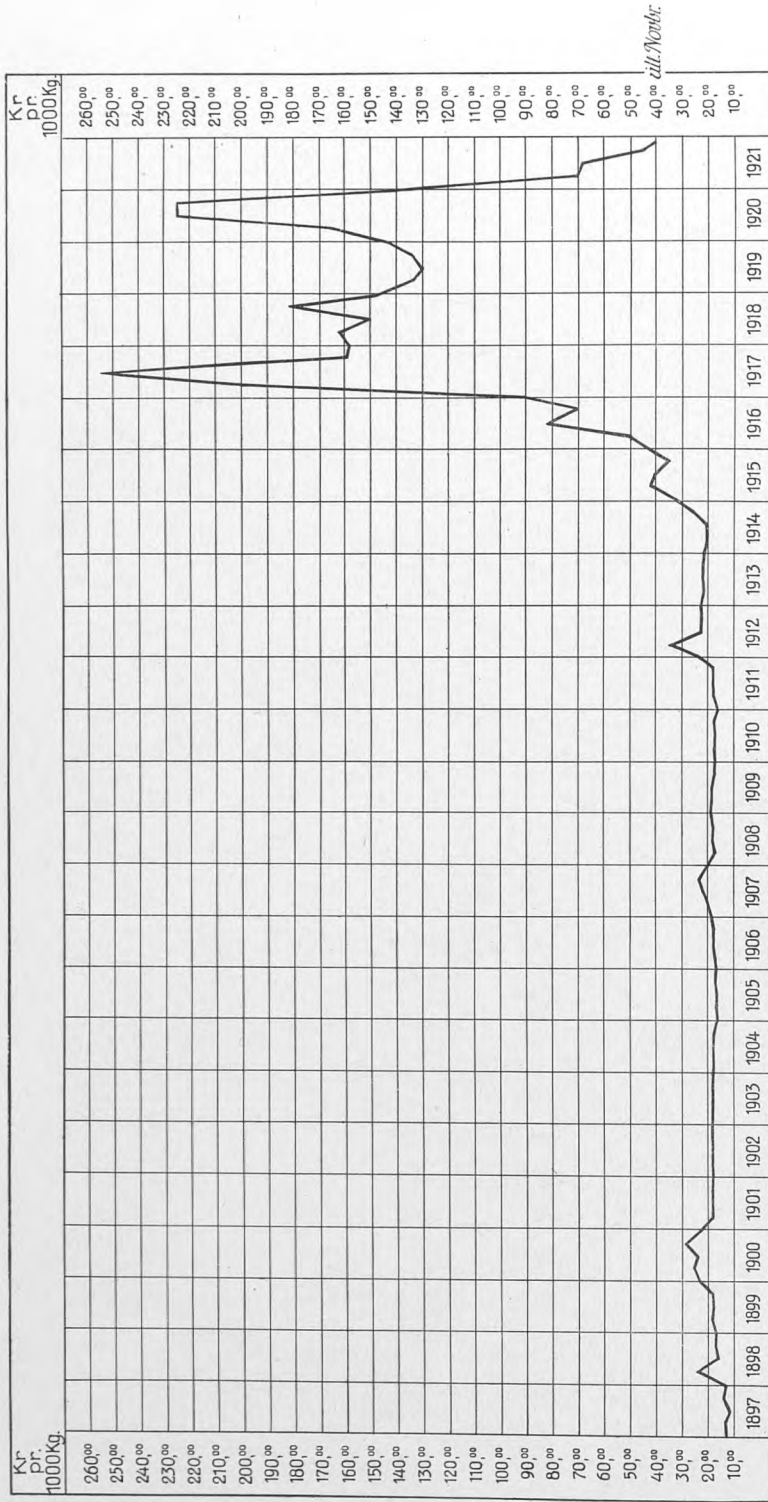
Mange ældre Funktionærer og Arbejdere, saavel som deres Enker og Børn, har i de forløbne Aar nydt godt af denne Fond, der udelukkende er opretholdt ved Selskabets aarlige Henlæggelser, uden at der fra Funktionærernes eller Arbejdernes Side er ydet noget Tilskud.

I Tilslutning hertil vedtog Bestyrelsen fra 1919 efter Indstilling af den nye Direktion desuden at indmelde samtlige fast ansatte Funktionærer og Skibsofficerer i Pensionsforsikringsanstalten, hvorved der tilsikredes dem en fast Alderspension efter det fyldte 65de Aar. Forsikringen omfatter tillige Invalide-, Enke- og Børnepension i Henhold til Pensionsforsikringsanstaltens almindelige Vilkaar. Den aarlige Præmie udgør 12 pCt. af Gagen og udredes med Halvdelen af Selskabet og Halvdelen af Funktionærerne.

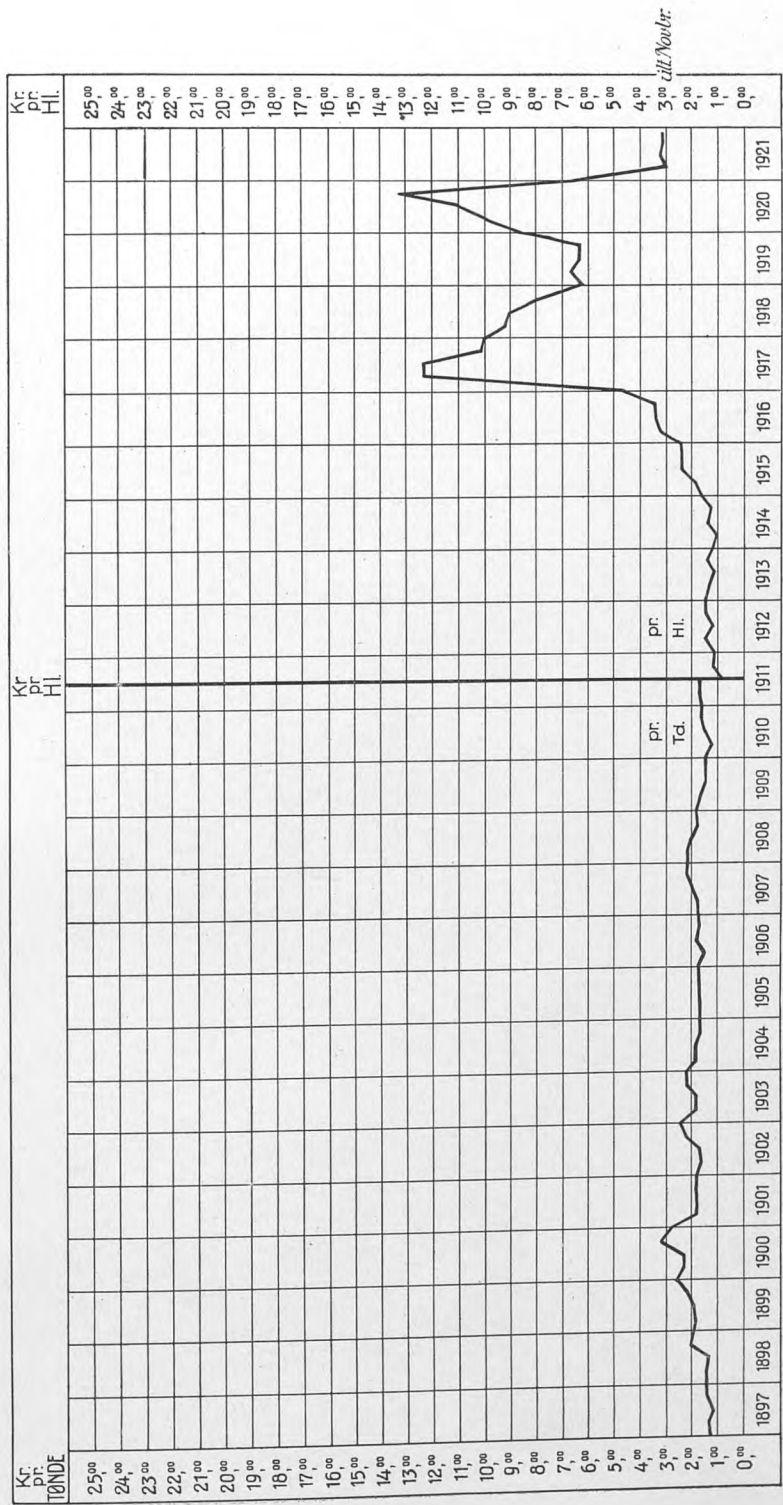
Ved Indmeldelse af Kulkompagniets Funktionærer i Pensionsforsikringsanstalten blev der ikke taget Hensyn til allerede opnaaet Anciennitet. Bestyrelsen fandt imidlertid, at ogsaa de, der i en længere Aarrække havde været ansat i Selskabet, til sin Tid skulde kunne oppebære en Pension, der svarede til, hvad der vilde være tilfaldet dem fra Pensionsforsikringsanstalten, hvis der var betalt Præmie lige siden deres Indtræden i Selskabets Tjeneste, og det besluttedes da som en særlig Afdeling af Understøttelsesfonden at oprette en Anciennitets-Pensioneringskasse. Til denne blev saa henlagt saa stort et Beløb, som efter Pensionsforsikringsanstaltens Beregning skulde være tilstrækkeligt til at dække den nævnte Anciennitets-Pensionsforsikring. Understøttelsesfonden opretholdes fremdeles af Hensyn til Arbejdere og ligestillede, som ikke er indmeldt i Pensionsforsikringsanstalten.

Det kan saaledes siges, at Selskabet paa en smuk Maade har løst det for Funktionærer og Arbejdere saa vigtige Pensions-spørgsmaal.

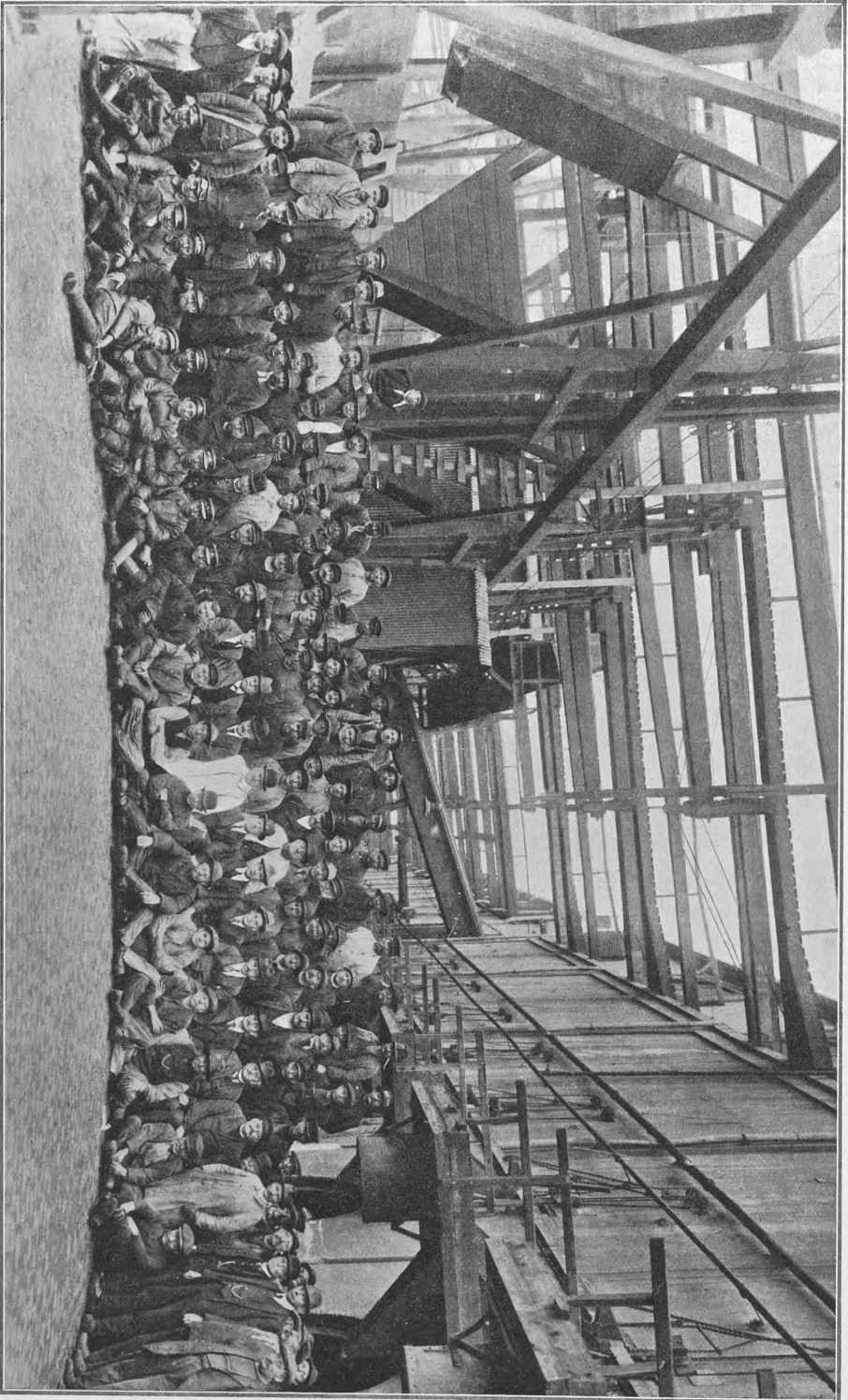

D. D. K.s Priser paa Newcastle Dampkul (Admiralitetetsmarkedet Bothal) frit paa Vogn ved Anlaegget i Frihavnen i Aarene 1897—1921.

D. D. K.s Priser paa London Gaskoks frit paa Vogn ved Anlaegget i Frihavnen i Aarene 1897—1921.

En Del af Det Danske Kulkompani's Funktionærer og Arbejdere ved Fihavnsanlægget.

BESTYRELSEN
FOR
DET DANSKE KULKOMPAGNI

BESTYRELSESRAAD:

Etatsraad N. C. MONBERG, Formand,
(tiltraadt 1897).

Direktør R. HELWEG,
(tiltraadt 1913).

Godsejer HENRIK NØRGAARD,
(tiltraadt 1913).

Højesteretssagfører OTTO LIEBE,
(tiltraadt 1915).

Vekselmægler ERIK MØLLER,
(tiltraadt 1916).

Veksellerer CARL BAUDER,
(tiltraadt 1921).

Overretssagfører CARL SKIBSTED,
(tiltraadt 1921).

ADM. DIREKTØR:

TH. ADLER SVANHOLM

INDHOLD

	Side
Forord	7
Slægten og Huset Suhr	11
Kong Kul	39
Starten og de nye Mænd	51
Den nye Tid	65
Udviklingen før Krigen	75
Under Verdenskatastrofen	99
Nutid og Fremtid	127

